

Po stezah partizanske Jelovice

Slavje Škofjeločanov

V soboto in nedeljo, 9. in 10. januarja, so bile osrednje prireditve v okviru praznika Škofje Loke, ki je posvečen spominu na množični odhod ljudi v partizane, na splošno vstajo v Poljanski dolini, na osvoboditev političnih jetnikov iz škofjeloških zaporov, predvsem pa spominu na zgodovinsko dražgoško bitko, prvi vrhunec osvobodilnega upora in revolucionarnega vrenja v teh krajih.

V soboto dopoldan so se na Češnjici (Zelezniki) zbrali republiški in zvezni poslanci s škofjeloškega območja, nekdanji voditelji narodnoosvobodilnega gibanja in kasnejšega splošnega gospodarskega, kulturnega ter družbenega razvoja, zatem odborniki občinske skupščine in predstavniki družbenopolitičnih organizacij komun. Ogledali so si obrate Iskre in Alplesa, vodilnih industrijskih podjetij Selške doline. Na slavnosti seji, ki je bila v novi kino dvorani Obzorje, je predsednik občine Skofja Loka Zdravko Krvina v krajšem govoru orisal pomen dogodkov pred 29 leti ter velik napredek, ki so ga prebivalci komun. dosegli po osvoboditvi. Nekdaj zaostali, kmetijsko usmerjeni dolini sta se spremenili v razviti industrijski pokrajini, saj njuni tovarniški obrati — skupaj s podjetji v drugih krajih občine (50 po številu) — zaposlujejo kar 10 tisoč 500 delavcev, ki ustvarjajo že več kot 110 milijard starih din letno. To znesec približno 1000 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca, zaradi česar je tudi povprečni osebni dohod-

dek presegel 1250 novih din mesečno.

Ob odkritju spominske plošče na pročelju prenovljene stavbe kino podjetja Sora v Zeleznikih pa je predsednik občinskega ZZB Mirko Tolar povedal, da je Selška dolina v boju za osvoboditev žrtvovala 319 življenj. Samo Češnjica je za lepšo bodočnost dala 15 življenj, kar pomeni, da je svoboda drago plačana ter današnji gospodarski vzpon, spremljan z višanjem standarda, krvavo zaslužen.

Na slavnosti seji, popestreni s skrbno izbranim kulturnim programom, so izročili priznanja posameznikom in organizacijam, katerih delo in aktivnost sta v minulem obdobju bistveno pripomogla k napredku občine.

DRAŽGOSE

V nedeljo je bila v Dražgošah žalna komemoracija pred spomenikom borcev Cankarjevega bataljona, na pokopališču pa so se obiskovalci poklonili spominu na partizane in domačine, ki jih je smrt zatekla v tistih tragičnih januarskih dneh leta 1942 in med zadnjo vojno nasploh. Komemoracije so se udeležili nekateri še živeči udeleženci bitke, med katerimi je bil tudi narodni heroj, rezervni general major, nekdanji mitraljezec Tonček Dežman, zatem podpolkovnik Janez Lušina, komandant ljubljanskega armadnega zbora generalpolkovnik Franc Poglajen, podpolkovnik Ivan Prezelj, Ivan Franko-Iztok in drugi.

Predsednik občinske konference SZDL Janez Thaler je ob tej priliki dejal, da žrtve niso bile zaman, saj so danes Dražgoše ter z njimi vred vsa naša domovina svobodna, srečne ter polne krepkih ljudi, ki hitijo graditi svetlejšo bodočnost.

Sledilo je tekmovanje teritorialnih enot. Trije ešaloni ter njihove ekipe, 11 patrolj, ki so prišle iz najrazličnejših krajev Gorenjske in nosile imena glavnih organizatorjev vstaje in voditeljev NOB, so morali premagati 6 kilometrov dolgo progo ter vmes — tik pod zgodovinsko Bičkovo skalo — demonstrirati svoje strelske sposobnosti. Prvo mesto je zasedla patrolja vojakov Staneta Zagarja iz Kranja, drugo pa patrolja

Jožeta Gregorčiča iz Skofje Loke. Celotna letošnja prireditev, od komemoracij do tekmovanj, je temeljila na udeležbi mladine, na teritorialni obrambi in na veliki množičnosti. Očitno mladina dostojno prevzema tradicije NOB in takrat izoblikovana načela.

Po končanih tekmovanjih so nekdanji borci in organizatorji po svečanosti sedli za mizo in se razgovorili o zgodovinskem pomenu Dražgoš. Poudarili so, da mora biti prihodnja, jubilejna prireditev še veličastnejša, saj bodo praznovali 30-letnico nepozabne bitke. Zagotoviti ji je treba širši, vseslovenski značaj in končno v Dražgošah postaviti tudi dostojen spomenik, ki naj ljudi spomni dogodkov izpred treh desetletij. Bomo zamislili znani uresničiti?

Mnogo je takšnih vprašanj. Morda pa so postala že nepotrebna. Delovni ljudje namreč prek šol, gospodarskih organizacij in samoupravnih organov uresničujejo cilje padlih dražgoških herojev, kar dokazuje, da njihovi ideali nikakor niso pozabljeni.

K. Makuc

Odkritje spominske plošče 15. žrtvam NOB iz Češnjice

Komemoracija na dražgoškem pokopališču

12. stran

Reševalci
noveletne
križanke!

Prva nagrada
je ostala v Kranju

Izberite Gorenjsko kreditno banko za svojo banko

JESENICE

Včeraj je bila na Jesenicah seja koordinacijskega odbora za narodno obrambo pri občinski konferenci SZDL. Na seji so imenovali krajevne odbore za splošni ljudski odpor in sprejeli program dela občinskega koordinacijskega odbora, kamor sodijo tudi razgovori s predstavniki športnih društev in posameznih šol.

Danes pa bo seja komisije za podeljevanje priznanj OF in seja sekretariata konference za družbeno aktivnost žena. Jeseniške žene bodo sprejele program dela konference in sklepe njenega zadnjega zasedanja, na katerem so se pogovarjale o osnutku zveznega zakona o družini.

Jutri se bo sestel tudi sekretariat sekcije za samoupravo pri občinski konferenci SZDL. Ponovno bo pretresal gradivo o samoupravljanju v krajevnih skupnostih, ki ga bodo obravnavali na prihodnjem zasedanju občinske konference SZDL na Jesenicah.

-jk

RADOVLJICA

Pri občinski skupščini se bo v petek dopoldne sestel odbor za ustanovitev kulturne skupnosti. Obravnaval bo poročilo komisij o osnutku statuta, delovni program in financiranje kulturnih organizacij. Dogovorili pa se bodo tudi o pripravah na ustanovno skupščino kulturne skupnosti.

Komite občinske konference ZK bo jutri popoldne na redni seji obravnaval teze za 18. sejo centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije. Na seji pa bodo razen tega razpravljali tudi o proračunu komiteja za leto.

Pri občinskem sindikalnem svetu pa se bo jutri sestel občinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti. Na dnevnem redu je informacija o izvedbi občnih zborov osnovnih organizacijah storitvenih dejavnosti.

A. Z.

TRŽIČ

Na pobudo komisije za ekonomska vprašanja pri občinski konferenci ZK Tržič se je pretekli petek sestel politični aktiv te organizacije. Namen tega sestanka je bil predvsem prispevati k razreševanju konkretnih vprašanj v zvezi s tezami o novem ekonomskem sistemu, o katerih bo razpravljala 18. seja centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije. Gre predvsem za ugotovitve sedanjega stanja, potrebe po spremembah ekonomskega sistema. Tržiški prispevek k regionalni razpravi o tej problematiki, ki je bila na dnevnem redu posveta gorenjskih komunistov v ponedeljek v Kranju, poudarja predvsem naslednje:

— teze ne obdelujejo vzporedno ekonomskega sistema v republikah, ampak ostajajo na ravni federacije (čeprav je res, da je material izredno obsežen, pa obstaja opravičena bojazen, da bodo v republikah ostale — vsaj na papirju — tiste napake, ki jih zveza želi odpraviti),

— v tezah, o katerih teče beseda, ni razčiščen odnos med proizvodnjo in trgovino (ki pa je eden bistvenih),

— oblike družbenih dogovorov niso precizirane, kar lahko ponovno uveljavi megalomanske programe nekaterih gospodarskih skupin, katerih račune bo plačevala potrošnja,

— 18. seja centralnega komiteja naj bi s svojo zahtevo pospešila sprejetje zakonskih predpisov, ki imajo ključni pomen v tem pogledu (tak je npr. zakon o delitvi dohodka) in

— končno naj bi resnično zaostri vprašanje tako osebne kot splošne odgovornosti in poiskali tudi oblike sankcij.

Po mnenju političnega aktiva pomeni upoštevanje gornjih ugotovitev šele pravo garancijo, da bodo izboljšave ekonomskega sistema tudi res uresničene.

-ok

SKOFJA LOKA

V škofjeloški občini te dni potekajo redni občni zbori osnovnih organizacij sindikata. Zbore je doslej izvedlo že 41 od skupno 62 organizacij, medtem ko se bodo člani ostalih sestali v prihodnjih dneh. Poglavitne teme, ki jih obravnavajo udeleženci, so razprava o pomenu dela sindikalnih organizacij v delovnih kolektivih, vprašanje ureditve delovnih pogojev na delovnih mestih (le-ti so dostikrat neprimerni, čeprav je z njimi pogojena storilnost posameznika in posredno seveda tudi uspeh celotne organizacije), deficit v stanovanjskih zmogljivostih, katerih rast ne sledi potrebam po novih in novih ljudeh (čas je, da podjetja spoznajo nujnost stanovanjske gradnje, saj ni pričakovati, da bi problem začel reševati kdo drug; če namreč kandidatu za zaposlitev v gospodarstvu ne ponudiš dostojnega bivališča, ga težko pridobiš na svojo stran) ter minimalni osebni dohodki, ki so ponekod še zmeraj nižji od 800 din. Sindikat vztraja pri zahtevi, da je treba odpraviti preveč neproduktivna delovna mesta in člane kolektivov izobraziti do nivoja, ki bo slehernemu posamezniku omogočil zvišanje produktivnosti ter dostojen zaslužek. Hkrati morajo gospodarske organizacije izboljšati zastarelo tehnologijo, druga krivca nizkih prijemkov.

(-ig)

Živahna razprava o tezah

Javni razpravi o tezah za 18. sejo centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije o uresničevanju reforme, stabilizaciji in ekonomskem sistemu v Sloveniji so se v minulih dneh pridružili tudi v kranjski občini. Tako so o tezah razpravljali strokovni politični aktivisti v štirih kranjskih delovnih organizacij (Savi, Iskri, Tekstilindusu in Planiki) v ponedeljek pa je takšno razpravo pripravil še komite občinske konference zveze komunistov. Udeležili so se je predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij, skupščine, vodstev delovnih organizacij in ustanov ter drugi. Razprava pa se je udeležil tudi predsednik komisije za družbene odnose in ekonomsko politiko pri centralnem komiteju zveze komunistov Slovenije Zvone Dragan.

Tovariš Dragan je uvodoma obrazložil posamezna poglavja tez in se še posebej zadržal pri tretjem poglavju, ki govori o graditvi ekonomskega sistema. Ob tem je poudaril, da je bilo v dosedanjih razpravah v Sloveniji največ pripomb in dopolnitev ter mnenj glede odgovornosti pri političnih in strokovnih odločitvah, pri čemer je poudaril, da je bilo največ pripomb, da je treba v sistemu urediti in tudi sankcionirati individualno odgovornost. Veliko go-

vora je bilo v dosedanjih razpravah tudi glede delitve dohodka in osebnega dohodka, glede minulega dela, o bodoči vlogi bank in bodočem gospodarskem položaju republike. Dejal je tudi, da je druga faza stabilizacijskega programa, ki naj bi bila končana oziroma sprejeta do konca februarja zelo pomembna. Od pravočasnega sprejetja tega dela programa je namreč odvisno ali bomo lahko srednje-ročni program razvoja Jugoslavije sprejemali po novih principih ekonomskega sistema ali ne.

V razpravi o tezah so se potem udeleženci še posebej dotaknili davčne politike, menili, da teze premalo govorijo o uresničevanju družbene reforme in da je še posebej potrebno preučiti poglavje o tržišču, o vlaganju tujega kapitala, o vlogi carin, bank in podobno. Skratka, prevladalo je mnenje, da teze načenjajo mnoga odprta in nerešena vprašanja, da pa bo v dokončni razpravi in sprejemanju stališče treba upoštevati in uskladiti vrsto strokovnih mnenj in ugotovitev gospodarstva in drugih struktur naše skupnosti. Z razpravo, stališči in pripombami na ponedeljkovi razpravi v Kranju bodo seznanili komisijo, ki je pripravljala teze za 18. sejo centralnega komiteja ZK Slovenije.

A. Zalar

Skladno z 78. členom statuta ČP Gorenjski tisk v Kranju razpisuje občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Jesenice, Kranj, Radovljica, Skofja Loka in Tržič delovno mesto

glavnega urednika glasila SZDL za Gorenjsko Glas

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- visoka izobrazba in triletna praksa na uredniških poslih ali
- višja izobrazba in osemletna praksa na uredniških poslih.

Poleg navedenega morajo biti kandidati člani Društva novinarjev Slovenije. Osebni dohodek je določen po Pravilniku o delitvi osebnega dohodka. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Kandidati naj pošljejo svoje prijave pisмено na naslov: Občinska konferenca SZDL, komisija za razpis, Kranj, Trg revolucije št. 1.

K prijavi naj priložijo življenjepis, podatke o uspešnosti dosedanjega dela in dokazila, da izpolnjujejo splošne in posebne pogoje razpisa.

Na zgledih se učimo

Ze dolgo časa smo si Kranjci na jasnem, da je treba dati »bogu kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega«. Seveda pa nam ne more biti vseeno kdo da in koliko, posebno važno pa je na kakšen način je treba dati. Čisto z drugačnim občutkom se plača državi jurja, ki je vkalkuliran v cviček, kot pa tistega, ki ga je treba nakazati po položnici, da ne govorimo o tistem, ki ga izterja miličnik.

Zato ni čudno, da z velikim zanimanjem spremljamo razprave, ki nam obetajo, da bomo lahko drugače kot doslej, prispevali svoje solde za federalne potrebe. Bojim se le, da ne bi naši predstavniki od navdušenja pozabili vprašati, koliko bo treba plačati.

Kar se tega tiče, bi se lahko marsičesa naučili tudi pri starih mojstrih. Recimo, že v tistih časih, ko se ni še nič govorilo o demokraciji, je dunajski cesar moral lepo ponižno priti pred zbore deželnih stanov in zaprositi za toliko in toliko denarja, da bi lahko poslal vojsko nad Turke. Potem pa so sejali in reševali še bolj počasi, kot sedanji parlamenti, pregledali, kje je bila lažni toča in kje predlanskim kuga in se končno pogodili, kakšno kvoto bo katera dežela letos dala. Če so se še zmenili pravi čas, je šla vojska nad Turke, če ne, so pa Turki sami prišli na obisk. Menda so že tiste čase posebno radi obiskovali našo deželo zaradi čednih fantov in deklet, tako kot zdaj Nemci naše zavode za zaposlovanje.

Seveda pa bi se dalo naučiti tudi kaj drugega. Poučno bi utegnilo biti tudi to, da so se ljudje počasi naveličali predolgih dogovarjanj in turških obiskov. Siti žvenketanja papirčkov in frfotanja žlahtnih lasulj, so mirno gledali, da se je cesar prigljal za prosvetljenega absolutista, najel generala Laudona, da je zmetel Turke čez prag, nagnal pobožno premišljujoče menihe iz kloštrov in sezidal cesto v Trst.

P. Koritnik

N
blagovnica
nama
škofja loka

Razprodaja konfekcije

ženski plašči
ženske obleke
ženski kostumi

popust 30 - 50 %

moški plašči
otroški plašči
otroške hlače in kompleti

Pri plačilu s tujo valuto še poseben 10 % popust

Odobravamo potrošniške kredite

N
veleblagovnica
nama
ljubljana

Urbanistični red na Starem vrhu

V preteklem letu je škofjeloška občinska skupščina s posebnim odlokom razglasila prepoved graditve na področju smučišča na Starem vrhu. Ljubljanaški urbanistični zavod je ob planiranju rekreacijskega centra sedaj določil cone, v katerih je dopustno graditi počitniške hišice.

V posebnem rezervatu ob smučiščih gradnja počitniških hišic še vedno ni dovoljena. Toč je dopustno postaviti le kioske za prodajo živil in spominkov, objekte za smučarske reševalce, restavratorske objekte, urediti parkirne prostore, športna igrišča in komunalne naprave. Sedanje stanovanjske hiše ter gospodarska poslopja v rezervatu je dopustno

preurejati le za namene kmečkoga turizma.

Ob spodnji postaji žičnice dopušča odlok gradnjo počitniških hišic na osnovi skupnih lokacijskih dokumentacij. Vikendi smejo interesenti postavljati tudi v naseljih Mliaka, Cete na ravan, Dolencice, Murave in Javorje. V naselju Rovte pa je dovoljena le rekonstrukcija že obstoječih objektov, gradnja nadomestnih objektov in zgradb javnega značaja.

Sprejeti odlok bodo na občini strogo izvajali in tako preprečili morebitne črne gradnje, ki bi kvarile splošni videz smučarskega centra na Starem vrhu. Omenjena dolžnost je naložena občinski urbanistični inšpekciji.

A. Iglčar

Družbeni dogovor o štipendiranju

Temeljna izobraževalna skupnost Kamnik, skupščina občine Kamnik, delovne organizacije občine, Komunalni zavod za zaposlovanje, gimnazija Kamnik, skupnost študentov občine, občinska konferenca ZMS, občinska konferenca SZDL, občinska konferenca ZKS in občinski sindikalni svet Kamnik so sprejeli družbeni dogovor o štipendiranju in kreditiranju učencev in študentov v občini Kamnik.

Podpisniki dogovora so se sporazumeli in zavezali, da bodo z načrti razvoja občine omogočali povečanje sredstev za izobraževanje kadrov. Zagotavljali in zavzemali se bodo za take zneske štipendij in posojil, ki bodo v skladu s ugotovljenimi življenjskimi potrebami učencev in študentov. Štipendije naj se vsako leto pravočasno povečajo za

realen porast življenjskih stroškov.

Pri podeljevanju štipendij in posojil bodo uveljavljali prednost tistim učencem in študentom, ki dosegajo boljši učni uspeh, pa so v slabšem materialnem položaju in so oddaljeni od kraja šolanja. Pri tem bodo upoštevali, da znašajo življenjski stroški učencev v letu 1970 550 din, študentov pa 640 novih dinarjev mesečno.

Uvajali bodo posebne oblike nagrajevanja uspeha in omogočali štipendistom tesnejše povezovanje s proizvodnjo v delovnih organizacijah in znanstveno raziskovalnim delom.

Za enotno izvajanje teh načel bo skrbela komisija za štipendije pri občinski skupščini. Družbeni dogovor naj bi štipendisti podpisali najkasneje do 1. februarja.

J. Vidic

Kako je s kurilnim oljem?

O tem smo povprašali po nekaterih Petrolovih bencinskih črpalkah na Gorenjskem. Povsod so nam povedali, da je povpraševanje veliko in da le s težavo ustrezajo vsem kupcem. Ponekod prodajajo le manjše količine. Sicer pa poglejmo kakšne so bile zaloge kurilnega olja oz. gospodinjskega olja v tork dopoldne.

Kranj — Petrol Labore:

V ponedeljek so dobili manjšo količino olja. Na zalogi ga imajo okrog 5000 litrov, vendar pričakujejo, da ga bo v nekaj urah zmanjkalo. Naslednjo pošiljko pričakujejo čez dva dni.

Kranj — Petrol Cesta Staneta Zagarja:

Trenutno nimajo nič kurilnega olja, vendar pričakujejo cisterno z Reke. Povedali so tudi, da je menda na Reki kurilnega olja dovolj in da se bo preskrba kmalu izboljšala.

Jesenice — Petrolova črpalka:

Trenutno imajo na zalogi okrog 5000 litrov olja. Kupcem prodajajo le manjše količine. Pred novoletnimi prazniki jim je olja zmanjkalo, prav zato sedaj s prodajo precej varčujejo.

Škofja Loka — Petrolova črpalka:

Na zalogi ga imajo za dan ali dva. Večkrat se zgodi, da jim ga za dan ali dva zmanjka, vendar ga spet kmalu dobijo.

Tržič — Petrolova črpalka:

V Tržiču je za zdaj le dvakrat zmanjkalo kurilnega olja. V tork so ga imeli na zalogi še okrog 9000 litrov. V prihodnje pa ne vedo, kako bo z dobavo.

Bled — Petrolova črpalka:

Na Bledu imajo kurilno olje skoraj vedno na zalogi.

Zgodilo se je da ga je le kak dan v tednu zmanjkalo. Takrat so si pomagali s plinskimi oljem.

Nazadnje pa smo v kurilnici v stanovanjskem naselju Vodovodni stolp II v Kranju povprašali, kako je z zalogo mazuta. Ta kotlarna namreč ogreva celotno stanovanjsko naselje. Zvedeli smo, da je v zadnjih dneh mazuta že pri-

manjkovalo in so zato morali zmanjšati porabo ter vodo ogrevali le do 40 stopinj. V tork pa so dobili novo pošiljko mazuta, ki bo zadostovala za približno teden dni. Naročili so sicer 25 ton mazuta, dobili pa so ga le 16 ton. Na dan pa v kotlarni porabijo za normalno ogrevanje okrog 3 tone mazuta.

A. Z.

Žrebanje bo v
Radovljici
17. februarja 1971

Veliko nagradno žrebanje

GORENSKE
KREDITNE
BANKE

Za vlagatelje, ki do 31. 1. 1971 vložijo na hranilno knjižico ali devizni račun

- 2000 din — vezano na eno leto
- 1000 din — vezano na dve leti
- obnovijo v navedenem času rok vezave

Za vsak navedeni polog en žrebni listek
Za večji polog več žrebnih listkov

Prva nagrada
AUSTIN 1300

5 denarnih nagrad po 2000 din
5 denarnih nagrad po 1500 din
10 denarnih nagrad po 1000 din
10 denarnih nagrad po 800 din
10 denarnih nagrad po 600 din
10 denarnih nagrad po 400 din
49 denarnih nagrad po 100 din

Poleg tega bo pri žrebanju izžrebanih tudi 20 denarnih nagrad po 300 din varčevalcem za stanovanje. V poštev za žrebanje pridejo le novi varčevalci za stanovanje, ki so v času od 1. 1. 1970 do 31. 12. 1970 sklenili pogodbo o varčevanju za stanovanje za dobo dveh let.

odmevi

Spodbudil me je članek Viharnik z Goropek

Trdno sem prepričan, da članek Viharnik z Goropek, ki je bil objavljen v Glasu 5. decembra 1970, ni osamljen primer v tem kotu Poljanske doline. So kmetje po bregovih Zirovskega in Mrzlega vrha, Koprivnika, Oselice in drugje, kjer se kmetje bavijo prevsem z živinorejo in imajo še slabše zveze z dolino, kakor jih ima Viharnik z Goropek. Slabo živijo predvsem kmetje, ki so morali obnoviti svoja gospodarstva v po vojnih letih. Nihče jih ne vidi, kako se morajo boriti iz dneva v dan za obstoj. Podreajo se vsem družbenim in upravnim zakonom. Ta gospodarstva nimajo naslednika, da bi prevzel posestvo ali pomagal na kmetiji delati ali da bi ob koncu meseca mogoče prinesel plačo, ki jo zasluži v tovarni. Skratka, z vsemi težavami pa vendar kljubujejo. To poudarjam zaradi tega, ker ima Viharnik vse možnosti. Po Viharnikovi trditvi ima tudi zaraščene pašnike z gozdnim drevjem, ki jih je zasadil 1936. leta in jih sedaj prekomerno izkorišča. Tudi ostali gozdni posestniki imajo pašnike zaraščene z gozdnim drevjem in jih ne sekajo, ker jim zakon tega ne dopušča. Po drugi strani pa imajo ljubezen do narave, saj to je zasluga njih samih ali njihovih prednikov in ščitijo tako naravno pridobitev. Zakaj pa za Viharnika ne velja tak zakon in ne varuje njihovih pridobitev? Tudi s prodajo lesa mimo gozdnega gospodarstva se pridobi znatno večja cena za 1 m² lesa kakor pa ga plača gozdno gospodarstvo. Pridružujem se Viharniku, da so cene, katere plačuje gozdno gospodarstvo, prenizke. Vendar GG ne odira gozdne posestnike kakor trdi Viharnik z Goropek.

Gozdno gospodarstvo ima solidne cene med gozdnimi posestniki in lesno industrijo. Resnica pa je, da stroški gospodarjenja niso majhni za našega kmeta. Stroški gospodarjenja z gozdovi in biološko amortizacijo stanajo okrog 9 tisočakov. Povprečno za 1 m² hlovdovine ob kamionski cesti dobi gozdni posestnik okrog 20 tisočakov, ne pa deset tisoč starih din kakor trdi Viharnik z Goropek. Za les od tako imenovane črne sečnje pa nekatera podjetja plačajo za 1 m³ desk okrog sedemdeset starih tisočakov od gozdnega posestnika. Najprej pa prodajo taiste deske za prek sto tisočakov za 1 m³. Od tega lesa nimajo nobenih dajatev. Zdad pa vprašam Viharnika, kdo tu odira ne samo gozdnega posestnika, pač pa vse državljanke, kateri morajo kupovati les ali pa lesne izdelke po tako visokih cenah. Ob taki neljalni trgovini se bodo morali odgovorni zamisliti, da se bo rešil problem cen za les, ob kateri je najbolj prizadet gozdni posestnik. Gradnja in vzdrževanje gozdnih cest ni samo naloga gozdnega posestnika in gozdnega gospodarstva. Pri gradnji gozdnih cest bi morala sodelovati vsaj z eno tretjino sredstev vsa lesnoindustrijska podjetja. Ker je tako visoka razlika med odkupno ceno od gozdnega posestnika do izdelka deske, niso odnosi med gozdarji in gozdnimi posestniki prav rožnati. Enkrat bi pa le moral začetni veljati zakon o gozdovih za vse gozdne posestnike Slovenije enako. **C. L., Dobrava**

Več pozornosti izobraževanju

V petek, 8. januarja, so se mladinci iz nabavne organizacije podjetja Iskra Commerce Kranj sestali na tretji redni konferenci. Izvolili so novo vodstvo, pregledali so dosežanje dela in se pogovorili o smernicah za bodoče.

Organizacija mladine je bila v nabavni organizaciji Iskra Commerce ustanovljena pred dvema letoma. V tem času se je številno članov skoraj podvojilo. Na konferenci so ugotovili, da mladi, čeprav jih je v podjetju veliko, vse premalo sodelujejo z drugimi organizacijami v podjetju pa tudi v upravljanju. Se največ je bilo zanimanja za izlete, ki so jih organizirali v okviru organizacije.

Ko so razpravljali o bodočem delu, so sklenili, da bodo dali več poudarka izobraževanju. Kot delavci in s tem upravljavci delovne organizacije morajo dobro poznati vsaj svoje podjetje. Zato se bodo najprej seznanili z razvojem Iskre Commerce in združenega podjetja s samoupravljanjem in kadrovske politiko v podjetju ter obveščanjem. Zatem bodo na vrsti pogovori in predavanja o družbenih problemih. Govorili bodo o vlogi ZMS v družbi in kolektivu, socialni diferenciaciji, spremembah v družbenem sistemu in drugem. Seveda pa ob tem ne bodo pozabili na rekreacijo.

L. B.

Rešeno 135 prošenj za stanovanja borcev

Leta 1968 je bil sprejet republiški zakon o prispevku za graditev stanovanj za udeležence narodnoosvobodilne vojne z namenom, da se dokončno rešijo stanovanjska vprašanja udeležencev NOV. Od tako zbranih sredstev je kamniška občina do 11. decembra letos dobila 133 milijonov S din.

Po objavljenem odloku v letu 1969 je skupščina občine Kamnik sprejela odlok o merilih in pogojih za uporabo zbranih sredstev za stanovanja borcev. Na podlagi tega odloka so bili vsi občani pozvani, da vložijo svoje zahteve glede stanovanjskega vprašanja. Komisija za zadeve invalidov in borcev NOV pri skupščini občine Kamnik je do določenega roka dobila 188 prošenj, in sicer 12 za dodelitev stanovanja, 176 vlog pa za po-

sojilo za gradnjo ali popravilo hiše. Komisija, ki je reševala vloge, je takole rešila: 133 prosilcev je dobilo posojilo, dva udeležena NOV pa sta dobila stanovanje. Odklonjenih je bilo 36 prošenj za dodelitev posojila in 9 prošenj za dodelitev stanovanja. Posojilo so dodeljevali v zneskih od 400.000 do 3 mili-

jonov S din z enoodstotno obrestno mero. Rok vračanja posojila do 800.000 S din znaša 15 let, nad tem zneskom pa 25 let.

V postopku je še osem prošenj in to sedem za dodelitev posojila, ena prošnja pa za dodelitev stanovanja.

J. Vidic

KRANJ

Danes popoldne se bo na razširjeni seji sestel občinski sindikalni svet. Razpravljali bodo o osnutku zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju in o merilih za usmerjanje dohodka in osebnega dohodka. — Po krajevnih organizacijah socialistične zveze oziroma krajevnih skupnostih v občini pa se ta teden nadaljuje seje krajevnih političnih aktivov o pripravah na volilne konference krajevnih organizacij socialistične zveze.

Občinski odbor ZZB NOV pa je za danes popoldne pripravil sestanek s predsedniki in tajniki krajevnih organizacij. Pogovorili se bodo o vprašalnikih za spomenike NOB v občini in o zborih članstva ZB NOV po krajevnih organizacijah.

Velik osip na naših šolah

Razvojni oddelki v rednih osnovnih šolah

Pisali smo že o otrocih z motnjami v razvoju in učnimi težavami, ki jih pripisujemo manjšim posebnostim in motnjam možganskega delovanja. Ker ti otroci predstavljajo velik del osipa na osnovnih šolah, je primerno, da se odpro razvojni oddelki pri osemletkah, v katerih bodo učno vzgojne metode prilagojene posebnostim in storilnosti učencev. Osip se bo nedvomno veliko zmanjšal, družba pa bo prihranila znatna denarna sredstva.

V okviru sedanje uniformne šole otroci z blažjimi motnjami in manjšimi sposobnostmi pri nekaterih predmetih, zlasti pa zaradi motenj v vedenju, pogosto hudo motijo in ovirajo delo celotnega razreda. Lahko rečemo, da zmanjšujejo izobraževalno-vzgojno napredovanje tudi drugih otrok v razredu. Pogosto so tudi v veliko breme učitelju, ki nima možnosti, da bi se jim individualno posvetil in jih aktiviral za delo. Ker v šoli niso uspešni, običajno končajo šolsko obveznost v petem ali šestem razredu. Zato je prav, da glede na same zahteve učiteljev, obenem pa tudi v skladu s strokovnimi raziskavami, te otroke usmerimo v razvojne oddelke v redni šoli.

Ob tem je treba poudariti, da z uvajanjem tak-

šnih razvojnih oddelkov za otroke z motnjami v razvoju in učnimi težavami ne ustanovljamo neke manjvredne oblike šolanja, ki bi otroke odrinila na stranski tir in zmanjšala njihove bodoče življenjske možnosti. Namen teh oddelkov je ravno obraten: s strokovno najustreznejšim načinom vzgojnega in izobraževalnega dela bodo učitelji in drugi strokovnjaki, ki bodo sodelovali pri učnem procesu, pomagali premistiti otrokove razvojne in učne težave. S tem jih bodo obvarovali pred sedaj pogosto neizogibno šolsko neuspešnostjo in socialno ali osebno neprilagojenostjo, hkrati pa jim bodo odprte tudi njihovim interesom primerne življenjske možnosti.

Obstaja več možnosti o tem, katere otroke naj vključimo v razvojne oddelke. Najbolj sprejemljivo se zdi, da bi v te oddelke vključili le tiste otroke, ki bi jih po predhodnih pregledih prvošolčkov ob začetku šolskega leta izbrali psiholog, zdravnik pediater in psihater. Poudariti pa moramo, da bo iz razvojnih oddelkov po nekajletnem šolanju možno neovirano prehajanje nazaj v redne oddelke. Zato mora pouk v razvojnih oddelkih teči kolikor se

le da vzporedno s poukom v rednih razredih, le z uporabo posebnih učil in vzgojnih metod. Nazaj v redne učne oddelke bi se vrnil tisti otroci, ki so že prerasli vzgojne motnje in so tako postali sposobni premagovati redni učni program.

Delo v razvojnih oddelkih bo potekalo dopoldan in popoldan. V dopoldanskem času bo pouk, popoldan pa bo poudarek na vzgojnem delu. Seveda bodo otroci medtem opravili tudi vse obveznosti do pouka za naslednji dan (učenje, pisanje domačih nalog). Pod vodstvom učitelja bo organizirana tudi rekreacija in zabava.

Nekateri otroci z lažjimi motnjami v govoru, s težavami pri pisanju, branju ali računanju in drugimi težavami pa bodo še vedno ostali v rednih oddelkih, seveda po navodilih strokovnjakov. Prav njim pa bodo lahko veliko koristile specialne pedagoške vaje za odpravljanje motenj. Te vaje bodo delali v razvojnih oddelkih. Z dopolnilno pomočjo bodo dobili zadostno podporo za uspešno učno napredovanje pri rednem pouku.

V Kranju že resno razpravljajo, da bodo razvojne oddelke za otroke z motnjami v razvoju in učnimi težavami odprli že s prihodnjim šolskim letom.

L. Bogataj

Predstavljamo kandidate za poslanca

Pisali smo že, da je občinska kandidacijska konferenca v Kranju konec minulega leta na tajnih volitvah izvolila tri možne kandidate za poslanca republiškega zbora. Neposredne nadomestne volitve za poslanca republiškega zbora slovenske skupščine bodo na desnem bregu Save v kranjski občini v nedeljo, 24. januarja. Danes vam predstavljamo izvoljene tri kandidate. Vse tri smo zaprosili, da nam odgovore na naslednje vprašanje:

»Za ureditev oziroma rešitev katerih vprašanj bi se še posebej zavzeli, če bi bili izvoljeni za poslanca republiškega zbora?»

● **DUSAN HORJAK** (rojen 1. 8. 1920), glavni direktor Tekstilindusa. Za kandidata je bil predlagan na krajevnih kandidacijskih konferencah v Stražišču, na Gorenji savi, v Mavčičah, Besnici, Bitnjah in na Orehku:
»Če bi bil izvoljen za poslanca republiškega zbora, vnaprej vsekakor ne morem

Osnovne šole:
**FRANCE PREŠEREN
SIMON JENKO
LUCIJAN SELJAK in
STANE ZAGAR**
v KRANJU

In njihove podružnične šole bodo pisovale učence — novince v 1. razred v nedeljo, 17. januarja 1971 od 9. do 12. ure

Vpisovale bodo tudi otroke rojene v letu 1964, mlajše pa le na podlagi pritrdilnega mnenja strokovne komisije. Starši naj pridejo k vpisu z otroki in prineso njihov rojstni list.

obljubiti, da bi lahko rešil katero koli odprto vprašanje. Zavzemal bi se lahko za reševanje problemov skupaj s pristojnimi organi, predvsem z občinsko skupščino in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. Ker pa stanuje na področju volilne enote, v kateri kandidiram za poslanca, večina delavcev iz Tekstilindusa, menim, da je rešitev perspektivnega obstoja navedene tovarne prva moja naloga. Če bo rešen ta problem, bodo imeli koristi vsi prebivalci tako v volilni enoti kot tudi na širšem območju kranjske občine.»

● **FRANC KURALT** (rojen 4. 11. 1922) zasebni kmetovalec iz Zabnice. Za kandidata je bil predlagan na krajevnih kandidacijskih konferencah v Zabnici:

»Se vedno sem prepričan, da je potrebno dosledno izvajanje ekonomske in družbene reforme. Menim, da je bilo zelo zgrešeno, da smo se reformskim načelom v zadnjih letih tako oddaljili. Posledice se kažejo v pretirani inflaciji, ki je najbolj prizadela kmetijske proizvajalce. Zato bo gospodarski napredek mogoč le, če bomo izvedli stabilizacijske ukrepe na področju kmetijstva, pa temu primerno uredili ekonomsko in agrarno politiko. — Še posebej se bom zavzemal za izvajanje sklepov druge seje ZKS, v katerih je govora o političnih in ekonomskih vprašanjih razvoja kmetijstva. Po moje je treba odpraviti nepotrebno in drago posredništvo s kmetijskimi proizvodi, uvesti postopno starostno zavarovanje kmetov, sprejeti boljši zakon o dedovanju, zakon o izkoriščanju zemljišč in spremeniti predpise o zemljiškem maksimumu. Večjo skrb pa bo treba posvetiti tudi izobraževanju kmečke mladine in sodelovanju zasebnih kmetijskih proizvajalcev s kmetijskimi organizacijami.»

● **JANEZ OBLAK** (rojen 30. 7. 1934) strokovni učitelj v šolskem centru Združenega podjetja Iskra Kranj. Za kandidata je bil predlagan na krajevnih kandidacijskih konferencah na Gorenji savi:

»V skupščinskih organih bo še naprej v središču pozornosti ureditev našega gospodarstva in v zvezi s tem reševanje pomembnih vprašanj. Menim, da bi z uspešnimi ukrepi na tem področju rešili marsikatero vprašanje, ki danes tare slehernega občana. Pri tem mislim na ekonomske težave delovnih organizacij, na nenormalno naraščanje cen, emigracijo strokovne delovne sile itd. Kot šolnik bi se seveda zavzemal tudi za reševanje problemov na tem področju in za kar najmanjše odstopanje od smeri, ki je začrtana pri reševanju našega šolstva. Prav tako pa bo v republiških organih treba še posebno skrbno reševati vprašanja, ki bodo nastala s predvidenimi ustavnimi spremembami.»

A. Zalar

OBVESTILO prebivalcem občine Radovljica in drugim sodelavcem

Cenjene stranke obveščamo, da smo 11. 1. 1971 preselili pisarno občinskega odbora RK Radovljica iz dosedanjih prostorov v Zdravstveno enoto Bled. Naši uradni prostori so v I. nadstropju, soba št. 24, začasni telefon pa prek zdravstvene enote. Uradne ure so vsak dan razen sobote od 8.—12. ure.

Občinski odbor RK Radovljica
sedež na Bledu

Preskusni kamen za ZK

Na bližnji 18. seji CK ZKS bo vrh slovenskih komunistov opredelil stališča ZKS do sistemske ureditve družbenoekonomskih odnosov v Jugoslaviji. Pri teh gre za nekatere pomembne odločitve, ki naj bi pomagale naše gospodarstvo in celoten ekonomski položaj postaviti na trdnije noge. Prav zato bodo omenjena stališča pomemben prispevek k urejanju razmer pri nas.

Svoja stališča bo centralni komite sprejel po širši javni razpravi, ki se je v zadnjem mesecu dni vodila na terenu. Vanjo so se vključili tudi komunisti na Gorenjskem ki so organizirali sestanke po občinskih in večjih tovarniških organizacijah. Za zaključek pa se je v ponedeljek v Kranju sestal razširjen medobčinski svet ZK za Gorenjsko. Na tem sestanku so se pogovarjali o ugotovitvah iz dosedanje razprave in o skupnih stališčih gorenjskih komunistov do obravnavanih problemov in predloženih rešitev.

Kot refren se je na skoraj vseh dosedanjih razpravah pojavljala ugotovitev, da je tok razvoja v zadnjih letih, še posebej pa neuspeh z reformo in neizpolnjevanje sprejetih sklepov, močno omajal zaupanje v sposob-

nost zveze komunistov. Prav zato se je tudi ob napovedanih novih ukrepih za stabilizacijo pojavil dvom o uspehu celotne akcije.

Nezaupanje do ZK bi sicer lahko spodbijali s tem, da se je organizacija vselej zavzemala za resnično uveljavitev reforme in da so za njen uspeh krivi posamezniki na odgovornih mestih, ki so jo spodkopali. Toda na skoraj vseh vodilnih položajih so prav gotovo člani ZK. Gre torej za to, da v partijskih organih sprejemajo dobrozamerne načelne sklepe, ki pa jih (tudi komunisti) ne spojujejo v praksi.

Na seji so poudarili, da bo ZK zato v prihodnje morala vztrajati pri tem, da stališča dobijo praktično veljavo v ustreznih sistemskih in drugih rešitvah in da potem zagotovo tudi izvajanje novih predpisov. Vse to pa je tesno povezano z uveljavljanjem osebne odgovornosti nosilcev družbenih pooblastil, kar je doslej stalo ob strani. Vendar ni pomembna le odgovornost najvišjih funkcionarjev, marveč tudi tistih po občinah in delovnih organizacijah, katerih odločitve so prav tako važen sestavni del celotnega gospodarskega in vsega družbenega dogajanja.

Medobčinski svet ZK za Gorenjsko je v ponedeljek popoldne razpravjal o težah za 18. sejo CK ZKS — Foto: F. Perdan

Poporodna ohromelost krav

Poporodna ohromelost ali puerperalna pareza je razmeroma pogosta bolezen krav še posebno pri nekaterih pasmah goved (Jersey in Frizijsko govedo). Rade obolevajo odlične moilnice in ponavadi dan dva dni po porodu, kar je v zvezi z izčrpavanjem zalog kalcija skozi mlečno žlezo (v 2 litrih mleka je približno toliko kalcija kot v vsej krvi). Z nastankom bolezni se povezuje tudi prešlabo delovanje žlez obščitnic, ki utegne biti posledica prevelikih količin kalcija v krmi v času presušitve. Zaradi obilice kalcija v krmi se gasi dejavnost obščitnic, ki se ob porodu in s pričetkom obilne mlečnosti ne reaktivirajo dovolj hitro. Krvni kalcij se tedaj hitro izloča v mleko, organizem pa ni sposoben črpati kalcij v zadostnih količinah iz krme ali iz kosti, in žival zapade v stanje ohromelosti. Bolezen se pojavi hitro ter večinoma po normalnih porodih in pri kravah, ki so že večkrat telile. Žival nenadoma izgube tek do hrane, izločanje mleka se bistveno zmanjša, pri nekaterih kravah pa so opazni tudi znaki živčne napetosti in nemira. Vendar pa živčni znaki kma-

lu preidejo v znamenja ohromelosti, predvsem v zadnjem delu telesa. Živali postopoma izgube zavest in so videti kot bi bile narkotizirane. Telesna temperatura se le izjemoma spreminja in se v hudih primerih zniža pod normalno vrednost. Pri puerperalni parezi — če je ne spremlja še druga bolezen — praviloma ni opaziti bistvenega dviga temperature in vime ni zažarjeno. Dejavnost prebavil je hudo prizadeta, živalim se cedi iz ust in iztrebljanje preneha.

Za poporodno ohromelostjo obolele krave nujno potrebujejo veterinarjevo pomoč, saj le izjemoma ozdravijo same od sebe. Pri zdravljenju se daje kalcij, npr. kot kalcijev borogluconat (v veno, skupaj z raztopino glukoze, včasih pa je treba 15 minut prej dati živalim kofein za jačanje srca). Vendar pri takšnem zdravljenju pride včasih do povrnitve bolezni. Trajnejše deluje t. i. insuflacija zraka v vime, ki pa mora biti pravilno izvedena, sicer lahko vodi v vnetje vime.

(Se nadaljuje)

Dr. S. Bavdek

Lovski izpiti

Od 21. do 23. decembra lani so lovci-pripravnik opravljali pred komisijo za lovske izpite LZG lovske izpite, ki so obvezni za vse novospregate člane lovskih druženj. Komisiji se je prijavilo 38 kandidatov in 3 kandidatke. Prvič pa so lovske izpite v Kranju opravljali tudi člani lovskih druženj, ki niso članice LZG (LD Rakitna, Motnik, Gornje jezero—Cerkljica). Od 41 kandidatov je izpit uspešno opravilo 33 kandidatov, 1 ima pravni izpit iz enega predme-

ta, 7 pa izpita ni opravilo in ga bodo lahko ponovno opravljali v spomladanskem roku.

Februarja pa bo v Ljubljani republiški tečaj za lovske čuvaje, ki ga organizira republiška LZ. Tečaj bo trajal tri tedne, ob koncu pa bodo tečajniki polagali izpite za lovske čuvaje. Na ta tečaj pošiljajo LD in Zavodi za gojitev divjadi svoje poklicne čuvaje. Stroške tečaja in izpita krije Lovska zveza Slovenije.

B. G.

Lesnina Ljubljana

delovna enota Kranj
Titov trg 5

razglašča prosti delovni mesti

- a) prodajalca
- b) delavca

Pogoji: a) KV trgovski delavec z najmanj tri leta prakse. Prijave sprejemamo do zasedbe delovnega mesta delovna enota Kranj, Titov trg 5. Osebnih dohodkov po pravilniku OD.

'Kokošja farma' v Koprivniku

Sovodenj. Edini večji industrijski kraj na zgornjem koncu Poljanske doline. Vas je z vseh strani obdana s hribi. Po okoliških vzpetinah Koprivnika, Mrzlega vrha, Nove Oselice in Podjelovega brda se v sočnu belijo posamezne kmetije. Kmetje so danes večinoma zaposleni po sovodenjskih podjetjih. Postranski zaslužek pa jim še vedno dajeta živinoreja in prodaja lesa. Nekateri so ubrali drugo pot. Specializirali so se, Eden izmed njih je tudi Ignac Kržišnik—Koreninar, kateremu je namenjen moj obisk. Ze nekaj let se namreč ukvarja s kokošjerejo.

Pri kažipotu za Koprivnik zavijem v levo. Po slabem kilometru pešačenja zagledam njegovo kmetijo. Gospodarja sem zalotil pri spravi lesa, a sem ga kljub temu za nekaj minut odtrgal od dela. Povabil me je v prostorno kuhinjo. Bila je sobota in prav malo pred mojim prihodom je poštar prinesel Glas, na katerega je naročen že vrsto let. »Zanimiv časopis je, ker prinese veliko novic iz domačih krajev. Zdi pa se mi, da ste odročnejše kraje doslej kar malo zapostavljali!« pravi Koreninar.

Dokler se ni začel ukvarjati s kokošjerejo, se je v glavnem ukvarjal z rejo živine. Pa se danes spominja, da je bilo to le bolj životarjenje. In zato se je pred petimi leti odločil za drugo panogo.

»Bilo je 1965. leta. Obiskal sem kmetijski sejem v Novem Sadu. Na tem sejmu je bil zaposlen domačin Luka Jezeršek — kmetijski inženir, ki mi je dal prvo navdušenje za kokošjerejo. Ze naslednje leto sem stopil v stik z agrokombinatom »Emona«. Takoj sem vzel v rejo 1500 kokoši in jih dal kar na shtedenj. Obenem sem začel graditi poslopje, ki bi bilo primerno za večje število. Dobil sem tudi posojilo, ki sem ga odplačeval dve leti. Z izgradnjo novih prostorov sem število kokoši povečal na 6000. Tako je bilo do letos, ko sem prostore ponovno povečal. Danes jih redim 10.000.«

Pa da ne bo kdo mislil, da je s tem malo dela. Kje pa! Reja kokoši zahteva celega človeka.

»Kdor ima malo delovne sile, mu te panoge nikakor ne priporočam. Stalno mora biti nekdo dežuren ponoči, da skrbi za hrano in dovolj visoko temperaturo zraka. Druga stvar pa je dovoz. Stalno mora biti odprta cesta. Zato je potrebno pozimi večkratno kidanje snega. Lani smo ga morali kar petkrat v dolžini enega kilometra. Prav tako pomembni stvari sta še voda in elektrika.«

Za vse nasvete skrbi jo seveda strokovnjaki iz Emone. Redno prihaja veterinar in

doslej se še ni pojavila nikakršna bolezen.

— Pa načrti za naprej?

»Nimam prav nobenih načrtov,« pravi Ignac. »Zdi se mi, da bo za zdaj ostalo kar tako. Zadovoljen bom, če bo tako. Res je, da bi z gnojem, ki ga imam zdaj na razpolago, lahko redil tudi deset glav živine, namesto prejšnjih šestih. A kaj, ko mi primanjkuje delovne sile.«

Nisem ga hotel več zadrževati. Klicalo ga je delo. Poslovi sem se, čeprav bi mi bil Ignac vedel povedati še marsikaj zanimivega. No, le na koncu sem mu moral obljubiti, da ga bom še obiskal in napisal kaj o njegovem umetniškem delovanju na tem koncu Poljanske doline. Znano je, da je kljub veliki zaposlenosti na kmetiji še vedno gonilna sila KUD Sovodenj. Torej, na svidenje!

J. Govekar

Gamsja slepota v Selški dolini

Znano je, da se je julija 1968. leta v dolini Trente prvič pri nas pojavila med gamsi kužna slepota. Bolezen se je hitro širila in se konec 1968. leta preselila iz Julijcev v Karavanke, se pojavila v loviščih LD Kranjska gora, Dovje-Mojstrana, Jesenice in Stara Fužina ter v gorenjskih loviščih Zavoda za gojitev divjadi »Triglav« Bled. Pojavila se je tudi v sosednji Avstriji v Karavankah. Leta 1969 se je bolezen še nadalje širila po Karavankah, vendar v močno zmanjšanem obsegu. Pojavila se je že v revirih Zavoda »Kozorog« iz Kamnika ter se v nekaterih gorenjskih loviščih na tem območju (LD Tržič, Storžič). 1970. leta pa se je bolezen nenadoma pojavila v Selški

dolini, na Ratitovcu, kjer so uplenili oziroma našli šest oslepelih gamsov (LD Zeleznički 5, LD Sorica 1 kos).

Bolezen je tako spet prizadela gamse na Ratitovcu, katerih stalez je bil že v letih 1967-68 močno zmanjšan zaradi virusne pljučnice, ki je pobrala 14 gamsov. Virusna gamsja slepota je konec lanskega leta zajela še Dražgoško goro (LD Selca). Konec leta pa so tudi v lovišču LD Storžič, na Tolstem vrhu, uplenili 13 let staro gamsovo kožo. Bolezen bo prek zime verjetno mirovala, v toplejših mesecih pa se bodo okužbe verjetno nadaljevale in se še nadalje širile po Karavankah, tako da bo ta bolezen praktično obšla vsa gorenjska gamsja lovišča.

B. G.

Kmetijski nasveti

Pomen vzornih kmetij

Strokovnjaki sodijo, da bo Slovenija razen družbenih mlečnih farm potrebovala v prihodnjih letih še najmanj 10.000 v pridobivanje mleka usmerjenih kmetij, ki bi imele po 15 do 30 krav. Razen teh bo potrebovala še kakih 7000 v pitanje goveda usmerjenih kmetij, ki bi imele do 60 glav živine. Izračunano je tudi, koliko bo treba kmetij, ki bodo usmerjene v pridelovanje krompirja in vrtnin, koliko onih, ki se bodo posvetile sadjarstvu in vinogradništvu itd.

Za takšne kmetije pravijo, da bodo lahko dostojno preživljale svoje lastnike, posebno še, če bodo le-ti povečali vrednost proizvodnje v sodelovanju z zadrugami in kombinati. Kot se lepo sliši, pa je še daleč ta čas, potrebno bo še veliko pospeševalnega dela, pripravevanja in predvsem — pomoči.

● S kmetom, vemo, kako je. Nerad verjame lepim besedam, kot da so limance, na katere se je že ujel. Zaupa in verjame, če sam vidi, če otiplje, če mu sosednji gospodar pove svoje izkušnje. V tem je najbrž največja moč vzornih kmetij, ki se jih v razvitem svetu vse bolj poslužujejo, zakaj prav te lahko v konkretnih razmerah najbolj zanesljivo povedo, kako je treba gospodariti.

Tudi naš kmet se mora vendarle bolj naučiti prodajati svojo pamet, ne le delo svojih rok. Mora gospodariti, misliti, računati, voditi evidenco, mora znati pretehtati med različnimi možnostmi. To lahko za večje število dela ena vzorna kmetija, ki obratuje na podlagi usmeritvenega programa in ki je pod strokovnim vodstvom. Ne bi bilo odveč, če bi v vseh občinah podprli zamisli o vzornih kmetijah, različnih za posamezna območja. Te naj bi dale praktične odgovore, v kaj se volja usmeriti in kaj je najbolj donosno.

● Usmeritev ali specializacija je eden najpomembnejših dolgoročnih ciljev pospeševalnega dela in kmetijske politike. Zal je bilo doslej večkrat tako, da je neurejen kmetijski trg naredil čez noč za jalovo marsikatero prizadevanje, vendar je cilj ostal. Sedanja naša gospodarska neustaljenost gotovo ni večna, zato se je treba pripravljati na boljše čase. Vzorne kmetije naj bi bile del teh priprav.

Inž. M. Legan

KAJ JE PISAL

Gorenjec

PRED SEDEMEDESETIMI LETI

Danes pričujemo s prebranjem drugega letnika »Gorenjca«, ki je izhajal kot tednik v l. 1901.

Kot smo že zapisali, se nam je uprlo tisto zopno politično pričkanje z nasprotiki, medsebojni očitki pa tu ni di nesramne žalitve, s katerimi so se obkladali naši spoštovani predniki. Kjer pa se prepričata dva, le tujec dobiček ima — takrat, pred sedemdesetimi leti — je germanski val že trdo trkal na vrata naše dežele. Posebno nekatera mesta — so si rada nadevala tuje pavovo perje. Žal, med temi je bil tudi bližnji Tržič, kjer so Nemci in nemškutarji vedno bolj dvigali glave. Seveda tudi s Kranjem, Loko, Radovljico in Kamnikom ni bilo nič boljše.

Prav ta nesrečna naša neslovnost nas je bila med osvobodilnim bojem — kaj je bilo treba, da je brat ubijal brata, tujec pa se je režal naši zaslepljenosti? Koliko uspešnejši, lažji in manj krvavi je bil naš boj za svobodo, če nam ne bi v hrbet skakale razne prodane izdajalske duše.

Sicer pa se niti danes še nismo dosti poučili iz zgodovine: na Koroškem in na Primenorskem se še vedno gremo klerikalce in liberalce, namesto da bi bili složni in skupno nastopali za svoje pravice.

Zaradi takih in podobnih misli, v naslednjih zapisih v »Gorenjcu« izpred sedemdesetih let, raje ne bomo objavljali odmevov takratnih tako umazanih svetovnonazorskih bojev, pač pa bomo pisali o drugih zanimivostih, ki jih je bil tudi drugi letnik »Gorenjca« kar bogat.

BOHINJSKA ŽELEZNICA

Zanima nas predor »Kolba« med Podbrdom in Bohinjsko Bistrico (6365 m). Delo se je že pričelo na obeh straneh, za sedaj brez strojev. Vodja del pri Podbrdu je inženjer gospod Philipp, v Bohinjski Bistrici pa nadinženjer gospod Fritz. Delo pri Podbrdu je oddano podjetniku Skrtu, ki dela s 16 delavci. Dela se ne prenehoma noč in dan. In sicer dela en oddelek delavcev od 6. ure zjutraj do 6. ure zvečer in drugi obratno. Predor je za sedaj na obeh straneh 2 metra širok. Delo se bo nadaljevalo od obeh smeri, dokler ne pridejo skupaj. Železnica bo dvotirna in se zgradi zato dva vzporedna enotirna predora. Po mnenju strokovnjakov imata dva enotirna predora mnogo prednosti pred enim dvotirnim. Tudi če bi se v enem predoru

kaj pokvarilo, ostane za zasilni promet še drugi. Predora bosta drug od drugega oddaljena 20 m. Za sedaj so napravili že 60 m predora na obeh straneh. Kmalu bodo pripeljali stroje za odvoz izkopanega materiala. Slo bo pač dosti hitreje, kot sedaj, ko kamenje odvažajo le s samokolnicami.

To je pisal »Gorenjec« 5. januarja 1901. Bohinjski predor je zgrajen, a ne tak kot so prvotno načrtovali. Pozorni postanemo ob zapisu na navedbo, da so delavci garali po celih 12 ur na dan, eni podnevi, drugi ponoči.

CAR, PASA IN BURI

Med drobnimi novicami zvezo iz »Gorenjca«, da je ruski car Nikolaj okrevljal po hudi bolezni — svojima telesnima zdravnikoma je nakazal bogat honorar: dr. Popovu 100.000 rubljev, dr. Tihanovu pa 50.000 rubljev. — Arabi-paša, glavar egipčanske vstaje iz l. 1881, bo v kratkem izpuščen iz pregnanstva, v katerem je bival 18 let na otoku Ceylonu. Njegovi otroci so dobili ondi angleško vzgojo. Arabijeva edina želja je, v miru živeti v svoji domovini. — Vojna v južni Afriki, kjer se bore Angleži z upornimi Buri, se venomer bolj nagiba v korist nizozemskih kolonistov Burov, ki nočejo več angleške nadvlade. Znova in znova prihajajo nove angleške čete v Kaplandijo. Vse kaže, da Angleži organizirajo nekako črno ali sveto vojno zoper Bure.

Iz zgodovine poznejših let vemo, da so se morali Angleži umakniti in da so se »burske vojske« končale z zmago starih naseljenecv, marljivih Nizozemcev. A danes, komaj 70 let po teh osvobodilnih vojnah, so Buri — sedanjji vladajoči sloj v Južnoafriški republiki — pozabili, kako hudo je biti zatiran. Zdaj oni zatirajo druge, vse temnopolte sodržavljane...

Crtomir Zorec

Planinsko društvo

OBRTNIK
Ljubljana, Celovška 43

odda s 1. aprilom 1971 v najem svojo planinsko postojanko na Govejku pri Medvodah.

Resni intereseanti naj se javijo na gornji naslov za informacije.

Fant, poln svežih idej

V drugi polovici lanskega decembra smo v avli kranjske občinske zgradbe lahko občudovali zbirko zanimivih plastik absolventa akademije za likovno umetnost Ljubljana Jožeta Eržena. Kipi so vzbudili precejšnjo pozornost občinstva, saj si jih je v dobrem tednu ogledalo več sto ljudi.

Razstava je bila pravzaprav najboljša, kar trenutno premore avtor, saj so mu figure in portreti v navadnem in patiniranem mavcu, žgani glini, marmorju, lesu, železu ter v kombinaciji poliestra in hrastovine račijli kot diplomsko delo. Eržen je namreč takoj po koncu svojega prvega likovnega nastopa diplomiral. Ne bo odveč, če ga bralcem nekoliko поблиže predstavimo, kajti nekatere njegove zamisli zares zaslužijo pozornost javnosti.

Fant se je rodil februarja 1946 v Ljubljani. Pravi, da mu je kiparstvo priraslo k srcu v osnovnošolskih letih, ko so z razredom obiskovali umetniške galerije. Kasneje, kot graver in slušatelj večerne gimnazije, je sklenil vpisati se na akademijo in svojo odločitev čez čas uresničil.

»Ze prej sem izpopolnjeval splošno znanje, zlasti zgodovino umetnosti, zato mi teoretični pouk ni povzročal prevelikih preglavic.« je povedal moj sobesednik. »Proste popoldneve in večere sem raje posvetil kiparjenju ter počasi pilil tehniko.«

Razstava minuli mesec ni nič drugega kot nekakšen povzetek Erženove razvojne poti, katere začetek predstavljajo avtoportreti, portreti in torzi, konec pa skupina samostojno stoječih plastik, zelo monumentalno delujočih aktov.

»Gojim predvsem ekspresivno figuralko, kar pomeni, da s kombinacijo več skulptur ustvarim vtis prostornosti. Posamezni liki so stilizirani, prek njih skušam poudariti lastno izraznost, lastno izpovednost. Kot najbolj ustrezno sredstvo ekspresije je važna zlasti linija.« meni Jože.

Velja omeniti Erženovo idejo o estetski opremitvi parkov pred številnimi novimi gostinško-turističnimi objekti pri nas, parkov, ki — z redkimi izjemami — niso ravno v čast okusu graditeljev in uprave. Mladi likovnik si je za vzorec izbral vodnjak sredi nasada Golf hotela na Bledu. Zgoraj omenjena skupina figur (Plesalke) bi resnično lepo dopolnila videz zelenih površin ob sicer razkošnem gigantu.

»Upam, da bosta direkcija hotela in podjetje Ljubljana-transport osvojila predlog in odkupila kompozicijo.« je pripomnil kipar, čigar zamisli brez dvoma zaslužijo pozornost odgovornih širom po Sloveniji.

»Imate morda kakšne vzornike?« sem bil radoveden. »Seveda. Med Slovenci je to pokojni Jakob Savinšek, med drugimi mojstri dleta pa predstavnik kretske mikenske ter egipčanske kulture in, kot dopolnitev navedenega, Meštrovič.«

»Vaši načrti?«

»Do jeseni, ko nameravam vpisati tretjo študijsko stop-

njo (specialko), moram izpolniti kopicno naročil, ki obsegajo povečini portretiranje. Žal zaenkrat ne premorem ateljeja. Dokler ne bom kaj prodal in 'prišel k sebi', bi se kajpak rad čim bolj izpopolnil.«
I. Guzelj

Potrebna bi bila večja družbena pomoč

Ze lani je bil na pobudo republiškega društva za pomoč duševno in telesno prizadetim otrokom v Kranju sprejet sklep, naj bi se v vseh gorenjskih občinah napravile analize o položaju srednje duševno prizadetih otrocih. Strokovni delavci, ki se ukvarjajo z duševno prizadetimi otroki, so namreč mnenja, da družba vse premalo skrbi prav za to kategorijo otrok. Srednje duševno prizadeti otroci namreč niso sposobni šolanja, večina jih ostaja v domači oskrbi, ker je edini slovenski zavod v Crni na Koroškem prenapolnjen. Ti otroci pa so vseeno sposobni, da pridobijo določene delovne navade, da delajo pod nadzorstvom in tako prispevajo del za svoje preživljanje. Za usposabljanje pa bi bili potrebni posebni oddelki, kjer bi se ti otroci priučili določenih opravil in kasneje tudi v teh delavnicih redno delali, če se ne bi mogli zaposliti v delovnih organizacijah.

Ideja o oddelkih za usposabljanje srednje duševno prizadetih otrok ni nova. O tem se govori tudi v republiškem merilu že nekaj let, saj je razumljivo, da socialna pomoč, ki jo dobivajo starši za svoje duševno prizadete otroke, ne more biti edina pomoč družbe tem otrokom. Na Gorenjskem so napravili prvi korak že s tem, da so sklenili analize o teh otrocih po posameznih občinah med seboj primerjati in predlagati občinskimi skupščinam, naj skušajo organizacijsko in finančno rešiti problem srednje prizadetih otrok.

V Kranju so analizo o teh otrocih že napravili. Psiholog posebne osnovne šole Marjan Likar je obiskal vseh 36 družin v kranjski občini, kjer imajo v domači oskrbi srednje duševno prizadete otroke. Polovica teh otrok ni nikoli obiskovala nobene šole, starši sami so jih vzgajali, jih navadili določenih higienskih in delovnih navad. Zanimivo je to, da se tem staršem pri ukvarjanju s svojimi nesrečnimi otroki ne nudi nobena strokovna pomoč, niti niso te družine vključene v program patronažne službe. Žalostno je tudi to, da so ti otroci za okolico manj vredni in jih starši zato ne puščajo v družbo drugih otrok, da ne bi bili tarča zasmehovanja. Le 8 otrok od 34 je okolica sprejela. Kako malo je bilo storjenega za vzgojo ali osveščanje odraslih, da so namreč ti otroci kljub svoji nesreči člani družbe, in to enakopravni člani, kažejo dogodki, zaradi katerih je lahko nekateri sram. Zgodilo se je celo, da so v neki delovni organizaciji duševno zaostalega, ki je bil tam zaposlen, privezali ob steber in ga zasmehovali.

Strokovni delavci bi radi ovrgli splošno mnenje, da ti otroci niso družbeno koristni. Za šolanje niso sposobni in redki med njimi lahko dokončajo le tri razrede posebne osnovne šole, medtem ko bi se lahko določenih aktivnosti in navad pod strokovnim vodstvom priučili, delno skrbeli sami zase in na ta način razbremenili starše. V kranjski občini bi se v oddelku za usposabljanje srednje duševno prizadetih otrok vključilo kakih 20 otrok. Večina teh otrok ni preveč oddaljena od Kranja, tako da dnevni prevoz ni bi bil problem. Posebna osnovna šola v Kranju je vnesla v program svojega razvoja, naj bi se po preselitvi v novo poslopje sedanji prostori preuredili za usposabljanje srednje duševno prizadetih otrok ter za njihovo zaposlitev. Večina staršev teh otrok si želi, da bi se v Kranju ustanovil oddelk za usposabljanje, načrti in prvi koraki so storjeni, do uresničitve načrtov pa verjetno zaradi denarja še ne bo tako kmalu prišlo, čeprav je že po mnenju defektologov čas, da začne družba skrbeti za te otroke bolj organizirano.

L. M.

Razmerje

Če si poročen in imaš otroke, romantika izgine iz življenja. Moj prijatelj je razrešil ta problem — vsak teden ima »razmerje« s svojo ženo.

To gre takole. Zjutraj poljubi svojo zakonsko ženo in se odpelje na delo. Okrog kosila jo pokliče po telefonu in zašepeta: »Tu Georg. Je tvoj mož doma?« Njegova žena odgovori: »Ne, dolgočasni fant je šel v p/sarno.«

»Danes popoldan te moram videti,« reče njen zakonski mož.

»Ne morem. Doma moram biti, popoldan pridejo otroci iz šole.«

»Naj poskrbi zanje kaka znanka. Reci ji, da mora zaradi najnega opravka v mesto.«

»To naj si drzmem?«

»Prosim, ljubica, tako redko sva skupaj.«

»Bojim se.«

»Ljubim te.«

»Pridem. Kje se dobiva?«

»Nekje, kjer naju nihče ne pozna... Ob treh bom prišel pote na ogel Schubertove in Beethovnovе ceste.«

Žena se dogovori s sosedo, ki bo poskrbela za otroke in si obleče najljubkejšo obleko. Potem se pelje v mesto, parkira dve ulici pred dogovorjenim krajem in nato čaka na domeniženem oglu.

Mož se ji približa. Ona hitro pogleda okoli sebe in skoči v avto.

»Mislim, da so me videli, ljubi,« reče vznemirjeno.

»Ne jemlji tega tako tragično,« jo tolaži on.

»Kam se peljeva?« vpraša ona.

»Vem za motel na oni strani mostu. Tam bova vzela sobo.«

»Saj nimava prtljage.«

»Za sobo bom že poskrbel. Ti ostaneš v avtu, potem se bova peljala tja.«

»Ko sta v sobi, se ona zasmee: »Nikoli nimam s seboj krtičke za zobe.«

»Ves teden sem mislil le nate,« reče on in jo poljubi.

»Hrepenela sem po tej uri. Mislila sem že, da ne bo nikoli prišla...«

»Hotel sem te poklicati, pa sem se zbal, ker bi se lahko oglasil on.«

»Nikoli se ne gane od televizije zato, da bi dvignil telefonsko slušalko. Kako najjasniš svoji ženi?«

»Preveč dela ima z otroki, da bi kaj opazila. Svoji tajnici sem naročil, naj ji pove, da sem imel sejo, če bo poklicala.«

»Koliko časa bo še lahko kot je?«

»Bodiva zadovoljna s tem, kar imava.«

»Ko bi se le prej spoznala!«

»Tega si želim tudi jaz!«

Ob šestih sta zapustila motel in prijatelj je odločil svojo ženo na oglu Schubertove in Beethovnovе ceste.

»Do naslednjega tedna, ljubica,« reče on in jo poljubi.

»Zame bo dolg kot leto dni,« odgovori ona vsa v solzah. Izstopi, ne da bi se obrnila...«

Uro pozneje pride njen mož domov. »Je kaj novega danes?« jo mimogrede povpraša in jo ušcipne v lice.

»Bilo je dolgočasno kot zmeraj. Si ti kaj doživel?«

»Nič, spet en nepomemben dan več,« reče on in zazeha.

Oba pa se tiho smejeta in sedeta k mizi.

A. B.

Dve prijateljici se pogovarjata:

»Sklenila sem, reče ena, da se ne bom poročila, dokler ne bom imela trideset let.«

»Jaz pa sem sklenila, pravi druga, da ne bom stara trideset let, dokler se ne omožim.«

»Obtoženi, ste že bili kdaj zaprti?«

»Da, gospod sodnik.«

»Zaradi česa?«

Tolkel sem z glavo ob zid.«

»To vendar ni kaznivo.«

»Ne, toda to ni bila moja glava.«

»Vi, kapitan, gotovo preživljate težke dni na morju.«

Da, da, marsikdaj, sinko. Spominjam se na primer tistega strašnega dne, ko je šel k vragu ves rum na ladji.«

»Punčka, koliko let pa imaš?«

»Ko se sprehajam z očkom, deset, če pa se z mamo, pa sedem.«

»Kadar je moj mož slab do mene, mu rečem, da bom šla k mami.«

»Jaz pa mu v takem primeru odgovorim, da bom vzela mamo k nam.«

Najhuje bilo je prve dni, ko niti krajev niti ljudi že od daleč niso poznali, po svoje so se le ravnali.

6

Ze takoj prvi dan je pisal Mihec svojemu dekletu Tinci. Natančno je opisal, kako je prispel v Bitolo, seveda z nekaterimi dopolnitvami. Opisal ji je, kakšno obleko ima, kako močan je videti v njej in podobno. Pripisal je še, da bo, kakor hitro bo mogoče, prišel na dopust.

Zolna se še nekaj dni kasneje ni pripravil do pisanja. Črnuh pa vso vojaščino ne iz že znanega vzroka.

Dobra dva tedna je trajalo, da so se zbrali vojaki z vseh koncev. Do takrat ostali še niso dobili pušk, a tudi drugih vaj niso imeli, ampak so hodili v mesto popravljati kanalizacijo in kopat jarke.

Ko so nekega dne zopet čistili jarke na robu mesta, se je Zolna pripetila precej nenavadna dogodivščina. Iz jarka je metal blato in se ni kaj dosti menil za okolico, ko se je ravno pred njim ustavila ženska na oslu. Pesnik je že mislil, da bo od njega kaj zahtevala ali ga prosila, toda mč. Natančneje si jo je ogledal. Napravljena je bila v dolgo črno obleko. Kot večina žensk v mestu, je imela tudi ona pokrit obraz s tančico. Vseeno pa je Zolna videl, da ni stara. Imela je namreč lepe, bele noge. Kasneje je ugotovil, zakaj je čakala. Osel ni hotel naprej. Zolna ji je bil pripravljen pomagati. Skočil je k oslu in ga gnal do konca ulice. Pesniku se je zdelo, da se mu je ženska na oslu v zahvalo nasmehnila. Ko je osla izpustil, je spet obstal kot pribit. Ni veliko razmišljal, ampak ga je po-

Ko so očistili jarke, so hodili v bližino mesta nekaj dni saditi slive. Črnuh je bil v začetku poslušen vojak in je prav pridno kopal jame. Pozneje je spoznal, da dobi ravno toliko za jesti, če skoplje deset ali pet jam na dan. Zato je skopal le tri jame, včasih samo dve. Večkrat je glasno premišljeval:

»Kako neumni so. Namesto da bi bile slive stare že po nekaj let in bi že bogato rodile, jih šele sadimo.«

»Prav imaš tovariš,« mu je pritrjeval Mihec, ki se je z vsemi štirimi upiral kopati. Na dan je skopal največ eno jamo. »Mi bi morali hoditi sem le, da bi slive pobrali in skuhalih žganje iz njih.«

»Ali samo toliko, da bi žganje popili,« je imel Zolna še boljši predlog.

Po treh dneh so se že toliko znašli, da so se skrili v sosednji sadovnjak. Ostalim so se priključili, ko so se odpravljali na kosilo. Veselja pa je bilo konec, ko so prišli v kasarno še zadnji vojaki. Pravo vojaško življenje se je začeljanje...

Najprej so vse vojake ene čete točno razvrstili po velikosti. Zanimivo je bilo, da je bil Črnuh med največjimi, Zolna nekeje v sredini, Mihec pa čisto na repu.

Bil je topel aprilski dan, ko so dobili prvič v roke puške. Mihcu je šlo skoraj na jok, ko jo je čistil. Zolna je dojemal bolj pesniško in je dejal, da je njegova nova ljubica kar lepa, le malo bolj trda. Črnuh se je v začetku puške malo bal, ko pa je videl, da si nihče nič ne naredi, jo je kar veselo gladil.

Zjutraj so vstajali že ob štirih. Posebno krojač in pesnik sta težko prenašala zgodnjo jutranjo uro.

Črnuh, Mihec Ivan Sivec pa še Zolna

grabil za povodec in ga gnal naprej. Pravzaprav je osel vodil Zolno, on je moral iti zraven le toliko, da osel ni izgubil volje. Dežurni kaplar ni opazil, da enega vojaka manjka. Zolna je šel z oslom iz mesta, čez grič, ob reki navzdol do majhne vasi. Pri skromni hiši se je ženska spustila na tla. Zolna je malo še počakal. Upal je, da bo dobil kaj tekočega po grlu. Ko mu je ženska pomignila, je stopil za njo v hišo. Dala mu je piti sirotke in jesti neke vrste sir, ki je močno zaudarjal.

Ze po naravi je bil radoveden, zato je spraševal o tem ali onem, a ženska je ostajala tiho. Močno ga je tudi zanimalo, kako bi bila videti brez tiste tančice na obrazu. Ko mu je prinesla nekaj kruhu podobnega, jo je z eno roko potegnil k sebi, z drugo pa ji je razkril obraz.

»Se prav brhka si,« je vzkliknil, ko je zagledal njeno rjavo polt.

Ravno tedaj je vstopil močan možki. Besen je pogledal Zolno, skočil k steni in zgrabil zakrivljen nož. Pesnik je spoznal, da nima več kaj iskati tu. Skozi majhno okno se je spretno zbasal in ušel. Bržčas se ni še nikoli tako potrudil kot takrat. Nekaj časa mu je možki še sledil.

»Kakšna sreča, da imamo enake obleke,« je ugotovil, ko se je skrtil med ostale. Bal se je namreč, da bo tisti možki še vedno prišel za njim.

»Ti še ne veš, kakšni zakoni so tu. Zenske se ne smejo odkriti, kaj šele, da bi jih pogledal tuji možki. Še dobro, da te niso zaklali.«

Zolna je sklenil, da bo drugič raje pustil ženske z osli pri miru.

»Ko bi me pustili vsaj še pet minut,« si je vsako jutro želel prvi.

»Do osmih bi se komaj naspal,« je menil Zolna.

Črnuh se ni pritoževal, le postelja je bila zanj prekratka. Ker je v sobi spalo mnogo več vojakov, kot je bilo slamnatih ležišč, so na dveh posteljah spali trije. Če je Črnuh spal na sredini, se je zjutraj tisti vojak, ki je spal ob njem, vedno zbudil na tleh. Tudi postiljanje slamnjače mu ni šlo preveč od rok. Večkrat jih je moral slišati.

Po zajtrku so takoj odšli na vojaško urjenje zunaj mesta. Največ je pri tem trpel Mihec. Kadar je bilo suho vreme, je na cesti ležalo po več centimetrov prahu. Nekoč se je celo zgodilo, da se je Mihec v prahu čisto izgubil. Dva dni je bil po kazni redar, ne da bi bil česa kriv. Hodil je namreč malo bolj počasi. Vojaki pred njim so dvignili toliko prahu, da ni več videl poti. Ko je prva četa krenila navzdol, druga pa navzgor, ni vedel, kam naj gre. Šel je seveda navzdol, kar je bilo lažje, zato pa je bil tudi kaznovan.

Kadar je deževalo ali je bilo po dežju, je bilo na poti zopet najslabše zanj. Vojaki pred njim so blato že čisto zmleli. Mihec se je skoraj do kolen ugrezal vanj. Oficirji so ga vedno potem oštevali, kako je umazan.

»Tovariši, toliko bi morali že vedeti, da povrh po blatu ne morem hoditi.«

Ker je bil majhen, je komaj nosil puško. Ko je deževalo, je vedno vlekel puškino kopito po blatu, kar spet ni bilo prav oficirjem. Počasi je spoznaval, da je bilo doma skoraj boljše.

Razcestja

MIHA KLINAR
(MESTA, CESTE
IN RAZCESTJA)
IV. DEL

173

— Ja, učitelji so morali že lani napraviti izpit iz italijanščine, zdaj pa so mnoge že premetili v notranjost Italije, k nam pa poslali skvadriste. Od naših so ostali skoro samo taki, ki so tudi sami oblekli črno srajco. Tudi učitelj iz naše vasi jo je.

— Izdajalec.
Iz pogovora je spoznala, da je Čop narodnjak in da po prepričanju ni Cankarjevega pričanja, čeprav je bil Cankarjev prijatelj. Povabil jo je, da bi prenočila pri njem. Žena je bo vesela. Vseeno pa je odklonila in se mu za prijaznost zahvalila. Rada bi obiskala znanca na Jesenicah, je rekla, a zamočala koga. Nameravala je poiskati Kosirnika, saj ga od tistega dne, ko je tajno prišel čez mejo, ni več videla. Tudi kanal, ki so ga vzpostavili, že dve leti ni deloval, oziroma ga komunistom z Gorenjske ni bilo treba uporabljati. Rada bi mu povedala o Stivčevi usodi, a ji je bilo potem žal, ker je bivšega bratovega prijatelja poiskala. Bil je doma v revni kolibi, v opuščeni baraki za orodje se še iz časov gradnje bohinske železnice. Tja se je moral preseliti, ko so ga vrgli iz tovarniškega stanovanja in, seveda tudi iz tovarne. To ji je izlajala Kosirnikova žena in pri tem nenčno kazala na svojega sina, ki mu je bilo osem ali devet let.

— Ne poslušajte jo, — jo je prosil Kosirnik, njegova žena pa, da ne bo ničesar skrivala pred drugim. Naj gospa ve, v kakšno nesrečo jih je spravi. nepoboljšljivi norec.

— Skoro vsi so se spametovali. Le on in še nekaj norcev žene svojo, — je kričala, on pa jo je zavračal, da jih ni samo nekaj, marveč nekaj

sto, še vedno polovica od bivših sodrugov, zato pa toliko bolj zavedna.

— Neodvisna delavska stranka se v revirju že čuti, — bi najbrž rad povedal kaj več o novi stranki, ki so jo organizirali komunisti, ker jim legalnega delovanja komunistične stranke še vedno ne dovolijo.

Pa mu žena, s katero je moral živeti v pravem peklu, ni da do besede.

— Slej ali prej ga bodo spet vtaknili v arest. Ali pa ga bodo ubili orjunaši. Ze troje grozljivih pism je prejel.

— Jih je premalo, da bi si upali, — Kosirnik ni resno jemal teh, po vzoru italijanskih skvadristov organiziranih jugoslovanskih fašistov.

— Bodo, bodo! Sicer pa naj te kar ubijejo! Kaj pa imam od tebe? Kaj otrok? Sramoto!

— Nehaj! — Kosirnik ni več prenesel ženinega vpitja.

— O, naj gospa ve, kako je katehet posadil otroka v oslovsko k.op, na steno nad njim pa obesil list z napisom: Jaz sem sin rdečega brezbožnika Kosirnika.

— Ja, pa me je potem gospod Vulč zopet posadil na moje mesto, tisti papir strgal.

— Eh, Vulč, veste, takrat je bil še narodnjak, danes pa je naš, veste, naš, — se je ob tem imenu Kosirnik razžarel in povedal, da je to učitelj, ki so ga z Jesenic premetili v Trbovlje.

— A kaj zato? Kaj me briga šomašter? Mene briga tale, ki je zaradi tebe lačen večkrat kakor sit! In še jetike se bo nalezel od tebe!

Kosirnik je bil res videti bolan. Šele pred nekaj tedni se je vrnil iz zapora.

— Kakor kak tat in razbojnik, — je jokaje in kriče lajala žena, ki svojega sovraštva do Kosirnika ni prav nič skrivala.

— Kar lajaj, lajaj, — je bil Kosirnik kakor brez moči pred njo, ker bede, v kateri je družina živela in v kakršno ga je pahnila njegova nemajna zvestoba delavskemu boju, ni mogel prikriti.

— Ja, vse naj zve gospa o rdečem norcu, ki je družino pahnil v bedo in nesrečo! Osemnajst mesecev je sede, v verigah! Po vseh arestih od od Ljubljane do Beograda so ga vlačili! Pa ko

bi bil vsaj tat in razbojnik, da bi od njega vsaj kaj imeli. Imeli vsaj takrat, kadar bi ropal in kradel. Tako pa...

— Nikar, gospa, — bi rada tedaj pomirila Kosirnikovo.

— Nisem gospa. Gospa ste vi...
— Ne, nisem. Komunistka sem kakor vaš mož, — je Stefi povedala.

— O, pa niste! Oblečeni ste kakor kaka inženirska gospa.

— Oblečena? — se je šele tedaj spomnila, da je oblečena po najnovejši modi.

— O čem takem jaz niti sanjati ne morem.

— Prav dobro vas razumem. Tudi čutim z vami. Danes je zavednim de.avecem težko. Prega-njani so, Toda nekdo mora vztrajati v boju, da bo prihodnost lepša.

Stefi ne bo nikoli pozabila sovražnega obraza, ki jo je pogledal.

— Torej ste ena tistih, za katere nosi moj mož svojo kožo naprodaj. Ena od tistih, ki žive tam zunaj in hodijo sem ščuvat mojega moža. Toda nocoj ga ne boste! Nocoj ne boste z njim odšli tja čez, — je ženska pokazala v temo proti Karavankam in zagrozila, da bo šla po žandarje.

Ni razumela, kaj ženska govori.

— Vi ste ena od glavnih. Glavni živijo tam zunaj kakor gospoda in so na varnem.

— Ni res! Italijanska komunistka sem.

— Italijanska, ha? Torej ste se zatekli sem kakor zadnjič tisti Bogari, ki jim je izpodletela prekucija v Bolgariji in ki so jih lovili potem tudi naši žandarji. Naš jih je skrival. Dva fanta, ki sta pred nedavnim prišla iz Trbovelj in zdaj delata v fabriki, sta jih pripeljala sem. Ni me bilo doma. Pri gospodi sem ribala in prala, tale norec pa je doma pital Bogare, pa še sami nimamo kruha.

— Lažeš, Farčnik in Skrlj sta poskrbela za hrano. Tudi mi smo se lahko najedli.

— Torej Farčnik in Skrlj se pišeta...

— Videla je, kako se je Kosirnik ugriznil v ustnice, ker je povedal imeni, njegova žena pa je zgrabila za povedano kakor za plen.

Vinharje in bližnja okolica (8)

Pišite nam, prosimo: Zakaj ni več

petja po naših vaseh?

V tistih časih so bile vse trgovine odprte pravzaprav non-stop noč in dan. Nekoč sem bila v Poljanah zelo zgodaj zjutraj, ko je bilo pri Klobovsu še zaprto, zato sem nekaj reči kupila pri starem Kosu, ki se je bil takrat preselil pod skalo blizu Klobovsa. Ko sem drugič to povedala Klobovski, je bila zelo jezna. »O polnoči lahko prideš«, je rekla, »pa vrzi pesek v okno pa bom vstala, pa magari, če je samo kvas!« Kaj hočemo, vsaka medalja ima dve strani, tudi kriza jih je imela. Takrat je bilo res lepo kupovati, vse se je cedilo od prijaznosti. Trgovci so se z vsemi strankami tikali in vsakemu so radi naredili kakršnokoli uslugo. In kako lepe koledarje so dali, take s pravo fotografijo vsak svoje trgovine in z naslovom. Imeli smo svoje potrošniške knjižice, kamor so zapisovali kupljeno blago in ceno. Tako ni bilo treba sproti preštevati denarja, gospodar je ob mesecu plačal vse skupaj.

Največji naval na trgovine je bil ob nedeljah dopoldne, ko so ljudje hodili v cerkev. Zaprli so jih šele, ko je odšel poslednji kupec. Pozimi so nekateri hodili v trgovino samo pogreti.

Sicer pa še zdaleč nismo toliko kupovali, kot danes. Ob zimskem času smo za našo desetčlansko družino porabili le po dva kilograma sladkorja na mesec. Mito smo kuhali doma. Kave nismo pili, razen ob nedeljah, preden smo šli k maši; bila je iz domačega žganega ječmena. Celo cikorijo je naša

mati naredila včasih iz sladkih jabolk. Hranili smo se predvsem z domačimi pridelki. Tudi bele moke nismo nikoli kupili, kaj šele testenine. Oblečeni smo se zelo preprosto. V naši družini smo imeli le po eno ali največ dve lepši obleki. Najbolj luksuzni čevlji so bili iz črnega boksa, posebno, če ni bila v podplate zabita vsaj ena vrsta žebeljev.

Bile pa so seveda precejšnje razlike med družinami. Nekje so, denimo, izdali več za obleko, pri hrani pa so varčevali do skrajnosti. Takim je bilo za greh, če so

zvedeli, da kje jedo presno (neposneto) mleko, kaj šele, da bi si privoščili še kaj boljšega. Lepše so se lahko oblačili tudi tam, kjer jim ni bilo veliko za napredek gospodarstva in obnove poslopij. Takrat ni bilo lahko gospodariti, posebno še, če se je hotelo prihraniti kaj za primer nesreče, za starost in za dote odraslim otrokom. V te namene se je hranil les v gozdu — po stari logiki: denar propade, les pa ostane.

Koliko je bilo včasih trpljenja z obnovo poslopij, ko je bilo vse delo ročno, pota pa slaba, to se ne da popisati! Danes se marsikdo, ki pride iz mesta, obregne, češ poglejte ga, kmeta, kakšen kapitalist je, ko ima tako lepa poslopja! Nihče pa ne vidi krvavih žuljev in brezštevilnih prečutih noči, ki so bile žrtvovane na oltar rojstva domačije. To lahko ve samo tisti, ki je delal, od teh pa so danes že mnogi v grobu. Sleherni kamen in pesek, vso ilovico in opeko, vsak košček lesa, železa in drugega materiala je bilo tu visoko v hribih takrat treba ničkolikokrat preložiti in zvoziti po strmi, blatni poti več kilometrov daleč do doma. Edino, kar je bilo tu v Vinharjih najbolj pri roki, je bila ilovica; pesek je že pol ure oddaljen, prav tako les. Delalo se je z nadčloveškimi

močmi. Trpeli so starši, nič manj pa doraščajoči otroci, saj ni bilo nikoli časa, da bi nam posvetili košček pozornosti in nežnosti. Vsak, ki je le mogel, je moral trdo poprijeti za delo.

Danes je vse drugače: povsod so ceste, vsa težja bremena se prepelejo s tovarnjaki, stare hiše se obnavljajo na bolj praktičen način, ne tako, kot včasih, ko so nam stari hišo enostavno porušili, da nam je lep čas teklo na glavo.

Nekaj pa je le škoda! Skoda je, da sedaj, ko je življenje neprimerno lažje, ni več slišati, kot pravijo, nobenega domačega petja in vriskanja po hribovskih vaseh. Danes se petje dobi le za denar prek različnih aparatov. Ni pa mogoče natančno vedeti, če so ljudje ob tem napredku res srečni. Ostal je le lep spomin na dni, ko so kmečki posli pri delu prepevali, tudi iz kuhinj je bilo slišati prepevanje gospodinje. Težje je bilo kakšno delo, bolj veselo so zapeli, ko je bilo opravljeno. Niti največja gospodarska kriza ni zatrla petja, le zakaj je utihnilo zdaj?

Marija Frlic
(Nadaljevanje)

Zakaj ni več petja po naših vaseh, pri delu, po opravljenem delu in ob različnih

podobnih priložnostih? Zakaj, dragi bralci? Mar so vzrok res le različni »aparati« (radio, televizija, gramofon, plošče ipd.), ali pa je še kaj drugega posredi? Razmislite! Mogoče bi našli vzrok v prehitrem vsesplošnem napredku, v skoraj brezglavem divljanju in pehanju za materialnimi dobrinami. Mogoče v prehitrem povojnem odhajanju ljudi v mesta, v industrijo. Dajte, dragi bralci, razmislite in nam napišite svoje mnenje. Cim več bo teh mnenj, tem bolj gotovo bomo prišli do pravega, resničnega vzroka. Če bomo dobili te vaše misli, jih bomo vse objavili takoj, ko končamo z zapisi Marije Frlic.

Radi bi, da nam svoje mnenje o tem napišete tako stvarjši kot mlajši bralci Glasa.
Urednik

Gorenjski kraj
in ljudje

Kako so SLAKI osvojili Ameriko (8)

»KON TIKI ne premore natararjev v tistem klasičnem pomenu besede, natararjev, kakršne srečaš po drugih oštarijah. Edina naloga debelolicega strežnika je, da gostu nadene okrog vratu tradicionalni havajski cvetlični venec. Ko smo ga hoteli vprašati, kakšen okus ima ena ali druga jed in kaj bi kazalo pokusiti, se je samo bedasto smehljaj. Prisiljeni smo bili izbirati na slepo srečo, saj so nenavadne specialitete, nakopičene sredi kuhinjske miže, za vse nas predstavljale popolno neznanko. No, sreča me vendarle ni izdala. Sestavil sem si slasten obed, ki mi je prvič v Ameriki zares teknil.«

PORNOGRAFIJA — DOMENA SIVOLASIH GOSPODOV

»Popoldan smo, siti in dobre volje sklenili obiskati kinematograf, kjer vrtijo izključno le pornografske filme. Dvorana je skrita v umazani črnski četrti, kamor belci običajno ne zahajajo. Obiskovalci porno predstav, sami priletni, sivolasi gospodje, so seveda izjeme. Tiho ždiyo v temačnem, zatohlem prostoru in z odprtimi usti buljijo v platno. Povedali moram, da program, ki teče dan in noč, ni prav nič posebnega, ter da strogi ameriški predpisi o javni morali dovoljujejo prikazovati komaj kaj več kot vidiš v malce bolj drznem jugoslovanškem filmu.

Ob 16. uri je sledil sprejem v ženskem klubu. Društveno članstvo tvori kopica starejših dam slovenskih izseljenk, ki se zberejo enkrat tedensko in ki vsakič povabijo medse kakšno znano osebnost, kakšnega priljubljenega pevca, igralca, politika, zdravnika... Le-ti jim potlej bodisi predavajo, bodisi recitirajo, zapojejo ali zaigrajo. V neuradnem delu 'sporeda' morajo biti na razpolago gostiteljicam ter vzdržati roko vanje, poljubljanje in nadležno spraševanje. Nas so kajpak 'zaslišale' sila temeljito. Slehera je namreč želela vedeti, če poznamo njen rojstni kraj, če sosedje Jože, Tona, Cene, Pepa še živijo, kaj dela profesor Klopotec, itd., itd. Razumem, da jih zanimajo novice iz domovine, a ne gre mi v glavo, zakaj nočejo sprejeti sprememb, o katerih so gotovo slišale. Zaman smo jeli razlagati, da Slovenije izpred štiridesetih, petdesetih let ni več, da je

preljuba dežela Kranjska zmeraj bolj podobna Ameriki, zmeraj bolj brezosebna. Romantične vizije vasic in srenj, kjer ljudje drug drugemu gledajo v lonec in skupaj meljejo dnevne novice, rojaki onkraj luže bržkone nikdar ne bodo uspeli pozabiti.

Kramljanje s prijaznimi ženskami se je hudo zavleklo — klubske prostore smo zapustili šele proti večeru. Lahko si mislite, kako vesel sem bil, ko so organizatorji in manager Stane Češarek razglasili popolni 'voljno'. Čisto sam sem jo mahnil v studio clevelandskega radia. Tony Petkovšek je pravkar zaključeval redno slovensko oddajo, ki je tokrat trajala precej dlje kot običajno. Poslušalci so prek telefona izražali navdušenje nad sobotnim, nedeljskim in ponedeljkovim koncertom Slakov ter nam pošiljali pozdrave. Ves ponosen sem nato odšel na piknik k neki slovenski družini, pozneje, v hotelu, pa skupaj s kolegi zabaval 'little Patt'. Hišno rajanje je požrlo skoraj celo noč.«

VRAZJI CEKI

»9. sept. 1970. Zaradi sinočnjega krokanja vstanem precej pozno. Omotičen sem in v glavi mi nemarno kljuva. Z Nikom (Niko Zlobko, op. p.) skočiva v podjetje KING, tovarno glasbenih instrumentov, kjer postaneva direktorjeva gosta. Nemudoma pospravim kozarec whiskeyja in misli so spet jasne. (Klin se s klinom zbijal). Potem za 200 dolarjev kupim prekrasno pozavno. Niko brž ugotovi, da bi v Jugoslaviji stala najmanj milijon starih dinarjev. Ko okrog poldne pridriva 'domov', naju nestrpni prijatelji skoraj premikastijo. Deležna sva plohe ostrih besed, kajti zaradi 'neposlušnosti' dveh butcev bomo zamudili kosilo v domu onemoglih.«

Kosila vseeno nismo zamudili. Varovanci doma, starci in starke slovenskega porekla, brez svojcev, bi — če bi bilo treba — čakali tudi do večera. Priredili so nam čudovit sprejem in morali smo se jim oddolžiti s kratkim nastopom. Velja omeniti, da ustanovo financira organizacija clevelandskih Slovencev, medtem ko klienti plačujejo minimalno vzdrževalnino, odvisno od velikosti posameznih dohodkov.«

(Nadaljevanje prihodnje sredo)

Ratečan Alojz Kerštajn je tekel odlično. Zasedel je dobro enajsto mesto in je bil najboljši Jugoslovan, čeprav noč pred tekmo skoraj ni spal. Trema in odgovornost sta naredila svoje. Po prihodu na cilj je utrujen, vendar presrečen sedel na sneg. (Jk) — Foto: F. Perdan

Walter Demel — junak Bohinja 71

Jugoslovan Alojz Kerštajn se je po ogorčenem boju uvrstil na odlično 11. mesto

Bohinj, sobota, 9. januarja — Z mimohodom zastavonoš v dresih Almire, fanfarami in himno, ki jo je zaigrala pihalna godba iz Gorij pri Bledu in govorom predsednika organizacijskega komiteja »Bohinj 71« Franca Mencingerja se je začela naša največja letošnja smučarska tekaška prireditve, katere pokrovitelj je bila Ljubljanska banka. V Bohinju so se zbrali smučarski tekači iz enajstih držav, med njimi fantje, ki v tem športu resnično nekaj pomenijo. V smučinah so se spoprijeli nekateri dosedanja zmagovalci naše največje tekaške prireditve Janc, Demel, Pankov, Stefel itd. Prav tako niso manjkali predstavniki Sovjetske zveze, sami mladi fantje, katerih imena bodo kmalu zablestela na evropskem in svetovnem tekaškem nebu. Čez konkurenco se zares ne moremo pritoževati...

Najprej so startali mladinci, ki so morali »pregarati« 10 kilometrov dolgo pot, ob kateri so se zbrali učenci osnovne šole iz Bohinjske Bistrice, ki so imeli športni dan. Mladi Bohinjci so z vsem srcem bodrili tekače enajstih držav, goste prizadevnih Bohinjcev. Kot že rečeno, začeli so mladinci. Startalo jih je 31. Zmagal je Svicar Schieser Peter pred Italijanoma Francom Zenonijem in Giovana Marcom. Najboljši Jugoslovan je bil po pričakovanju Gorjan Mato Šimnic, ki uro pred startom ni vedel, ali bo odšel na 10 kilometrov

dolgo pot. Zdravnica dr. Vučetičeva je končno rekla odločilni »da« in Mato se je spoprijel z bohinjskimi ravninami in strminami. Pristal je na 8. mestu. Franc Tajnikar je bil 10., Jože Gortnar pa je zasedel proti vsem pričakovanjem odlično 13. mesto. Bugar in Mozgan pa sta »zatajila«, saj je bil prvi 25., drugi pa 19. Prav tako moramo ob tej priložnosti omeniti tri Poljakinje, ki so tekle skupaj

z mladinci, ker ženskega teka ni bilo na programu.

To je bil šele začetek. Vsi smo nestrpno pričakovali start članov z lanskim zmagovalcem Walterjem Demlom in 8 tekači Sovjetske zveze na čelu. Ali bo ljubljene Bohinjceve uspeli premagati mlade sovjetske tekače, smo se spraševali. V Bohinj je prišel po zmago, sam, brez spremstva, na posebno željo Bohinjcev. Njegovi tovariši so

Gorjan Mato Šimnic kljub boleznim na bohinjski elitni prireditvi ni razočaral, saj se je v močni mednarodni konkurenci med mladinci uvrstil na odlično osmo mesto. — Foto: F. Perdan

Za Franca Tajnikarja z Zirovnice pravijo, da le redko zataji in je zato eden naših najbolj obetajočih mladih smučarjev tekačev. V Bohinju je zasedel 10. mesto. — Foto: F. Perdan

odšli namreč na podobno tekmovalje v Italijo. Walter je uspel in pokazal pete sedanjim tekačem Sovjetske zveze. Naši so se srčno borili. Kerštajn je dal vse od sebe in pristal na odličnem enajstem mestu. Zaradi velike trme in odgovornosti je noč iz petka na soboto prebedel in spal bori dve uri. Mlinar je bil 17., Dretnik 21., Kalan pa 28. Zares lep uspeh.

IZJAVE TEKAČEV

● Alojz Kerštajn je bil po dirki utrujen in srečen hkrati. Dejal je, da je z uvrstitvijo izredno zadovoljen in da toliko zaradi nesprespane noči ni pričakoval. Pri sedmem ali osmem kilometru je imel sicer krizo, ki jo je uspešno prebolel. Zato iskrene čestitke tudi v imenu našega uredništva!

● Mato Šimnic: »Nastopil sem šele po dovoljenju zdravnice dr. Vučetičeve. Kljub boleznim sem tekel še kar dobro. Če bi bil zdrav, bi šlo še bolje. Mogoče bi lahko zasedel celo prvo mesto, saj sem trenutno v dobri formi.«

● Franc Tajnikar: »Z desetim mestom sem zadovoljen, čeprav bi šlo lahko bolje. Proga je bila težka. Mislim, da je z mojo uvrstitvijo zadovoljen tudi moj trener Janez Pavčič.«

● Janez Pavčič, zvezni trener za mladince: »Nekateri mladinci so tekli slabše od pričakovanj, posebno Mozgan, Ugrin in Burger. V splošnem sem pa zadovoljen, posebno z

8. mestom Šimnica, ki je tekel bolan. Če bi bil zdrav, bi bil najmanj pol minute prej na cilju, kar pomeni dve mesti navzgor. Tajnikar je tekel kot ponavadi. Franci stalno teče dobro. Mislim, da smo dobili z njim dobrega tekača... Za Kerštajna pa sem računal, da bo nekje med 12. in 15. mestom. 11. mesto je velik uspeh. Prav tako moram pohvaliti Mlinarja, Dretnika, ki je bil dalj časa bolan, in Kalana. Lahko povem še to, da je to najbolj uspešno tekmovalje doslej tako po organizacijski kakor tudi kvantitetni plati.«

Se beseda o organizaciji. Bohinjci so se resnično potrudili, za kar ima posebne zasluže organizacijski odbor s tovarišem Mencingerjem, Podlipnikom in Zitnikom na čelu. Na tekmovalju je nepretrgoma delalo 100 ljudi in njim se lahko zahvalimo, da je prireditev tako uspela.

V nedeljo pa so bili na vrsti štafetni teki. Večjih presenečenj ni bilo. Med člani so po pričakovanju zmagali tekači Sovjetske zveze, ki so zasedli prvo in drugo mesto. Druga jugoslovanska štafeta je bila deveta, prva pa zaradi spodrsrljaja šele enajsta. Pri mladincih so zmagali tekači Švice. Drugi so bili Italijani, tretji pa tako kot lani, Jugoslovani.

Besedilo:
J. Košnjek
Fotografije:
F. Perdan

Učence in učenci gorenjskih osnovnih šol na štartu smučarskega teka v Lancovem. Proga je bila zahtevna, vendar dobro pripravljena. Foto: F. Perdan

Gorenjski učenci na smučeh

V okviru vsakoletnega tekmovalja Po stezah partizanske Jelovice je bilo v soboto v Lancovem X. tekmovalje v smučarskih tekih in veleslalomu za učence in učence osnovnih šol Gorenjske. Proga za učence je bila dolga tri, za učence pa dva kilometra. Veleslalomski proga pa je bila dolga 350 metrov. Njena višinska razlika je bila 70 metrov, imela pa je 20 vrtic.

Udeležba je bila dobra. V smučarskih tekih se je pomerilo 27 učenk in 48 učencev. Se lepša pa je bila udeležba v veleslalomu. Smučarsko progo je prevozilo 74 učenk in 84 učencev.

Rezultati:

Veleslalom učence: 1. Kerec (os. š. Prežihov Voranc Jesenice), 2. Pahor (os. š. Radovljica), 3. Stanonik (os. š. C. Golar Škofja Loka) itd. Med učenci pa je bil najboljši Kri-

žaj (os. š. Križe), drugi je bil Jekler (osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice), tretji pa je bil Krmelj (osn. šola heroja Bračiča Tržič) in Oblak (osn. šola Prežihov Voranc Jesenice) itd.

Teki: učence: 1. Lotrič (Lipnica), 2. Fister (Lipnica), 3. Rogač (os. š. Lesce) itd. Učenci: Kordež (os. š. Lipnica), 2. Pokljakar (os. š. Gorje), 3. Ulčar (os. š. Gorje) itd.

-jk

Učenci in učence osnovne šole iz Gorij pri Bledu so bili na sobotni tekmi v Lancovem med najboljšimi. Na fotografiji je učenka Romana Ambrožič pri premagovanju veleslalomski proge. — Foto: F. Perdan

Čimprej odpraviti številčno ocenjevanje telesne vzgoje

V nedeljo je bila v Ljubljani problemska konferenca ZMS, ki je razpravljala o telesni kulturi pri nas. Mladi so se odločno zavzeli za korenite spremembe na tem področju človekovega udejstovanja. Večurna razprava je v glavnem potrdila predložena stališča in sklepe.

Zavod za šolstvo, temeljna izobraževalna skupnost in republiški sekretariat naj v povezavi z VSTK pripravijo program za izboljšanje telesne kulture na šolah in ga dajo v potrditev kulturno

prosvetnemu zboru republiške skupščine. Mladi so predlagali, da bi že v prihodnjem šolskem letu imeli na šolah prve in druge stopnje po tri ure pouka telesne vzgoje tedensko, na višjih šolah pa po dve uri. Prav tako je treba čimprej odpraviti številčno ocenjevanje pri tem šolskem predmetu. Kot dopolnilo k rednemu pouku telesne vadbe bi delovala na šolah šolska športna društva.

Telesna kultura v delovnih organizacijah mora postati pravica in dolžnost zaposle-

nih, zato naj večje delovne organizacije zaposlijo strokovnjake, ki bodo vodili to dejavnost. Telesna kultura mora najti ustrezno mesto v samoupravnih določilih delovnih organizacij. Več bodo morali misliti na telesno vadbo tudi v krajevnih skupnostih.

V republiki in občini je treba ustanoviti telesno-kulturne skupnosti, ki bodo povezale vse, ki se ukvarjajo s telesno kulturo. Ustanoviti naj bi tudi inštitut za telesno kulturo pri nas. L. B.

Za zahodnega Nemca Walterja Demla, zmagovalca lanskega in letošnjega Bohinja, bi lahko zapisali »prišel, videl, zmagal«. Ugnal je vse sovjetske tekače, ki so prišli v Bohinj po posamično in štafeto zmago, po Demlovi »zaslugi« pa so dobili le štafete. Na fotografiji zmagovalec po prihodu na cilj. (Jk) — Foto: F. Perdan

ČP Gorenjski tisk
delovna enota GLAS Kranj
razpisuje prosta delovna mesta:

1. novinarja
2. novinarja-pripravnika
3. administratorja-ko

Pogoji:

pod 1 in 2.: višja ali visoka izobrazba (fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstva ali pravna, filozofska, ekonomska fakulteta),

pod 3.: srednja izobrazba z obvladanjem strojepisja in stenografije.

Osební dohodek je določen po pravilniku o delitvi osebnega dohodka.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave na naslov ČP Gorenjski tisk Kranj, delovna enota Glas, Kranj Trg revolucije 1 — komisija za razpis. K prijavi je treba priložiti življenjepis ter dokazila o izpolnjevanju pogojev. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Izžrebanci novoletne nagradne križanke

Rešitev nagradne križanke nam je poslalo 700 bralcev. Zreb je naklonil nagrade naslednjim reševalcem, ki so pravilno rešili križanko:

1. nagrada (200 din): FRANCE JAMNIK, Kranj, Moše Pijade 15;

2. nagrada (100 din): MARIJA VIDMAR, Voklo 77, p. Senčur;

3. nagrada (100 din): MACEFAT ZDENA, Kranj, St. Rozmana 9;

4—10. nagrada (50 din): GORAZD REKAR, Kranj, Tekstilna 18; ZUPAN MARIJA, Kranj, Stošičeva 5; IVANKA MEGLIČ, Tržič, Bistrica 41; MARIJAN GRAJZER, Kranj, Pintarjeva 2; MILKA PULEC, Kranj, Župančičeva 2; HELENA TRAVEN, Kranj, Vodopivčeva 10; TATJANA PERNE, Cerklje 150.

Vsem srečnim dobitnikom sporočamo, da jim bomo nagrade poslali po pošti.

Beljani pred novimi nalogami

V sredo zvečer je bila na Beli pri Preddvoru konferenca krajevne organizacije SZDL, ki so se je razen številnih občanov (dvorana družbenega doma je bila nabito polna) udeležili tudi član izvršnega odbora republiške konference SZDL Franc Kimovec-Ziga, predsednik kranjske občinske skupščine Slavko Zalokar, predsednik občinske konference SZDL Kranj Tone Volčič in predstavniki sosednjih krajevnih skupnosti ter organizacij SZDL. Prav gotovo je bila to ena od najbolje obiskanih konferenc SZDL, kar je dokaz, da je postala SZDL pobudnik in nosilec političnega in družbenega življenja na Beli, v Bašlju in Hrašah.

V preteklih dveh letih je na Beli zaživel pevski zbor, ki je že imel nekaj javnih nastopov (vodi ga tovariš Edo Ošabnik), zaživela je knjižnica, mladinci so ustanovili dramsko sekcijo, ki je ob vsakem pomembnejšem prazniku organizirala proslave, zaživelo je turistično društvo, kamor so vključeni tudi Trsteničani, poglobilo se je sodelovanje z Belo pri Železni Kapli in tovarno Rade Končar v Zagrebu itd. Seveda pa ne moremo mimo tega, da je belska socialistična zveza uspešno organizirala zbere volivcev in pripravila glasovanje ob referendumu, pripravila proslavo ob obletnici rojstva rojaka Matija Valjavca, organizirala kmetijsko šolo v malem, izvedla anketo med prebivalci o svojem delu in kot edina organizacija SZDL v občini izdala 4 številke glasila Vesti izpod Storžiča. Pri vsem tem pa ne smemo mimo tega, da je SZDL pomagala krajevni skupnosti ob pomembnih komunalnih delih: asfalt do Bele, elektrika na Spodnji Beli, kanalizacija, urejevanje potoka Belice, gradnja družbenih prostorov itd. Pod okriljem socialistične zveze je zaživela tudi športna sekcija.

Delovni program za naslednji dve leti ni nezahteven. Razen nalog na političnem in družbenem področju se je novi odbor SZDL, ki ga bo še naprej vodil Tone Roblek, obvezal, da bo sedanje dejav-

nosti še poživil. Razen proslav, nastopov pevskega zbora, delovanja knjižnice itd., bodo na Beli 20. junija pripravili veliko proslavo v počastitev 140. obletnice rojstva Matija Valjavca, 30. obletnice ustanovitve OF in krajevnega praznika. Na letni konferenci pa so ustanovili tudi novo sekcijo, ki bo odgovarjala za kmetijstvo in sodelovala z zadrugo, krajevno skupnostjo, GKB, občino in kmeti. Njena

skrb bo še izobraževanje kmetov in iskanje možnosti za postopno uvajanje kmečkega turizma. Nov je sklep, da bodo poiskali vse tiste občane, ki so potrebni družbene pomoči in nege ter jim pomagali.

Kljub temu pa je pričakovati, da komunalni problemi ne bodo v ozadju. Glasne so zahteve po asfaltiranju ceste do Bašlja in boljšem vzdrževanju sedanje, po novi trgovini, mesnici in zbiralnici mleka na Beli, po novem otroškem igrišču in dokončni ureditvi javne razsvetljave in kanalizacije po vaseh. Občani so soglasno sklenili, da so pripravljene pri teh delih pomagati s svojimi sredstvi in delom tako kot doslej.

J. Košnjek

Kaj bo novo leto prineslo kamniškemu gospodarstvu

V kamniški občini dokaj vedro gledajo na razvoj gospodarstva in družbenih služb v letošnjem letu. Oglejmo si nekatera predvidevanja o gibanju gospodarstva in družbenega razvoja v letu 1971.

Število zaposlenih, ki znaša v gospodarstvu 7530 in zunaj gospodarstva 630 ali skupno 8160 zaposlenih, naj bi se letos povečalo na okoli 8550.

Družbeni bruto produkt v občini je lani porastel za 24 odstotkov in je že dosegel višino 74 milijard in 400 milijonov S din, letos pa naj bi se skupni družbeni bruto produkt dvignil na 86 milijard S din. Glavna nosilca ocenjenega povečanja naj bi bila tudi letos industrija ter obrt.

Narodni dohodek na prebivalca, ki je lani znašal 1,2 milijona S din, se bo letos dvignil na 1,3 milijona S din.

V prvih lanskih devetih mesecih so kamniška podjetja izvozila na zunanji trg (predvsem konvertibilni) izdelkov in materiala v vrednosti 4.694.926 dolarjev, do konca decembra pa so vrednost izvoza ocenili na prek 6 milijonov dolarjev. Izvoz nenehno raste, pa se ocenjuje, da bo tudi letos obdržal ta porast.

Proizvodni programi delovnih organizacij narekujejo nove investicijske naložbe. Največja vlaganja bodo v industriji in obrti, za kar so z urbanističnim načrtom tudi določeni novi večji kompleksi industrijske cone. V letu 1971 se bodo izvajala nadaljnja vlaganja v trgovini, pričakuje pa se tudi začetek gradnje novih gostinskih zmogljivosti.

Stabilizacijski ukrepi naj bi zavrlí nadaljnjo preko-

merno rast življenjskih stroškov. Vzporedno s povečanjem produktivnosti dela se bodo povečali tudi osebni dohodki za okrog 8 odstotkov. V okviru pristojnosti občine se ne predvideva dodatna obremenitev gospodarstva. Stopnje prispevkov in davkov ter drugih dajatev, ki jih določa občina, bodo ostale na ravni lanskega leta. Potrebne bodo ustrezne uskladitve občinskih predpisov glede na zakonska določila zveze in republike.

Skupni proračunski dohodki se bodo povečali za 8 do 9 odstotkov, potrošnja pa naj bi imela večji poudarek na kulturni in prosvetni dejavnosti, socialnemu skrbstvu in zdravstvu ter za izobraževanje in vzgojo.

Med pomembne naloge družbenopolitičnih organizacij sodijo priprave za izvedbo referenduma za ponovno uvedbo krajevnega samoprispevka.

J. Vidic

Priprave na zimske vzpone

Čeprav je zima, alpinisti iz Jesenic, iz Mojstrane, Tržiča, Ljubljane in Celja ne mirujejo. Pripravljajo se za zimske vzpone. Še pred pomladjo nameravajo premagati severno steno Spika, severno steno Triglav, Zmajev groben v trentarskih hribih in druge poti v Julijskih Alpah.

Napeto pričakanje: križanka je bila izžrebana, zdaj je pa treba preveriti, če je pravilno rešena. — Foto: F. Perdan

V Kranjski gori veliko novega

Kranjska gora se je v hipu spremenila v pravo zimsko športno turistično središče. Parkirni prostori so polni osebnih avtomobilov in avtobusov različnih registracij, gostinski lokali so dobro obiskani, nepretrgoma pa obrabljena dva sedežnica in sedem vlečnic. Letošnja prava sezona prihaja malo pozno, saj je štiri leta zapored sneg padel že novembra, letos pa tik pred novoletnimi prazniki. Zaradi tega bo finančni efekt sezone verjetno manjši.

Kranjskogorci so pričakali letošnjo zimo pripravljeno. 28 ljudi skrbi za smučišča, razen njih pa še teptalni stroj, ki je na primer v petih dneh pokuril 500 litrov bencina. Proge morajo biti urejene, zato je »ratrac« delal praktično noč in dan. Vsak dan pričakujejo novega, z visoko zmogljivostjo. Novi »ratrac« je že plačan in čaka v Švici, da ga naložijo na vlak, vendar se iz neznanih vzrokov uvozne formalnosti vlečejo že mesec in mesec. V Kranjski gori upajo, da bodo nov teptalni stroj kmalu dobili in s tem lahko še boljše in kvalitetne urejevali smučišča. Na splošno so Kranjskogorci s sedanjim obiskom zadovoljni. Vse naprave opravijo dnevno približno 20.000 prevozov, ob nedeljah pa še kakšnih 5000 več. Med smučarji je največ domačinov, med novoletnimi prazniki in v sredo pa so prevladovali tujci. S smuko so bili izredno zadovoljni, saj po njihovih besedah »boljša skoraj biti ne more«.

Obiskovalce Kranjske gore pa čakajo nekatere novosti. Cene prevozov na sedežnicah in vlečnicah so se nekoliko zvišale, in sicer za pol dinarja, vendar še vseeno niso višje kot drugje v Sloveniji. Prav tako so Kranjskogorci pripravili novo slalom progo, ki bo rabila FIS tekmovanja. Vzporedno z njo so uredili tudi lažjo progo z S. Na Podlesu so razširili smučišča in izravnali zemljišče pri Radivojevičevi vili, ki stoji sredi smučišča. Spomladi jo bodo najverjetneje podrli. Hotelsko podjetje Gorenjka gradi novo sedežnico tudi v

Podkorenju. Dolga bo 1250 metrov, njena višinska razlika pa bo 440 metrov. Na uro bo lahko opravila 600 prevozov. Ob sedežnici urejajo lepa smučišča. Na pobočju Vitranca obratuje tako kot pretekla leta popravilnica smučarske opreme in Elanov servis, nekim smučarjem pa so na voljo smučarski učitelji, ki imajo že na začetku sezone kar precej dela. Njihovo pravo delo pa se začne s prihodom večjih skupin tujcev. Še ena novost za obiskovalce Kranjske gore. V nekdanjem upravnem poslopiju žičnic bo začel obratovati nov bife ljubljanske Emone s precej veliko zmogljivostjo. Takšen objekt so smučarji zares pogrešali.

Prihodnjo sezono bo novostj še več. V programu je

razširitev smučišč nad novim hotelom Central in obnovitev vlečnic Kekec in Mojca. Sedanji sta dolgi 180 metrov in tudi njuna zmogljivost ni velika. Obe bodo podaljšali na 500 metrov, v eni uri pa bo vsaka lahko prepeljala 900 do 1000 smučarjev. Na teh smučiščih bodo zgradili bife in postavili pomožno blagajno. Opisane zamisli bodo uresničeni kar se da hitro.

Med šolskimi počitnicami bo Kranjska gora polna, samo škoda je, da trajajo letošnje šolske počitnice le teden dni. Na strminah Vitranca se bodo smučali učenci, dijaki in študentje iz Slovenije, Hrvaške in deloma tudi iz Vojvodine. Če bo še vreme ugodno, bodo Kranjskogorci resnično lahko zadovoljni. J. Košnjek

mali oglasi

PRODAM

Prodam dobro mesnate PRASIČE, pasme landrace, težke okrog 170 kg. Naslov v oglašnem oddelku 65

Prodam PRASIČE za zakol. Rozman, Hraše 24, Smlednik 103

Prodam KRAVO, ki bo aprila četrtič teletila, dve SVINJI za dopitanje in orodje za izdelavo strešne cementne opeke. Mišače 11 pri Otočah 104

Prodam šest tednov stare PRASIČKE, PRASICA za zakol in BOROVE PLOHE. Voklo 36, Šenčur 105

Prodam sedem mesecev brejo KRAVO. Mavčiče 4

Prodam novo POMIVALNO MIZO z dvojnimi koritimi in odcejalnikom po nižji ceni in STEDILNIK eka. Debeljak, Podbrezje 54, Duplje 107

Prodam TELEVIZIJO. Carter Milan, Cesta Kokrškega odreda 26, Kranj 108

Prodam šest tednov stare PRASIČKE. Poženik 20, Cerklje 109

Prodam PRASICA za zakol. Zg. Brnik 73 110

Prodam DNEVNO SOBO, HLADILNIK in SMUČARSKO OPREMO. Jokič, Nazorjeva 10, Kranj 119

KUPIM

Kupim ZAZIDLJIVO PARCELO v okolici Kranja. Ponudbe poslati pod »lepa lega« 111

Kupim PRASICA za zakol, od 120 do 160 kg težkega. Solar Janko, Ljubno 4, Podnart 112

Kupim PEČ na olje, lahko tudi neuporabna. Murnik

Minka, Velesovo 47, Cerklje 113

Kupim od 170 do 200 kg težkega PRASICA. Cerklje 90 114

Kupim suhe SMREKOVE PLOHE. Stele Franc, Gora 2, p. Komenda 115

MOTORNA VOZILA

Interesenti za NAKUP AVTOMOBILOV znamke OPEL dobijo vse potrebne informacije, prospekte in cenike pri zastopniku AVTOTEHNA Ljubljana, in sicer v soboto, 16. januarja 1971, od 10. do 12. ure na dvorišču restavracije Jelen v Kranju in od 14. do 16. ure pred hotelom Jelovica na BLEDU. 116

STANOVANJA

Oddam opremljeno SOBO dvema fantoma ali dvema dekletoma. Naslov v oglašnem oddelku 117

Oddam opremljeno SOBO. Ponudbe poslati pod »Stražiče« 118

OSTALO

Preključem izgubljeno avtobusno mesečno vozovnico na ime Bobnar Marija, Velesovo, n. h., Cerklje

IZGUBLJENO

Rjavo »JAKNO«, najdeno 11. januarja zjutraj med nebotičnikom in pekarno vrnite proti visoki nagradi. »Jakna« je del uniforme. V privatnem življenju jo je prepovedano nositi. Ljiljana Đerič, Dražgoška 6, Kranj 121

Komisija za delovna razmerja Gorenjske kreditne banke Kranj

objavlja prosta delovna mesta:

1. PRI PODRUŽNICI ŠKOFJA LOKA

strojnega knjigovodje

Pogoji: dokončana dvoletna administrativna šola

2. ZA NOVO USTANOVLJENO POSLOVNO ENOTO ŽELEZNIKI

blagajnika
likvidatorja

Za zasedbo navedenih delovnih mest je potrebna dokončana srednja šola, prednost imajo kandidati z ekonomsko srednjo šolo.

Nastop dela pod tč. 1 in 2, s 1. februarjem 1971. Pismene prijave za zasedbo objavljenih delovnih mest s kratkim življenjepisom in dokazilom o doseženi izobrazbi je potrebno poslati Komisiji za delovna razmerja pri Gorenjski kreditni banki Kranj do 25. 1. 1971.

Podjetje za PTT promet Kranj

razpisuje za dne 15. 1. 1971 ob 8. uri v Kranju, Huje 19

javno dražbo

za prodajo osebnega avtomobila zastava 750,

letnik 1965 v nevoznem stanju z izključno ceno 3000 din.

Ogled vozila je možen vsak dan od 7. do 14. ure na kraju, kjer bo javna dražba.

Komisija za volitve in imenovanja SKUPSCINE OBCINE KRANJ

razpisuje na podlagi 89. člena zakona o osnovni šoli delovno mesto

ravnatelja

Vzgojno varstvenega zavoda Kranj

Na razpis se lahko prijavi, kdor izpolnjuje pogoje za učitelja osnovne šole in ima vsaj 5 let vzgojne izobraževalne prakse.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi. Kandidati naj vložijo pismene prijave kolkovane z 1,00 din, življenjepis, dokazila o strokovni izobrazbi in praksi ter potrdilo o nekaznovanju na naslov: Komisija za volitve in imenovanja Skupščine občine Kranj, Trg revolucije 1.

Izdaja in tiska CP »Gorenjski tisk« Kranj. Ulica Moše Pijade — Naslov uredništva in uprave lista: Kranj, Trg revolucije 1 stavba občinske skupščine. — Tek. račun pri SDK v Kranju 515-1-135 — Telefoni: redakcija 21-835 21-860; uprava lista, ma- looglasna in naročniška služba 22-152. — Naročni- na: letna 32, polletna 16 din, cena za eno številko 50 para. Mall oglasi: be- seda 1 din, naročniki imajo 10 % popusta. Neplačanih oglasov ne objavljamo.

Aerodrom Ljubljana - Pula

Letališko in turistično podjetje
Kranj p. p. 33,

vabi k sodelovanju zaradi povečanja obsega poslovanja in izpopolnitve delovnih mest, več sodelavcev za delovna mesta:

1. vodjo ekonomsko analitskega sektorja
2. dipl. pravnika pripravnika
3. dipl. ekonomista pripravnika
4. materialnega knjigovodjo
5. strojepisko
6. loadsheetmane
7. stevardese
za delovna mesta pri sprejemanju in odpravi potnikov, pri informacijah in menjalnici ter v carine prosti trgovini
8. avioelektričarje
9. mehanike
voznike C kategorije
10. voznike C kategorije
11. strojne in elektro tehnike pripravnik
12. snažilke
13. delavce
za pomožna dela in prtljažno službo

Kandidati morajo poleg splošnih izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod 1: končana ekonomska fakulteta s 5 let delovne dobe, sposobnost koordiniranja in programiranja
- pod 2: končana pravna fakulteta
- pod 3: končana ekonomska fakulteta
- pod 4: končana srednja ekonomska šola z nekaj prakse
- pod 5: končana upravno administrativna šola
- pod 6 in 7: končana srednja šola, aktivno znanje angleškega jezika
- pod 8: KV električar, odslužena vojaščina
- pod 9: KV aviomehanik ali avtomehanik, odslužena vojaščina
- pod 10: vozniško dovoljenje C kat., odslužena vojaščina
- pod 11: končana srednja strojna oziroma elektro tehnična šola, odslužena vojaščina
- pod 12: končana osemletka
- pod 13: končana osemletka, odslužena vojaščina, vozniško dovoljenje B in F kategorije.

Dodatni pogoji:

- pod 6, 7, 8: strokovni izpit po programu podjetja
- pod 8, 9, 10 in 12: gasilski izpit, ki ga organizira podjetje

za GPE Hotel Letališče

1. poslovodjo
za gostinske objekte na Krvavcu in v Pulju
2. blagajničarko
3. KV kuharje
4. natakarje

Pogoji: pod 1: končana gostinska srednja šola
pod 2: končana gostinska šola
pod 3: končana gostinska šola

Razpis velja do zasedbe delovnih mest. Pismene ponudbe z dokazili o šolski in strokovni izobrazbi in navedbo dosedanjih zaposlitev, sprejema sekretariat podjetja.

Kranj CENTER

13. januarja jugosl. barvni film KDOR POJE — ZLO NE MISLI ob 16., 18. in 20. uri

14. januarja franc. barvni CS film DR. V RDECEN PLASCU ob 16., 18. in 20. uri

15. januarja franc. barvni CS film DR. V RDECEN PLASCU ob 16., 18. in 20. uri

Kranj STORZIC

13. januarja švedsko-danski film JAZ, LJUBIMEC ob 16., 18. in 20. uri

14. januarja premiera japonskega barvnega CS filma MASCEVALEC IZ OKINAWA ob 16., 18. in 20. uri

15. januarja japon. barvni CS film MASCEVALEC IZ OKINAWA ob 16., 18. in 20. uri

Kamnik DOM

13. januarja franc. barvni CS film MAJHNE VRLINE — VELIKI GREHI ob 17.30 in 19.30

Kamnik DUPLICA

13. januarja franc. barvni film VOHUNSKA KOZA ob 19. uri

14. januarja franc. barvni film VOHUNSKA KOZA ob 19. uri

Jesenice RADIO

13. januarja mehiški barvni film DIVJE SRCE

14. januarja amer. barvni CS film STREL Z NEBOTIČNIKA

15. januarja italij.-francoški barvni CS film GUSARSKA LJUBEZEN

Jesenice PLAVZ

13. januarja amer. barvni CS film STREL Z NEBOTIČNIKA

14.—15. januarja jugoslov. barvni film IMAM DVE MAMI IN DVA OCETA

Dovje-Mojstrana

13. januarja amer. barvni film NOČ BREZ PRIC

Kranjska gora

14. januarja mehiški barvni film DIVJE SRCE

Javornik DELAVSKI DOM

13. januarja jugosl. barvni film IMAM DVE MAMI IN DVA OCETA

Radovljica

13. januarja amer. barvni film RIO BRAVO ob 17.30, amer. barvni film AFERA METROPOLITANSKE POLICIJE ob 20. uri

14. januarja franc. barvni film VELIKA LJUBEZEN ob 20. uri

15. januarja amer. barvni film AFERA METROPOLITANSKE POLICIJE ob 20. uri

Bled

13. januarja jugosl. barvni film DIVJI ANGELI ob 17. in 20. uri

14. januarja amer. barvni film SKRIVNA CEREMONIJA ob 17. in 20. uri

15. januarja amer. barvni film SKRIVNA CEREMONIJA ob 17. in 20. uri

Skofja Loka SORA

13. januarja jugosl. barvni film BICIKLISTI ob 18. in 20. uri

14. januarja franc. barvni film NAJ POGINE ZVERINA ob 20. uri

15. januarja franc. barvni film NAJ POGINE ZVERINA ob 18. in 20. uri

Železniki OBZORJE

13. januarja franc. barvni film HIBERNATUS

15. januarja amer. barvni film VELIKI ROP BANKE

Osnovna šola
SIMON JENKO
KRANJ

razpisuje delovni
mesti

UCITELJA V OPB
za čas od 1. 2. 1971 do
30. 6. 1971

Razpis velja do zasedbe.

KURJACA

za čas od 15. 1. 1971 do
15. 4. 1971

Razpis velja do zasedbe.

Vlom v samo- postrežno trgovino

V noči na 11. januarja je neznanec vlomil v samopostrežno trgovino Sora v Zelenikih. Odnesele je moško obleko kavne barve, dva sukniča v sivi in rjavi barvi, štiri moške srajce, moško uro darwil in za 1500 din drobiža.

nesreče

NEZNANI VOZNIK ZBIL PESCA

V petek, 8. januarja, so zaradi hudega pretresa možganov prepeljali v jeseniško bolnišnico 27-letnega Teodora Gracarja z Jesenic. Gracarja je 3. januarja zadel na cesti prvega reda v vasi Belca neznan voznik osebnega avtomobila. Ta je po nesreči ranjenega Teodora Gracarja odpeljal v Zdravstveni dom v Kranjski gori, kjer so mu zašili rano nad očesom. Čez nekaj dni pa se je Gracarju zdravstveno stanje poslabšalo in se zdravi v bolnišnici. Za neznanim voznikom poizvedujejo.

VOZNJIA PO SREDINI CESTE

V soboto, 9. januarja, popoldne je v Gozd-Martuljku voznik osebnega avtomobila nemške registracije Suleyman Hür zaradi vožnje po sredini ceste v slabo preglednem ovinku trčil v nasproti vozeči avtomobil, ki ga je vozil Ciril Stani iz Ljubljane. V nesreči sta bila voznik Hür in sopotnica hudo ranjena in se zdravita v jeseniški bolnišnici. Skode na avtomobilih je za 9000 din.

S SANKAMI PRED AVTOMOBIL

Na cesti tretjega reda v Bistrici pri Trziču sta se v nedeljo, 10. januarja, popoldne s sankami pripeljala na cesto pred osebni avtomobil Filipa Radiča iz Ljubljane 8-letna Anka Bečan in 4-letni Tomaž Bečan iz Bistrice pri Trziču. Anka je bila v nesreči huje ranjena, bratec pa laže. L. M.

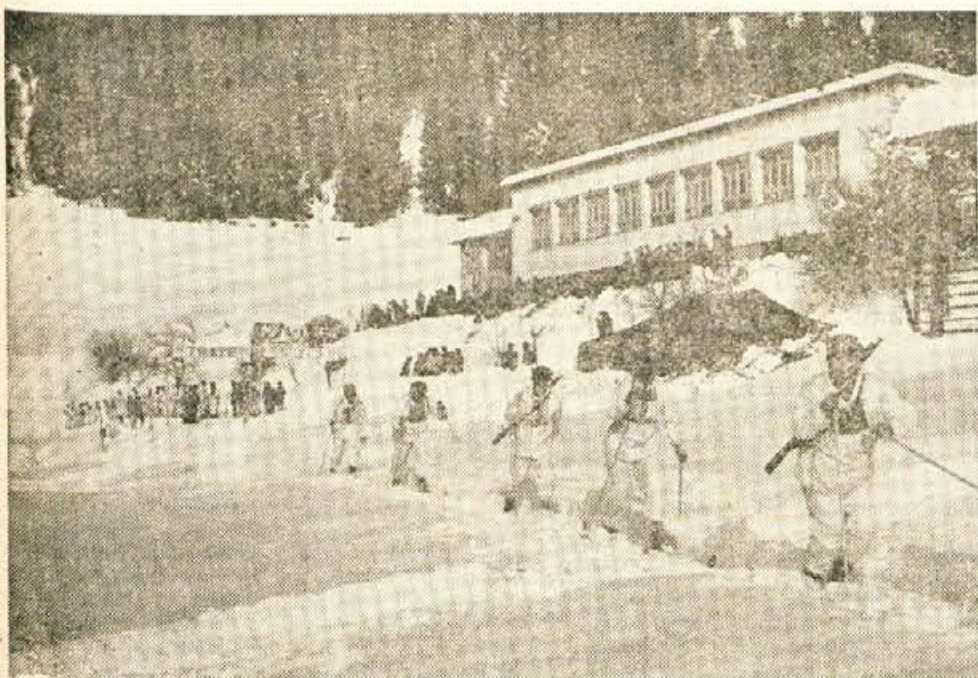
Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da nas je po kratki in mučni bolezni za vedno zapustil naš ljubljani in dobri mož, oče, stari oče, tast, brat, stric in svak

Ignac Ješe

bivši čevljarški mojster

Pogreb dragega pokojnika bo 13. januarja 1971 ob 15.30 iz mrliške vežice na žalah v Trziču.

Zalujoči: žena Marija, hčerke Ivica, Anica in Marija z družinami v imenu vsega sorodstva

V Dražgošah je tekmovalo 11 desetčlanskih patrolj in enot JLA. — Foto: K. Makuc

Po stezah partizanske Jelovice

Že 800 nastopajočih

Spominske zimskošportne prireditve Po stezah partizanske Jelovice so bile letos že štirinajstič. Pokrovitelj vseh tekmovalj v Dražgošah, na Lancovem, v Železnikih, v Selcih, Kropi in Poljanah je bilo podjetje, ki nosi ime planote nad Dražgošami — Jelovica iz Skofje Loke.

Letošnje prireditve so se začele minulo soboto in bodo končane v nedeljo, 17. januarja. Biatlon in patroljni teki ter teki veteranov so bili prestavljeni zaradi mednarodnih tekov v Bohinju za teden dni. V dosedanjih letošnjih tekmovaljih je nastopilo že okrog 800 tekmovalcev. Najštevilnejša udeležba je bila na Lancovem, kjer so tekmovali najmlajši tekači in alpski smučarji.

SANKAČI V SELCIH

Na poti, ki pelje iz Zabrekev proti Topoljam nad Selci, so tekmovali sankarji. Čeprav ni bilo Bohinjcev, je bila tekma izredno kvalitetna, saj so nastopili skoraj vsi naši reprezentantje. Tekmovalna steza je bila odlično pripravljena. Med članicami je bila najboljša Tišlerjeva iz Tržiča pred klubsko kolegico Ovsenjarkovo. Med mladinkami je zmagala Klanšičeva iz Begunj, med starejšimi člani je bil najboljši Česen iz Tržiča, pri članih državni reprezentant Ulčar, med mladinci Resman (Begunje), v dvose-dih pa dvojica Ulčar — Stefanlin (Jesenice).

ALPINCI V ŽELEZNIKIH

Ker strmo smučišče na Strmcih v Železnikih ne more prenesti številnih tekmovalcev, so se organizatorji odločili za omejitve. Zato so razpisali tekmovalje samo za tekmovalce z razredi, ki so

vozili na dveh enako dolgih progah. Pri članicah je zmagala Gartnerjeva (Alples), pri starejših mladinkah Pirnar (Novinar), najboljša Gorenjka pa je bila Gazvodova (Jesenice). Med člani je zmagal Straus z Jesenic pred klubskima tovarišema Pesjakom in Ramovšem, med starejšimi mladinci je zmagal Komac iz Tržiča pred Dornikom (Tržič) in Goličem (Radovljica).

TERRITORIALNE ENOTE V DRAŽGOŠAH

Nastopilo je 11 desetčlanskih patrolj in enot JLA. Tekli so na 6 km dolgi progi in vmes opravljali razne praktične naloge ter streljali. Najboljša je bila patrolja brigade Franceta Prešerna iz Kranja, ki jo je vodil nekdanji reprezentant Matevž Kordež, najbolje pa je streljala patrolja Kokrškega odreda. Vrstni red: 1. garnizija »Stane Zagar« Kranj, 2. garnizija »Jože Gregorčič« Skofja Loka, 3. brigada

»Franceta Prešerna« Kranj, 4. patrolja »Kokrškega odreda«, 5. Cankarjev bataljon Jesenice itd.

SKAKALCI V KROPI IN POLJANAH

Okoli 170 skakalcev se je pomerilo na skakalnicah v Poljanah nad Skofjo Loko in v Kropi. V Poljanah so tekmovali pionirji. Med mlajšimi je bil najboljši Anžel (Ilirija), najboljši predstavnik z Gorenjske Demšar iz Križev pa je zasedel tretje mesto. Pri starejših pionirjih je bil zmagovalec Ribnikar iz Križev. Člani in mladinci so nastopili v Kropi. Med člani je bil prvi Koprivšek (Ilirija), pri starejših mladincih Legat (Jesenice) in pri mlajših Bradeško (Ilirija).

P. Pokorn

Zimsko prvenstvo SRS v rokometu

Odličen štart Križanov

V nedeljo so v mali dvorani v Tivoliju štartali rokometarji in rokometarice na tradicionalnem zimskem prvenstvu Slovenije v rokometu. Od gorenjskih predstavnikov sta tokrat nastopili le ekipi Križev pri moških in Alples pri ženskah.

Medtem ko so rokometarice Selc v obeh nastopih

ostale praznih rok, so Križani v B-skupini (podskupina-C) presenetili in odpravili oba nasprotnika. Tako so po dveh kolih s štirimi točkami na čelu lestvice.

REZULTATI: ženske: Alples : Slovan 3:16 (1:8), Gorenje : Alples 7:5 (4:3). **Moški:** Celje B : Križe 6:7 (2:3), Križe : Olimpija 11:8 (6:3). — dh

Naš komentar

Nepremagljivi Jeseničani

Na ledeni ploskvi pod Mežakljo se je v soboto na mrzlem ledu pošteno iskrito. V elitni A-skupini za naslov državnega prvaka v hokeju na ledu sta se namreč pomerila stara rivala Jesenice in Olimpija. Jeseniški železarji so to pot pokazali, kako je treba zaigrati, da se osvoji petnajsti naslov. Po izjavah Olimpijinih igralcev pred tekmo je bilo sklepati, da bodo varovanci trenerja Lelochyja tokrat premagali četo trenerja Kljarja.

Toda uštel so se! Tokrat so na Jesenicah naleteli na nasprotnika, ki ni poznal usmiljenja. Ranjeni levi — po izjavah igralcev slovenske metropole — so pred 5000 zvestimi navijači pokazali, da jim tudi letos nihče ne more vzeti naslova najboljšega v državi.

Nekaj sto gledalcev, ki so prišli bodrit na Jesenice svoje ljubljence, so bili po prvem голу Ljubljancov prepričani, da je poraz prvakov neizbežen. Toda njihovo veselje je kmalu splahnelo in prvaki so šli na odmor že po prvi tretjini s tremi zadetki prednosti. Tudi v nadaljevanju se dogodki na igrišču niso spremenili. Fantje izpod Mežaklje so spretno preigravali Ljubljance in jim do konca natresli v mrežo še pet golov. Zmagoslavje po tekmi je bilo popolno, saj so praktično že osvojili petnajsto zvezdico tri kola pred koncem prvenstva. Za zmago so se potrudili vsi fantje. Pohvaliti pa velja Ravnika in odličnega vratarja Kneza, ki je to pot branil v reprezentančnem slogu in bil glavna ovira ljubljanskim napadalcem.

Petnajsta zvezdica je torej osvojena. Prav bi bilo, če bi jim za petnajsti osvojeni naslov pokrili drsališče, kar je želja vseh igralcev in njihovih ljubiteljev, saj bodo le tako lahko v prihodnjem letu pripeli že šestnajsto. Številnim čestitkam za osvojeni naslov se pridružuje tudi naše uredništvo.

D. Humer

Slepi šahisti so ocenili delo

Na drugi letni konferenci so slepi šahisti kranjske šahovske sekcije — v katero so včlanjeni skoraj vsi slepi na Gorenjskem — pri zvezi slepih Kranj pred dnevi ocenili svoje delo. Iz poročila predsednika Radovana Ančeliča je razvidno, da so slepi šahisti v preteklem obdobju dosegli nekaj zavirljivih uspehov. Tako so se v

prijateljskih ekipnih srečanjih trinajstkrat pomerili s sindikalnimi šahovskimi sekcijami na Gorenjskem, gostovali pa so tudi v sosednji Avstriji (Celovec). V teh srečanjih so dosegli sedem zmag, trikrat remizirali in bili le trikrat premagani. Na ekipnem prvenstvu Slovenije v Šmarjeških Toplicah pa so zasedli odlično četrto mesto.

Za bodoče so si zadali nalogo, da bodo organizirali več prijateljskih srečanj, se še bolj posvetili problemskemu šahu, in če bo možnost, pripravili simultanko z enim od znanih slovenskih šahistov. Tako se bodo dostojno vključili v del tekmovalj ob srebrnem jubileju — 25. letnici zveze slepih Slovenije. V aprilu pa se bodo udeležili kvalifikacijskega turnirja za republiško prvenstvo. Novemu upravnemu odboru bo v tem mandatnem letu predsedoval Ciril Drinovec.

—dh

RAZPRODAJA

SEZONSKO ZNIŽANJE VSEH VRST OBUTVE

1 vprašanje 3 odgovori

Kranjska tržnica je te dni v januarju na tržne dni še kar živahna. Kupci in prodajalci pa se drenjajo na ozkem prostoru, ker je tržnica še vedno zamejena. Očiščeno je le malo prostora, tako da ni ravno lahko med stojnicami izbirati, kar je naprodaj. Vendar pa nas tokrat ni zanimalo blago, ki ga imajo branjevke naprodaj. Dve najstarejši branjevki in eno med najmlajšimi smo povprašali koliko časa že imajo svojo stojnico na kranjski tržnici.

Naglič Johanca s Kokrlce:

«Že 45 let prodajam na kranjski tržnici. Doma imamo mlin, pa je treba ajdovo moko, koruzno moko, kašo, proso in drugo nekje prodati. Zdaj je ravno sezona za ajdovo moko

in za kašo, to dvojce največ prodam pozimi. Poleti le malokdo kupi mlevske izdelke, zato jih takrat ne nosim veliko naprodaj. Pač pa takrat prodajam zelenjavo, ki jo pridelamo na kmetiji. Nekaj zelenjave sicer prodamo restavracijam, za trg pa jo še vedno nekaj ostane.»

Hartman Majda iz Sp. Bitenj:

«Šele dve leti prodajam na kranjski tržnici. Nič kaj rada nisem začela, celo malo sram me je bilo v začetku. Sestra, ki je prej prodajala, se je poročila tako da sem jaz morala začeti. Potem pa se šlovek navadi. Ne hodim sicer zelo pogosto, posebno pozimi ne, morda enkrat na teden ali celo na štirinajst dni. Zelenjavo pripeljem zjutraj z avtomobilom. Ni vsak dan enako uspešen na tržnici,

včasih dolgo traja preden so gajbice prazne ali pa sploh niso.»

Oblak Franciška z Jame:

«Odkar sem se poročila, to je pred štiridesetimi leti že prodajam na kranjski tržnici, in to redno vsak ponedeljek in petek. Res ni prijetno stati na mrazu od zjutraj tja do štirih popoldne, kolikor sem navadno tukaj, vendar pa brez tega ne gre. Lepo bi bilo, če bi bila v Kranju pokrita tržnica, ne pa da stojimo ob vsakem vremenu in še preprih imamo. Zdaj pozimi se zelenjava sploh slabó prodaja, veliko bolje gre v denar poleti. Pozimi ljudje bolj v trgovinah kupujejo zelenjavo, manj na tržnici. Vsak tržni dan ni enako dober za branjevko, enkrat je manj, drugič je bolj, če pa je dvakrat zaporedoma slab, potem pa se že kar precej pozna pri denarju.»

L. M.

20-letnica doma na Joštu

Na sobotnem srečanju so obudili spomine na prve povojne prostovoljne akcije v Kranju

Prek 50 nekdanjih prostovoljnih graditeljev doma na Joštu se je v soboto popoldne spet srečalo. Zbrali so se v domu na Joštu, kjer so proslavili 20-letnico dograditve doma in hkrati obudili spomine na prve povojne prostovoljne delovne akcije v Kranju. Udeležence srečanja je najprej v imenu športnega društva Triglav pozdravil Franc Medja, zamisel o izgradnji doma in samo gradnjo pa je potem na kratko orisal Franc Puhar-Aci. Hkrati pa so se ob tej priliki spomnili tudi treh že pokojnih graditeljev: Jocifa inž. Nandeta, Janeza Jenka in Alojza Sveteta.

Pravzaprav so bile šmučine na Joštu znane že pred vojno. Utiral jih je Boris Ručigaj. Prav zato ni čudno, da so se po vojni mladi kranjski šmučarji (kajti takrat še ni bilo žičnic, vlečnic in podobno) radi srečali na Joštu, kjer so vadili in pripravljali tudi manjša tekmovanja. Takoj po vojni pa na Joštu ni bilo posebnega prostora, kjer bi se po nekajurni smuki lahko odpočili, ogreli in kaj prizgiznili. Šele ko sta v porušenem samostanu Franc Puhar-Aci in Miran Napokoj uredila manjši prostor in vanj zvelkla gašperček ter uredila manjši pograd, je postalo tudi na Joštu vse bolj živahno.

In tako se je ob gašperčku in pogradu rodila ideja o izgradnji šmučarskega doma. Zamisel je kmalu podprl tudi glavni odbor sindikata in mladi kranjski šmučarji — člani šmučarskega društva Udarnik so se lotili skoraj neverjetne akcije. Od 1947 do 1950. leta so to vsako poletje organizirali prostovoljne delovne akcije. To so bile takrat prve tovrstne povojne akcije v Kranju.

Fantje in dekleta so stanovali v majhni počitniški hišici, kjer so tudi kuhali. Vsak dan so na hrbtni iz Pševa nosili opeko na Jošta, z mulami, ki jih je posodila kranjska garnizija, pa so vlačili pesek, ki so ga kopali na sedlu. Tako so po treh letih prostovoljnega dela (okrog 30 tisoč prostovoljnih delovnih ur) 20. decembra 1950 proslavili otvoritev novo zgrajenega doma na Joštu. To je bila velika zmaga, h kateri so med drugimi največ prispevali Rajko Starc, Cedo Stojanovič, Franc Puhar-Aci in Miran Napokoj.

Kmalu po dograditvi doma je Jošt postal znan širom po Sloveniji. Ze v naslednjih zimskih sezonah je bilo namreč na pobočjih več šmučarskih tekmovanj. Bile so to kvalitetne šmučarske prire-

ditve, na katerih so zablestela nekatera znana imena šmučarjev, ki so se uvrstili potem v sam vrh jugoslovanskega šmučarskega športa: Janez Sumi, Majda Ankele, Slava Zupančič, Maja Rutar, Barbara Jamnik, Mišo Jamnik in drugi.

Tako je po zgraditvi šmučarskega doma Jošt naenkrat postal zelo znan in zanimiv šmučarski in tekmovalni center. Za danes ni več. Čeprav so šmučarski tereni še prav takšni, je ostal Jošt skoraj pozabljen. Avtomobili, žičnice, vlečnice itd. so približali in odprli nova smučišča in šmučarska središča. Vseeno pa je Jošt še vedno majhen rekreacijski šmučarski center in prav primeren za vzgojo mladih šmučarjev. In tudi dostopen je. Pozimi se pride z avtomobilom po dobro urejeni in vedno spluženi poti do vasi Javornik. Od tam pa je le še okrog pol ure hoda do vrha. Poleti pa se da z avtomobilom priti prav do vrha. In še to velja omeniti, da je ob domu tudi manjša vlečni-

ca in je tako smuka na Joštu prav prijetna.

Ko sem se po srečanju na Joštu pogovarjal z enim od udeležencev oziroma graditeljev doma, mi je zaupal, da se bo še dolgo spominjal, kako je na delovnih akcijah Stefan Vidic s harmoniko skrbel za dobro voljo (in tudi v soboto popoldne je poskrbel za veselo razpoloženje), kako so Sumi, Andrejašič in Velikonja z mulami pesek vlačili na Jošta, kako je takratni direktor podjetja Preskrba Rajko Starc nenehno skrbel, da so bili graditelji z vsem dobro oskrbljeni in podobno.

Na sobotnem srečanju ob 20. obletnici zgraditve šmučarskega doma na Joštu so udeleženci sklenili, da se bodo v prihodnje pogosteje dobivali in da bodo, če bo mogoče, že za 25. letnico skušali pripraviti srečanje, na katerem bi se zbrali res vsi. Vseh graditeljev je bilo namreč prek sto.

A. Zalar

Šmučarski dom na Joštu. — Foto: Franc Perdan

Nova skladišča in trgovine

Trgovsko podjetje Kočna Kamnik je lani doseglo 7 milijard S din prometa. To podjetje je bilo ustanovljeno 1962. leta z združitvijo treh manjših lokalnih podjetij. Danes ima Kočna 41 poslovnih enot v Kamniku ter v njegovi bližnji in daljni okolici, v katerih je zaposlenih 225 oseb, predvsem ženske. Praktični del pouka v Kočni opravlja tudi 51 učencev iz vseh treh letnikov šole za blagovni promet. Pred kratkim je Kočna odprla novo trgovino v Smarci, zdaj pa jo bo še v Mostah.

Kočna v Kamniku gradi centralno skladišče, ki bo imelo 3000 m² površine in bo sistem skladiščenja blaga z regali in paletami ter notranjo mehanizacijo. Skladišča gradijo blizu nekdanje spod-

nje železniške postaje v Kamniku.

V kratkem bodo odprli tudi cvetličarno sredi Kamnika, kjer bodo prodajali cvetje in drugo blago, ki sodi v tako prodajalno. Pred tremi leti je namreč šlo podjetje Sadne drevnice in vrtnarija v likvidacijo, njeno poslovanje s celotnim finančnim bremenom pa je prevzela Kočna, ki je tam ustanovila novo poslovno enoto, v kateri dela 16 ljudi. Letos so pridelali 180 ton kvalitetnega sadja, ki ga ni bilo težko prodati.

Kočna se pripravlja na gradnjo samopostrežne trgovine v Jenkovi ulici v Kamniku, če pa bo zima ugodna, bodo kmalu začeli graditi blagovno hišo na Titovem trgu v Kamniku.

J. Vidic

Na podlagi 105. in 140. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Ur. list SRS, št. 26/70) je sprejela skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev na seji dne 4. decembra 1970

STATUT

SKUPNOSTI

ZDRAVSTVENEGA

ZAVAROVANJA DELAVCEV

KRANJ

I. del

SPLOSNE DOLOČBE

1. člen

Skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj so ustanovili delavci z območja naslednjih občin: Jesenice, Kranj, Radovljica, Skofja Loka, Tržič.

Delavci z območja teh občin so ustanovili to skupnost po svojih predstavnikih, izbranih za člane skupščine Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Kranj, ki je o tem odločila s sklepom št. 19-1/70-01/4 z dne 30. 9. 1970.

2. člen

V skupnosti zdravstvenega zavarovanja zagotavljajo zavarovanci-delavci pravico do zdravstvenega varstva in do denarnih prejemkov iz zdravstvenega zavarovanja zase in za svoje družinske člane.

3. člen

V tej skupnosti so zdravstveno zavarovane osebe, ki se po določbah tega statuta štejejo za delavce, če opravljajo dejavnost, na podlagi katere so zavarovane, na območju skupnosti oziroma če stalno prebivajo na tem območju ali če so zavarovane na podlagi drugega svojstva.

Osebe iz prejšnjega odstavka ostanejo zavarovanci te skupnosti in so obvezno zdravstveno zavarovani z dnem, ko pridobijo svojstvo, na podlagi katerega so obvezno zdravstveno zavarovani.

4. člen

V tej skupnosti morajo zavarovati svoje delavce in učence v gospodarstvu ter učence poklicnih šol za nesrečo pri delu in za obolenje za poklicno boleznijo delovne in druge organizacije in zasebni delodajalci z območja skupnosti, od katerih dobivajo učenci nagrado, oziroma šole na območju skupnosti, v katerih se učenci šolajo, če ne dobivajo nagrade.

5. člen

Skupnost izvaja naloge v zvezi z zagotovitvijo zdravstvenega varstva za osebe, ki jim zagotavlja zakon zdravstveno varstvo ali vpelje zanj to pravico družbeno-politična skupnost, če poveri izvajanje zdravstvenega varstva zanje skupnosti. Povračilo stroškov zdravstvenega varstva za te osebe se uredi s sporazumom med skupnostjo zdravstvenega zavarovanja in družbenopolitično skupnostjo.

6. člen

Skupnost zagotavlja zdravstveno varstvo tudi tujim državljanom in zavarovancem nosilcev zdravstvenega zavarovanja v tujini, kadar to določajo mednarodni sporazumi.

Povračilo stroškov za zdravstveno varstvo teh oseb ureja zakon oziroma mednarodni sporazum.

7. člen

V skupnosti zdravstveno zavarovane osebe si zagotavljajo pravice iz zdravstvenega zavarovanja po načelih vzajemnosti in solidarnosti z združenjem sredstev in samoupravnim urejanjem razmerij pri določanju in uveljavljanju pravic in obveznosti.

8. člen

Zavarovanim osebam v skupnosti so vselej zagotovljene pravice iz zdravstvenega zavarovanja, ki jih določa kot obvezne zakon ali mednarodni sporazumi, tudi če glede posameznih pravic to ni izrecno določeno v tem statutu.

9. člen

Pravice, ki so zavarovanim osebam zagotovljene s tem statutom, prenehajo samo v primerih, ki jih določa statut ali na njegovi podlagi izdan splošni akt skupnosti.

10. člen

Zaradi ugotovitve kar najneposrednejše udeležbe zavarovancev pri zagotavljanju in izvajanju zdravstvenega zavarovanja ima vsak zavarovavec pravico:

- voliti in biti voljen ali imenovan v vse organe skupnosti;
- izraziti svoje mnenje na referendumu po določbah tega statuta;
- predlagati referendum v primerih, ki jih določa statut;
- sodelovati v svetih zavarovancev;
- postavljati vprašanja in dajati predloge vsem organom skupnosti.

Vsi organi skupnosti so dolžni obravnavati vprašanja in predloge, ki jim jih zastavljajo zavarovanci. O teh sklepih in stališčih morajo biti zavarovanci obveščeni.

11. člen

Članstvo zavarovanca v skupnostih preneha v primerih, ko preneha svojstvo na podlagi katerega je zavarovan ali ko postane član druge skupnosti zdravstvenega zavarovanja po zakonu ali njenem statutu. Zavarovavec zadrži po prenehanju članstva le tiste pravice, za katere statut izrecno določa, da jih zavarovanci obdržijo še po tem, ko prenehajo biti zavarovani pri tej skupnosti.

12. člen

Pod pogoji, ki so določeni v tem statutu, se v to skupnost vključujejo tudi osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost in so na tej podlagi po zakonu obvezno zdravstveno zavarovane.

Osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost, vključene v to skupnost, imajo enake pravice in obveznosti, kot jih imajo iz zdravstvenega zavarovanja zavarovanci-delavci te skupnosti.

II. del

ZAVAROVANJE OSEBE

1. Zavarovanci

13. člen

Za zavarovance-delavce po tem statutu se štejejo osebe:

1. v delovnem razmerju;
2. člani predstavniških teles in njihovih organov s stalno funkcijo ter izvoljene osebe v družbenih, združnih in samoupravnih organizacijah, zbornicah, združenjih in podobno, če jim je to edini ali glavni poklic in če prejema za to delo stalno mesečno povračilo;
3. člani obrtnih zadrug in člani ribiških zadrug, katerih edini ali glavni poklic je pridobitno delo v zadrugi;
4. začasno izven delovnega razmerja, dokler so redno prijavitelne pri zavodu za zaposlovanje v smislu predpisov o organizaciji in financiranju zaposlovanja;
5. upokojeenci in uživalci pravice do poklicne rehabilitacije in zaposlitve po predpisih o invalidskem zavarovanju; jugoslovanski državljani, ki prejemajo pokojnino ali invalidnino izključno od tujih nosilcev zavarovanja, dokler prebivajo na območju te skupnosti;
6. na prostovoljni praksi (volonterji) ki ne dobivajo osebnega dohodka, če delajo poln delovni čas;

7. učenci v gospodarstvu in učenci poklicnih šol, ki imajo poleg šolskega pouka tudi praktični pouk pri delovni organizaciji, v šoli ali pri zasebnem delodajalcu.

Osebe iz 1. do 4. in 6. točke ter 7. točke so zavarovane v skupnosti, če je na njenem območju sedež njihove dejavnosti, organa ali delodajalca pri katerih so zaposlene ali izvoljeni člani, če je na njenem območju zavod za zaposlovanje, kjer so prijavitelne oz. če je na njenem območju šola, katero obiskujejo in ne dobivajo nagrade.

Osebe iz 5. točke so zavarovane pri skupnosti, če stalno prebivajo na njenem območju.

Za zavarovance-delavce iz 1. točke 1. odstavka se štejejo osebe v enem ali več delovnih razmerjih, ki delajo najmanj polovico polnega delovnega časa; za zavarovance-delavce pa se štejejo tudi osebe, ki delajo manj kot polovico delovnega časa, vendar so zavarovane samo za nesrečo pri delu in obolenje za poklicno boleznijo.

Za invalide, ki delajo najmanj toliko delovnega časa, kolikor jim dopušča delovna zmožnost ter za matere, ki delajo skrajšan delovni čas po posebnih predpisih se šteje, da delajo poln delovni čas.

Kot osebe iz 4. točke 1. odstavka so zavarovane:

1. delavci, ki se prijavijo zavodu za zaposlovanje v 30 dneh:

a) ko jim preneha delovno razmerje ali druga dejavnost, oziroma ko nehajo dobivati nadomestilo osebnega dohodka iz zdravstvenega zavarovanja po prekinjenem delovnem razmerju ali drugi dejavnosti;

b) ko odslužijo vojaški rok v JLA ali ko jim preneha nezmožnost za delo zaradi bolezni, zaradi katere so bile odpuščene iz vojaške službe;

c) ko so odpuščene s prestajanja kazni oziroma iz zavoda za varstvo in zdravljenje, če je bil zoper nje izrečen tak varnostni ukrep.

2. osebe, ki se prijavijo zavodu za zaposlovanje v 60 dneh:

a) od dneva, ko jim je prenehala prostovoljna praksa (volonterji); ki so jo opravljali s polnim delovnim časom;

b) od dneva, ko so končale strokovno usposobitev ali strokovno šolanje;

c) od dneva, ko so odslužile vojaški rok v JLA ali ko je prenehala njihova nezmožnost zaradi bolezni, zaradi katere so bile odpuščene iz vojaške službe, če so nastopile vojaški rok v 60 dneh od dneva, ko so končale strokovno usposobitev ali šolanje;

3. izseljenci-povratniki, če se prijavijo zavodu za zaposlovanje v 90 dneh od prekinitve delovnega razmerja v tujini;

4. delovni invalidi, ki se prijavijo zavodu za zaposlovanje v 60 dneh po zaključni rehabilitaciji.

Osebe iz prejšnjega odstavka tega člena so zavarovane, dokler se redno javljajo zavodu za zaposlovanje in neupravičeno ne odklonijo ponudene ustrezne zaposlitve.

Osebe iz 1. in 2. točke 6. odstavka tega člena, ki so priglašene zavodu za zaposlovanje, so zdravstveno zavarovane pod pogojem, če so bile neposredno prej, preden so nastale omenjene okoliščine, zavarovane brez presledka najmanj 3 mesece ali s presledki 6 mesecev v zadnjih 12 mesecih.

14. člen

Za zavarovance-delavce po tem statutu se štejejo tudi jugoslovanski državljani, ki so bili zavarovani na območju te skupnosti oziroma so — če niso bili zavarovani — prebivali na območju te skupnosti, pa so stopili v delovno razmerje:

1. pri jugoslovanskih državnih organih ter delovnih in drugih organizacijah ali v gospodinjstvih zavarovancev, zaposlenih pri teh organih ali organizacijah oziroma v gospodinjstvih jugoslovanskih državljanov, zaposlenih pri mednarodnih organizacijah;

2. pri tujih organizacijah oziroma delodajalcih — po posebnem sporazumu — če obdržijo lastnost oseb, ki so v delovnem razmerju na območju te skupnosti, vendar jim pravice in dolžnosti

iz delovnega razmerja mirujejo po predpisih o delovnih razmerjih;

3. pri mednarodnih in drugih organizacijah — po mednarodni pogodbi — če jim ni po statutu ali drugem splošnem aktu take organizacije zagotovljeno zdravstveno zavarovanje;

4. pri tujem delodajalcu — če so se zaposlili s posredovanjem jugoslovanskega zavoda za zaposlovanje in pred odhodom v tujino uredili svoje zavarovanje — če ta čas niso obvezno zdravstveno zavarovani pri tujem nosilcu zdravstvene zavarovanja.

Jugoslovanski državljani z območja te skupnosti, ki stopijo v delovno razmerje pri tujem delodajalcu brez posredovanja jugoslovanskega zavoda za zaposlovanje ali brez poprejšnje ureditve svojega zavarovanja, se morajo obvezno zavarovati pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj, če ta čas niso dolžni biti zdravstveno zavarovani pri tujem nosilcu zdravstvenega zavarovanja. V takem primeru se sklene zdravstveno zavarovanje z dnem prijave v zavarovanje.

15. člen

Tuji državljani, ki so na območju te skupnosti zaposleni pri jugoslovanskih organizacijah oziroma zasebnih delodajalcih ali po mednarodnih sporazumih, zavarujejo sebe in svoje družinske člane v zdravstveno zavarovanje pod enakimi pogoji kot delavci — jugoslovanski državljani.

16. člen

Lastnost zavarovanca-delavca obdržijo osebe iz 1. do 3. točke prvega odstavka 13. člena tega statuta tudi po prenehanju delovnega razmerja ali druge dejavnosti, zaradi katere so zavarovane, dokler prejemajo nadomestilo osebnega dohodka po tem statutu.

17. člen

V skupnost so vključene tudi naslednje osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost kot glavni ali edini poklic:

1. osebe, ki opravljajo obrt ali obrti podobno dejavnost ali prevozniško dejavnost in so po predpisih registrirane ali evidentirane;

2. samostojni gostinci, ki opravljajo gostinsko dejavnost po predpisih o zasebnem gostinstvu;

3. književniki, skladatelji, umetniki ter prevajalci znanstvenih in književnih del, ki jim je priznana ta lastnost;

4. odvetniki, športniki, artisti, duhovniki, kolporterji tiska, prtljažni nosači in druge osebe, glede katerih so bile po dosedanjih predpisih sklenjene pogodbe o izvajanju socialnega zavarovanja;

5. druge osebe, ki opravljajo dejavnost, ki jo predpisi opredeljujejo za samostojno poklicno dejavnost.

Osnove za plačevanje prispevkov in denarna nadomestila določi skupščina.

18. člen

Če delajo v zasebni obrtni delavnici poleg lastnika delavnice tudi njegovi družinski člani s kvalifikacijo, potrebno za delo, ki se opravlja v obrtni delavnici, so ti družinski člani na svojo zahtevo lahko zavarovani kot obrtniki, če tudi sami plačujejo prispevek za svoje zavarovanje.

Če zakonec ali otroci zavarovanca-obrtnika, ki je umrl ali ki je zaradi bolezni izgubil opravilno sposobnost po veljavnih predpisih še naprej vodijo njegovo obrtno delavnico, se šteje, da opravljajo samostojno poklicno dejavnost po tem zakonu.

19. člen

Osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost in kmetijsko dejavnost, so zdravstveno zavarovane po tisti dejavnosti, iz katere imajo pretežni del svojih dohodkov.

2. Družinski člani zavarovancev

20. člen

Za družinske člane zavarovancev iz 13., 14. in 17. člena tega statuta štejejo:

1. ožji družinski člani: zavarovančev zakonec, zavarovančevi zakonski in nezakonski otroci, posvojenci in pastorki, če izpolnjujejo pogoje, določene s tem statutom;

2. širši družinski člani: vzdrževani zavarovančevi starši; očim in mačha, posvojitelj, posvojiteljica in stari starši (v nadaljnjem besedilu: zavarovančevi starši), če izpolnjujejo pogoje, ki so določeni s tem statutom.

Jugoslovanski državljani, ki so imeli stalno prebivališče v SR Sloveniji, pa so zdravstveno zavarovani pri tujem nosilcu zavarovanja, (2.—4. tč. 1. odstavka 14. člena) morajo v tej skupnosti zdravstveno zavarovati svoje družinske člane, ki živijo v tej skupnosti, če ni z njihovim zdravstvenim zavarovanjem v tujini zagotovljeno zdravstveno varstvo tudi njihovim družinskim članom.

Osebe iz drugega odstavka 14. člena, ki so imele stalno prebivališče v SR Sloveniji, morajo zdravstveno zavarovati svoje družinske člane, ki živijo na območju te skupnosti, če ni z njihovim zdravstvenim zavarovanjem v tujini tudi njim zagotovljeno zdravstveno varstvo na območju te skupnosti. Če so se zaposlili pri tujem delodajalcu brez posredovanja domačega zavoda za zaposlovanje ali niso zavarovali družinskih članov pred odhodom v tujino, se sklene zavarovanje z dnem prijave.

Z obveznim zdravstvenim zavarovanjem so zajeti tudi družinski člani zavarovancev — tujih državljanov, ki so v delovnem razmerju na območju te skupnosti, dokler taki družinski člani živijo v Jugoslaviji, če ni z mednarodnimi pogodbami določeno drugače.

21. člen

Pravice iz zdravstvenega zavarovanja po tem statutu ima:

1. zakonec zavarovanca, dokler je z njim v zakonu;

2. zakonec umrlega zavarovanca, ki po njegovi smrti ni pridobil pravice do družinske pokojnine, ker ni dopolnil določene starosti, če je bil ob zavarovančevi smrti star nad 40 let (žena) oziroma nad 55 let (mož). Če zakonec ob smrti zavarovanca še ni star 40 oz. 55 let se zavarovanje nadaljuje, dokler je redno priglašen pristojnemu zavodu za zaposlovanje delavcev, če se je priglasil zavodu v 90 dneh po smrti zavarovanca;

3. razvezani zakonec, ki mu je s sodno odločbo priznana preživnina, če je bil ob razvezi star nad 45 let (žena) oziroma nad 60 let (mož). Za zakonca, ki ob razvezi zakona še ni bil star 45 oz. 60 let, se zavarovanje nadaljuje, če je invalid I. kategorije v smislu predpisov o invalidskem zavarovanju.

Pravice do zdravstvenega varstva kot družinski član nima zavarovančev zakonec, ki je zdravstveno zavarovan kot delavec, ki opravlja samostojno dejavnost ali je lastnik kmetije, ki donša večje dohodke od dohodkov, določenih v 2. točki drugega odstavka 23. člena tega statuta.

22. člen

Zavarovančevi otroci so zavarovani do dopolnjenega 17. leta starosti, če se šolajo pa do konca predpisanega rednega šolanja, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti.

Zdravstveno zavarovani so tudi nezaposleni otroci po končanem ali nedokončanem obveznem šolanju do 18. leta starosti pod pogojem:

— če se v roku 60 dni po zaključnem šolanju, oziroma po preteku 15. leta starosti prijavijo pristojnemu zavodu za zaposlovanje delavcev zaradi zaposlitve in se zavodu dalje redno javljajo;

— da neupravičeno, izvemši iz zdravstvenih razlogov ne odklonijo ponudene zaposlitve.

Če je otrok iz prvega odstavka tega člena zaradi bolezni nehal redno obiskovati šolo, je zavarovan tudi med tako boleznijo, če pa nato spet redno obiskuje šolo, se mu podaljša zavarovanje tudi čez določeno starostno dobo, vendar največ za toliko, kolikor je zaradi bolezni zamudil v šolanju.

Če postane otrok iz prvega odstavka tega člena nezmožen za samostojno življenje in delo

v smislu predpisov o invalidskem zavarovanju, preden dopolni 15 let starosti oziroma še, ko je na rednem šolanju, je zavarovan tudi ves čas, dokler traja taka nezmožnost.

Zavarovani so tudi otroci iz prvega in drugega odstavka tega člena, ki postanejo nezmožni za samostojno življenje in delo v smislu predpisov o invalidskem zavarovanju po preteku časa iz prvega, drugega, tretjega in četrtega odstavka tega člena, dokler traja taka nezmožnost, če jih zavarovanec preživlja, ker nimajo za preživljanje zadostnih lastnih dohodkov. Pri tem se primerno uporabljajo določbe 2., 3. in 4. odstavka 23. člena.

23. člen

Člani širše družine so zdravstveno zavarovani, če jih zavarovanec preživlja, če sami nimajo za preživljanje zadostnih dohodkov, če so dopolnili 55 let starosti (mati) oz. 60 let (oče). Če so mlajši so upravičeni do zdravstvenega varstva le, če je njihova pridobitna nezmožnost enaka invalidnosti I. kategorije.

Steje se, da član širše družine nima za preživljanje zadostnih lastnih dohodkov:

1. če nima lastnih dohodkov;

2. če ima lastne dohodke iz enega ali več virov, pa skupno ne presegajo mesečno 25 % zneska minimalnega osebnega dohodka, ki ga določajo predpisi; pri tem se dohodki iz kmetijstva računajo v 4x-nem znesku katastrskega dohodka, dohodki oproščeni davka, pa se vštevajo na podlagi idealne davčne osnove; dohodki po tej točki so čisti mesečni dohodki po odbitku prispevkov in davkov.

Pri ugotavljanju dohodka, ki odpade na posameznega širšega družinskega člana, se dohodek deli s številom tistih družinskih članov, ki so se na podlagi zakona ali pogodbe dolžni medsebojno vzdrževati.

Steje se, da zavarovanec preživlja člana širše družine, če živi z njim v gospodinjstvi skupnosti ali redno mesečno prispeva k njegovemu vzdrževanju najmanj 1/3 minimalnega osebnega dohodka.

3. Osebe, ki jim zakon zagotavlja zdravstveno varstvo

24. člen

Zdravstveno varstvo v obsegu, v kakršnem je zagotovljeno z zakonom in s tem statutom v primeru bolezni in nesreče izven dela zavarovancem-delavcem, uveljavljajo pri tej skupnosti redni študenti višjih in visokih šol ter fakultet in umetniških akademij z območja te skupnosti, dokler imajo status rednega študenta, ne glede na to, ali bi lahko uživali zdravstveno varstvo kot družinski člani zavarovancev iz 13., 14. in 17. člena tega statuta ali ne.

Ožji družinski člani rednih študentov iz prejšnjega odstavka imajo zagotovljeno zdravstveno varstvo pod pogoji, ki so določeni za ožje družinske člane zavarovancev-delavcev.

Zdravstveno varstvo po prejšnjih dveh odstavkih je zagotovljeno, dokler ima študent status rednega študenta in ne glede na dobo predhodnega zavarovanja.

Na podlagi sklenjenega sporazuma med skupnostimi zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana, Maribor, Kranj in Koper, se ustanovi sklad za zdravstveno varstvo študentov vseh visokošolskih zavodov v SR Sloveniji pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev v Ljubljani.

Skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj prispeva v sklad za zdravstveno varstvo študentov pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev v Ljubljani, ki skrbi za zdravstveno varstvo študentov vseh visokošolskih zavodov v SR Sloveniji za vsakega študenta, ki bi v skupnosti imel pravico do zdravstvenega varstva kot družinski član zavarovanca povprečne stroške, ki odpadejo letno na zavarovano osebo v skupnosti. Skupnost prispeva mesečno skladu 1/12 tako izračunanega zneska upošteva povprečne stroške preteklega leta, dokončno pa obračuna na koncu leta.

25. člen

Zdravstveno varstvo v obsegu, ki je zagotovljeno z zakonom in s tem statutom v primeru bolezni in nesreče izven dela zavarovancem-delavcem, uveljavljajo pri tej skupnosti španski borci in borci narodnoosvobodilne vojne, ki imajo čas udeležbe v vojni ali čas aktivnega in organiziranega dela v narodnoosvobodilnem boju priznan v dvojnem trajanju najmanj od 1. januarja 1945 do 15. maja 1945 ter njihovim ožjim družinskim članom, če niso zavarovane osebe po določbah tega statuta (13. do 19. člen).

Borci narodno-osvobodilne vojne pred 9. septembrom 1943 oziroma 13. oktobrom 1943 ter španski borci, ki niso zavarovanci po tem statutu (13. do 18. člen), imajo zase poleg pravic po prejšnjem odstavku še pravico do podaljšanega ali nadomestnega bolnišničnega zdravljenja v naravnih zdraviliščih po 50. čl. zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva.

26. člen

Zdravstveno varstvo v obsegu, ki je določen z zakonom in s tem statutom za zavarovance-delavce v primeru bolezni in nesreče izven dela, je zagotovljeno pri tej skupnosti tudi:

1. uživalcem stalnih priznavačin oziroma stalne družbene denarne pomoči, ki jim jih dodeli družbeno-politična skupnost, če jim ni zagotovljeno zdravstveno varstvo na drugi podlagi ali po drugih predpisih;

2. osebam na prostovoljni praksi (volonterji), ki ne dobivajo osebnega dohodka, če delajo najmanj polovico polnega delovnega časa;

3. učencem strokovnih šol, pod pogoji, ki so določeni za otroke zavarovancev-delavcev;

4. otrokom, ki jih je zavarovalec vzel k sebi in jih preživlja; vnukom, bratom, sestram in drugim k sebi vzetim otrokom pod pogoji, ki so določeni za otroke zavarovancev-delavcev;

5. osebam na šolanju, strokovni izpopolnitvi ali podiplomskem študiju, ki so zaradi tega prekinile delovno razmerje, če ta čas dobivajo štipendijo in nimajo statusa rednega študenta;

6. osebam, ki jih pošlje organizacija pred sklenitvijo delovnega razmerja kot svoje štipendiste na praktično delo v drugo organizacijo, da se tam strokovno usposobijo ali izpopolnijo;

7. osebam, ki se udeležujejo mladinskih delovnih akcij ali organiziranih javnih del, če delajo na takih delih najmanj šest ur na dan;

8. osebam, ki se pri opravljanju dolžnosti po predpisih o varstvu pred požarom ali kot pripadniki gasilskih enot med strokovnim izobraževanjem ali izpopolnjevanjem poškodujejo ali zaradi te dejavnosti ali v zvezi s to dejavnostjo zbolijo;

9. osebam, ki kot pripadniki teritorialnih enot pri izvajanju nalog teritorialne enote ali kot pripadniki civilne zaščite zaradi te dejavnosti oziroma v zvezi z njo zbolijo;

10. osebam, ki so na predvojaškem pouku — taborjenju;

11. uživalcem invalidnine po predpisih o invalidskem zavarovanju, ki niso na kakšni drugi podlagi po tem statutu zavarovani za vse zavarovane primere; taki uživalci invalidnine so zavarovani samo za primer, če jim je potrebno zdravljenje v zvezi s poškodbo ali boleznijo, ki je povzročila telesno okvaro, zaradi katere imajo pravico do invalidnine.

Zdravstveno varstvo po prejšnjem odstavku ni zagotovljeno tistim, ki so zavarovanci po 13. členu tega statuta ali njihovi družinski člani.

Osebam iz prvega odstavka tega člena, ki so zavarovanci po 17. členu tega statuta ali njihovi družinski člani, je zagotovljena razlika do obsega zdravstvenega varstva za zavarovance-delavce in njihove družinske člane.

Zdravstveno varstvo po tem členu je zagotovljeno tudi ožjim družinskim članom oseb iz 1., 2. in 7. točke prvega odstavka tega člena.

27. člen

Zdravstveno varstvo je v obsegu, ki ga določata zakon in ta statut v primeru nesreče pri delu in obolenja za poklicno boleznijo, zagotovljeno tudi:

1. osebam na strokovni usposobitvi ali prekvalifikaciji, ki jo organizira zavod za zaposlovanje;

2. učencem strokovnih šol in gimnazij ter študentom višjih in visokih šol, fakultet in umetniških akademij, kadar opravljajo praktično delo v zvezi s poukom;

3. pripadnikom teritorialnih enot in civilne zaščite, ki se poškodujejo pri izvajanju nalog teritorialne enote oziroma civilne zaščite;

4. osebam, ki so na pouku v oddelkih predvojaške vzgoje;

5. osebam, ki se udeležujejo organiziranih javnih del ali mladinskih delovnih akcij, če jim ni zagotovljeno zdravstveno varstvo na kakšni drugi podlagi;

6. osebam, ki pretrpijo poškodbe na določenih javnih akcijah ali pri opravljanju določenih javnih funkcij ali dolžnosti, če so po predpisih o invalidskem zavarovanju med tako aktivnostjo zavarovane za invalidnost kot posledico nesreče pri delu.

Osebam iz prejšnjega odstavka je zagotovljeno zdravstveno varstvo po tem členu, če jim ni to varstvo zagotovljeno kot zavarovancem-delavcem.

III. del

PRAVICE IZ ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

1. Splošne določbe o pravicah

28. člen

Z zdravstvenim zavarovanjem so v tej skupnosti ob pogojih in primerih, ki jih določata zakon in statut zavarovanim osebam zagotovljene te pravice:

- zdravstveno varstvo;
- nadomestilo osebnega dohodka;
- povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenega varstva;
- pomoč ob smrti zavarovane osebe.

29. člen

Pravice iz zdravstvenega zavarovanja gredo zavarovani osebi od dneva, ko je pridobila lastnost zavarovane osebe. Če je uživanje posamezne pravice iz zdravstvenega zavarovanja odvisno od predhodnega zavarovanja in drugih pogojev po določbah zakona ali tega statuta, gre pravica od dneva, ko je izpolnjeno predhodno zavarovanje oz. so izpolnjeni drugi pogoji.

Če je pridobitev pravice vezana na predhodno zavarovanje in ni s tem statutom drugače določeno, pridobi zavarovana oseba to pravico le tedaj, kadar je bila pred zavarovanjem primerom zdravstveno zavarovana brez presledka najmanj 9 mesecev ali s presledki v zadnjih dveh letih najmanj 18 mesecev.

30. člen

V čas predhodnega zavarovanja se štejejo obdobja zavarovanja v skupnostih delavskega zdravstvenega zavarovanja na območju Jugoslavije.

Pri ugotavljanju ali gre za nepretrgano zavarovanje se šteje, da v zavarovanju ni bilo presledka, če med enim in drugim zavarovanjem ni preteklo več kot 30 dni oziroma se je zavarovalec v tem roku prijavil pristojnemu zavodu za zaposlovanje.

Šteje se, da zavarovanje ni prekinjeno, če je zavarovanje prenehalo zaradi nastopa vojaškega roka v jugoslovanski ljudski armadi, po vrnitvi pa se je zavarovalec ponovno zavaroval v 30 dneh oziroma se je v tem roku prijavil zavodu za zaposlovanje.

Izseljenci-povratniki so zavarovani, dokler so redno prijavljeni pristojnemu zavodu za zaposlovanje, če se prijavijo zavodu v 30 dneh od vrnitve v Jugoslavijo.

31. člen

Čas, ki ga zavarovalec prebije v več delovnih razmerjih, v katerih je delovni čas krajši od polnega delovnega časa, se sešteva in upošteva tako, kot da bi šlo za enotno delovno razmerje.

Delovnim invalidom, defektnim osebam ter vojnim in mirovnim vojaškim invalidom, ki delajo, kolikor jim dopušča ugotovljena delovna zmožnost, in zavarovankam, ki zaradi starosti otroka po posebnih predpisih delajo skrajšan delovni čas, se v zvezi z zdravstvenim zavarovanjem takšno delo šteje kot delo s polnim delovnim časom.

2. Zdravstveno varstvo

a) Obvezne oblike določene z zakonom.

32. člen

Vsem, pri tej skupnosti zavarovanim osebam, so z zakonom zagotovljene naslednje obvezne oblike zdravstvenega varstva:

1. odkrivanje, preprečevanje, zatiranje in zdravljenje tuberkuloze, veneričnih in drugih nalezljivih bolezni, za katere velja po zakonu obveznost prijave;

2. nega in zdravljenje tistih duševnih bolnikov, ki utegnejo zaradi narave ali stanja bolezni spraviti v nevarnost svoje življenje in življenje drugih ljudi ali poškodovati materialne dobrine okolice;

3. zdravstveno varstvo žensk v zvezi z nosečnostjo, porodom, materinstvom in kontracepcijo;

4. popolno zdravstveno varstvo novorojenčkov, dojenčkov, predšolskih in šolskih otrok do dopolnjenega 15. leta starosti;

5. zdravstveno varstvo šolske mladine do dopolnjenega 18. leta starosti in rednih študentov do 26. leta starosti;

6. zdravstveno varstvo mladine do dopolnjenega 18. leta starosti, ki je prijavljena pri zavodu za zaposlovanje, pa ji kljub zmožnosti za delo začasno ni mogoče zagotoviti zaposlitve;

7. aktivnost za zgodnje odkrivanje malignih obolenj, sladkorne bolezni, mišičnih in živčno-mišičnih obolenj ter njihovo zdravljenje;

8. aktivnost za organizirano zdravstveno vzgojo zavarovanih oseb.

Obvezne oblike zdravstvenega varstva iz prejšnjega odstavka se dajejo občanom v obsegu in po merilih, ki so določena v 33. do 39. čl. statuta.

33. člen

Obvezna oblika zdravstvenega varstva za odkrivanje, preprečevanje, zatiranje in zdravljenje tuberkuloze, veneričnih in drugih nalezljivih bolezni, za katere velja po zakonu obveznost prijave (1. točka prvega odstavka 32. člena), obsega:

- odkrivanje nalezljivih bolezni z ugotavljanjem njihovih povzročiteljev in z zasledovanjem trajanja kužnosti;
- zdravstveno nadzorstvo klicenoscev in oseb iz njihove okolice;
- obvezne imunizacije in revakcinacije proti nalezljivim boleznim;

— karanteno oseb, ki so prišle v dotik z bolnikom ali s kužnim materialom; dezinfekcijo, dezinsekcijo in deratizacijo pri bolnikih v zvezi z akutnimi nalezljivimi boleznimi ter izvenbolnišnično in bolnišnično zdravljenje, če je tako zdravljenje predpisano.

Pri tuberkulozi in spolnih boleznih obsega ta oblika zdravstvenega varstva še:

a) — fluorografske preglede zavarovanih oseb v starosti nad 25 let;

— zdravniške preglede oseb, pri katerih je podan sum ali pri katerih obstaja utemeljena možnost svežega ali povratnega obolenja za tuberkulozo;

— bolnišnično in izvenbolnišnično zdravljenje ter patronažo tuberkuloznih bolnikov;

— tuberkulinsko testiranje, retestiranje in BCG vakcinacije;

b) — odkrivanje spolnih bolezni ob drugih zdravniških pregledih z dodatnimi preiskavami, če se utemeljeno sumi, da gre za spolno bolezen;

— zdravniške preglede z ustreznimi preiskavami oseb, pri katerih je podan sum ali utemeljena možnost obolenja za spolno boleznijo;

— v bolnišnično zdravljenje luesa v nalezljivem stadiju ter izvenbolnišnično zdravljenje in patronažo spolnih bolnikov;

— preventivne serološke preglede na lues pri nosečnicah.

34. člen

Obvezna oblika nege in zdravljenja tistih duševnih bolnikov, ki utegnejo zaradi narave in stanja bolezni spraviti v nevarnost svoje življenjske in življenja drugih ljudi ali poškodovati materialne dobrine okolice (2. točka prvega odstavka 32. člena), obsega:

— bolnišnične in izvenbolnišnične zdravniške preglede ter zdravljenje in nego tistih duševnih bolnikov, ki so nevarni zase in za okolico ter patronažo ali socialno službo;

— psihiatrično nadzorstvo nad bolniki v socialnih zavodih.

35. člen

Obvezna oblika zdravstvenega varstva žensk v zvezi z nosečnostjo, porodom, materinstvom, kontracepcijo (3. točka prvega odstavka 32. člena), obsega:

a) — zdravstveno nadzorstvo nosečnic z zdravniškimi pregledi ter patronažo nosečnic;

— izvenbolnišnično oziroma bolnišnično zdravljenje nosečnic v zvezi z nosečnostjo;

b) — strokovna pomoč pri porodu ter nego in zdravljenje porodnice;

c) — zdravniške preglede in zdravljenje otročnice v zvezi s porodom in babiško nego;

č) — zdravniške preglede in svetovanja kontracepcije za ženske v rodnem obdobju.

36. člen

Obvezna oblika popolnega zdravstvenega varstva novorojenčkov, dojenčkov, predšolskih in šolskih otrok do dopolnjenega 15. leta starosti (4. točka prvega odstavka 32. člena) obsega vse strokovno potrebne in racionalno uporabljene ukrepe za čim popolnejšo in čim učinkovitejšo zdravstveno varstvo te skupine zavarovanih oseb.

37. člen

Obvezna oblika zdravstvenega varstva šolske mladine do dopolnjenega 18. leta starosti in rednih študentov do 26. leta starosti (5. točka prvega odstavka 32. člena) obsega:

— sistematične preglede, varstvo in zdravljenje zob;

— preprečevanje, zatiranje in zdravljenje revmatične mrzlice;

— protetične in rehabilitacijske ukrepe pri okvari vida, pri anomalijah vida in sluha ter pri ortopedskih anomalijah in deformacijah.

38. člen

Zdravstveno varstvo mladine do dopolnjenega 18. leta starosti, ki je prijavljena zavodu za zaposlovanje, pa ji kljub zmožnosti za delo začasno ni mogoče zagotoviti zaposlitve, obsega oblike iz 37. člena tega statuta.

39. člen

Obvezna oblika aktivnosti in zgodnje odkrivanje malignih obolenj, sladkorne bolezni, mišičnih in živčno-mišičnih obolenj ter njihovo zdravljenje (7. točka prvega odstavka 32. člena) obsega:

a) — odkrivanje (detekcija) in zdravljenje zanesljivo ugotovljenih predrakastih obolenj v vseh zdravstvenih delovnih organizacijah;

— zdravljenje vseh malignih obolenj;

— periodične zdravniške kontrolne preglede rakavih bolnikov po zdravljenju, njihovo medicinsko rehabilitacijo ter patronažno nadzorstvo;

b) — odkrivanje in zdravljenje sladkorne bolezni v zdravstvenih delovnih organizacijah, medicinsko rehabilitacijo ter patronažno nadzorstvo;

— pregled urina na sladkor pri fluorografranju;

c) — odkrivanje (detekcija) in zdravljenje mišičnih in živčno-mišičnih obolenj v vseh zdravstvenih delovnih organizacijah ter medicinsko rehabilitacijo;

— redne kontrolne preglede in izvenbolnišnično zdravljenje ter patronažno nadzorstvo;

— medicinsko indicirane ortopedske pripomočke.

b) Druge pravice, ki jih zagotavlja statut.

40. člen

Poleg obveznih oblik zdravstvenega varstva so zavarovanim osebam zagotovljene še naslednje oblike zdravstvenega varstva:

1. splošne in specialistične zdravniške preglede, medicinsko rehabilitacijo in druge vrste medicinske pomoči, zdravljenje v zdravstvenih zavodih in na bolnikovem domu;

2. strokovne medicinske ukrepe za zboljšanje zdravja oziroma za preprečevanje obolenj (cepljenja, saniranje bacilonocev, desinfekcija) in drugi varstveni ukrepi na domu, kadar so zaradi nalezljive bolezni medicinsko nujni;

3. zdravila in sanitetni material;

4. zdravljenje zobnih bolezni;

5. zobozdravstveno pomoč in zobna protetična sredstva;

6. proteze, ortopedske pripomočke ter pomožne in sanitarne priprave;

7. zdravljenje v zdraviliščih, ki uporabljajo naravne zdravilne faktorje.

41. člen

V skladu z 41. členom in 2. odst. 47. člena republiškega zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva, bo skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev vsako leto z družbenim dogovorom in pogodbami z zdravstvenimi zavodi določila količinski obseg pregledov, storitev in ostalih zdravstvenih dejavnosti, navedenih v členih 40. tega statuta.

42. člen

Stroške zdravstvenega varstva, ki obremenjujejo skupnost, plača ta skupnost, če uveljavlja zavarovana oseba zdravstveno varstvo tako, kot to določajo ta statut in na njegovi podlagi izdani predpisi, pravilniki, ki jih predpiše skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja in pogodbe, ki jih sklene skupnost zdravstvenega zavarovanja z zdravstvenimi zavodi in organizacijami o danju zdravstvenega varstva.

Stroški za zdravstveno varstvo obremenjujejo skupnost zdravstvenega zavarovanja tudi tedaj, kadar uveljavlja zavarovana oseba zaradi določenih medicinskih indikacij po napolitju zdravstvenega zavoda ali zdravniške komisije, v nujnem ali sicer medicinsko opravičenem primeru, pa tudi brez napolitja, posamezne oblike zdravstvenega varstva mimo pogojev, ki jih predpisuje pravilnik, ali na drugačen način. Ali je bil zaradi medicinsko opravičenega primera potreben tak način zdravstvenega varstva, presoja vselej zdravniška komisija, če pa je bilo to potrebno zaradi nujnosti primera, presoja zdravniška komisija, če pride do spora.

Če uveljavlja zavarovana oseba zdravstveno varstvo na kakšen drug način ne pa na način iz prvega in drugega odstavka tega člena, trpi skupnost le tiste stroške, ki ustrezajo stroškom za tako varstvo v smislu prvega in drugega odstavka tega člena.

43. člen

Skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev zagotavlja na zdrav. recept tista zdravila, pomožni in sanitetni material, ki so registrirana v Jugoslaviji. Skupščina skupnosti lahko sprejme seznam zdravil, katerih ni možno predpisati na račun skupnosti. Točnejše določbe vsebuje pravilnik o predpisovanju zdravil.

Način predpisovanja, izdajanja in plačevanja zdravil ter pomožnega in sanitetnega materiala določa skupnost zdravstvenega zavarovanja.

Indikacije za zobotehnično pomoč in zobno protetična sredstva, proteze, ortopedske in druge pripomočke ter sanitarne priprave; standardne za material, iz katerega se izdelujejo ta sredstva, in njihovo življenjsko dobo ter pogoje za izdelavo novih pred pretekom te dobe določa skupščina zdravstvenega zavarovanja na podlagi strokovnega mnenja medicinskega zavoda, ki ga sama določa.

44. člen

Zdravljenje v zdraviliščih se zagotavlja po napolitvi na takšno zdravljenje s strani zdravniške komisije v primerih, ko so bili uporabljeni že drugi načini zdravljenja, le-ti pa niso bili uspešni in je verjetnost, da bo uporaba naravnih zdravilnih faktorjev prispevala k popolni ozdravitvi ali k medicinski rehabilitaciji. Zdravljenje v zdravilišču se lahko dovoli tudi kot nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja zaradi popolne ozdravitve ali medicinske rehabilitacije.

Okrevanje se zagotavlja tudi po napolitvi zdravniške komisije po daljšem zdravljenju, kadar bi okrevanje pripomoglo k popolni ozdravitvi ali povrnitvi delovne zmožnosti.

V podpiranju okrevanja otrok in mladine, ki so zdravstveno ogroženi, sodeluje skupnost zdravstvenega zavarovanja z družbeno političnimi skupnostmi, delovnimi in drugimi organizacijami po posebnem programu, ki ga sprejme skupščina skupnosti.

45. člen

Skupščina skupnosti lahko določi, da zavarovane osebe prispevajo same del stroškov za naslednje oblike zdravstvenega varstva:

a) za zdravila, pomožni in sanitetni material;

b) za vsak obisk zdravnika na bolnikovem domu, ki je opravljen na zahtevo;

c) za intervencijo ob prekinitvi nosečnosti;

č) za okrevanje;

d) za prevoz z reševalnim vozilom;

e) za proteze, ortopedske in druge pripomočke, pomožne in sanitarne priprave;

f) za zobozdravstveno nego, zobotehnično pomoč in zobno protetična sredstva;

g) za intervencijo in zdravljenje zastrupitve z alkoholom oz. zaradi pijanosti;

h) za obvezna-neobvezna cepljenja (izvzemši po čl. 32 do 39);

i) za prve specialistične preglede, če ne gre za preglede v dispanzerjih;

j) za zdravljenje v zdraviliščih;

k) za pomoč gorske reševalne službe.

Višino prispevka zavarovane osebe za stroške zdravstvenega varstva iz prejšnjega odstavka določi skupščina skupnosti v enotnem znesku, v odstotku ali kombinirano, lahko pa določi tudi, kolikšen del stroškov gre na račun skupnosti.

Zavarovana oseba prispeva k stroškom za zdravstvene storitve toliko, kolikor je predpisano za območje skupnosti, na katerem se uveljavlja zdravstveno varstvo, razen za storitve, za katere je potrebna predhodna odobritev po določilih tega statuta ali pravilnika skupnosti.

Za storitve zdravstvenega varstva, ki jih kot obvezne določa zakon, zavarovana oseba ne prispeva k stroškom.

46. člen

Skupnost ne plača pregledov in imunizacij, ki so obvezne ob priliki odhoda zavarovane osebe v tujino.

4. Pridobitev in prenehanje pravic

47. člen

Zobotehnična pomoč, protetična sredstva, proteze, pripomočki za oči in sluh ter ostale pomožne in sanitarne priprave so zavarovanim osebam zagotovljeni le, če izpolnjujejo pogoj predhodnega zavarovanja.

Pogoj predhodnega zavarovanja se zahteva tudi za uživanje pravice do zdravljenja v zdraviliščih.

Ne glede na 1. in 2. odstavek tega člena, so zagotovljene oblike zdravstvenega varstva iz omenjenih odstavkov brez ozira na trajanje predhodnega zavarovanja zavarovancev, ki so imeli pred nastopom delovnega razmerja ali pred priglasitvijo zavodu za zaposlovanje delavcev pravico do takega zdravstvenega varstva kot zavarovančevi otroci ali kot otroci, ki jih je zavarovanec preživljal, ali kot zavarovanec zakonec, če so stopili v delovno razmerje ali se priglasili zavodu v določenem roku od dneva, ko so nehali biti zavarovane osebe in sicer otroci v 60 dneh, zakonec pa v 90 dneh od tega dneva.

48. člen

Zavarovančevim ožjim družinskim članom je zagotovljeno zdravstveno varstvo v enakem obsegu in ob enakih pogojih, kot je zagotovljeno zavarovancu, po katerem imajo pravico do zdravstvenega zavarovanja, če ni v tem statutu izrecno drugače določeno.

Širšim družinskim članom zavarovanca je zagotovljeno zdravstveno varstvo v enakem obsegu in ob istih pogojih kot članom ožje družine, pravico do zobotehnične pomoči in zobno-protetičnih pripomočkov, pomožnih in sanitarnih priprav pa imajo ob pogoju, da izpolnjujejo najmanj 24 mesecev neprekinjenega zavarovanja pred zavarovanim primerom oziroma najmanj 36 mesecev v zadnjih 4 letih. Takšna doba predhodnega zavarovanja se zanje zahteva tudi za zdravljenje v zdravilišču in za okrevanje.

49. člen

Družinskim članom zavarovanca je zdravstveno varstvo zagotovljeno ves čas, v katerem je zagotovljeno samemu zavarovancu.

Družinski člani imajo pravico do zdravstvenega varstva tudi tisti čas, ko je zavarovanec, po katerem imajo pravico do zdravstvenega varstva, na službenju vojaškega roka, če je neposredno pred nastopom vojaškega roka izpolnjeval pogoj predhodnega zavarovanja.

Družinskim članom zavarovanca, ki prestaja kazen zopora, je zagotovljeno zdravstveno varstvo, če zavarovancu med prestajanjem kazni ni prenehalo delovno razmerje.

5. Zdravstveno varstvo v tujini

50. člen

Zavarovancem, ki so v tujini na delu in njihovim ožjim družinskim članom, ki so z njimi v tujini in zavarovancem, ki so v tujini na strokovnem izpopolnjevanju, je zagotovljena v prvih 6 mesecih v breme te skupnosti nujna zdravniška pomoč, po šestih mesecih pa zdravstveno varstvo, ki je po tem statutu zagotovljeno drugim zavarovancem v delovnem razmerju.

Nujna zdravniška pomoč gre v breme skupnosti, če je hkrati neodložljiva in samo do takrat, da se bolnik usposobi za premestitev na zdravljenje v Jugoslavijo.

Zavarovanim osebam, ki so v tujini po zasebnem oprasku, je zagotovljeno zdravstveno varstvo le prve 3 mesece bivanja v tujini in sicer samo nujna zdravniška pomoč.

Ce je osebam iz prejšnjega odstavka nujno potrebno zdravljenje v bolnišnici, trpi skupnost stroške takega zdravljenja do možnosti prevoza oz. do 3 mesecev, če pa traja zdravljenje v bolnici dalj kakor 3 mesece, trpi skupnost od 1. dne 4. meseca samo toliko stroškov, kolikor bi stalo tako zdravljenje v najbližji bolnišnici, ki lahko nudi tako zdravljenje v Jugoslaviji.

Ce je premestitev v Jugoslavijo zaradi zdravstvenega stanja nemogoča, oziroma zaradi oddaljenosti neprimerna, trpi skupnost tudi nadaljnje zdravljenje v bolnišnici.

Zavarovanim osebam, ki izkoristijo zdravstveno varstvo v tujini v večjem obsegu ali daljši čas, se povrnejo v dinarjih stroški do višine, kolikor bi stalo tako zdravljenje po predpisih te skupnosti v Jugoslaviji.

Skupnost plača oziroma povrne stroške zdravstvenega varstva v tujini v deviznih sredstvih v mejah zakonitih predpisov, če pa to ni mogoče, v dinarjih.

V primerih iz prejšnjega odstavka mora zavarovana oseba plačati del stroškov zdravstvenega varstva v znesku, kolikor bi morala prispevati k stroškom takšnih oblik na območju skupnosti oziroma v Jugoslaviji.

51. člen

Zavarovane osebe se lahko pošiljajo na zdravljenje v tujino, če gre za bolezen, ki se v Jugoslaviji ne da uspešno zdraviti, v državi, v katero se zavarovana oseba pošilja, pa je podana možnost za uspešno zdravljenje.

Za zdravljenje v tujini prizna skupnost samo dinarska sredstva, devizna sredstva pa le, če posebni predpisi v deviznem poslovanju to omogočajo.

Denarna nadomestila in druge denarne dajatve

6. Nadomestilo osebnega dohodka ob začasni zadržanosti od dela

52. člen

Zavarovancem-delavcem in osebam, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost, je nadomestilo osebnega dohodka zagotovljeno:

1. med začasno zadržanostjo od dela v zvezi z uživanjem zdravstvenega varstva;

2. med zadržanostjo od dela zaradi nege obolelega otroka, starega do petih let;

3. ko zaradi določenega zdravljenja ali medicinskih preiskav, ki jih ni mogoče opraviti izven zavarovančevega delovnega časa, ne morejo delati;

4. za čas nujnega zdravljenja po predpisih o vojaških vojnih invalidih;

5. ko je izoliran kot bacilonosilec ali zaradi nalezljivih boleznih v njegovi okolici;

6. od enaintridesetega dne zadržanosti od dela zaradi nege ožjega družinskega člana;

7. če so določeni za spremljevalca bolniku, ki je poslan na zdravljenje ali zdravniški pregled v drug kraj.

V primerih iz prejšnjega odstavka gre zavarovancu nadomestilo od prvega dne zadržanosti; nadomestilo gre v breme organizacije oz. zasebnega delodajalca za prvih 30 dni zadržanosti v primerih iz 1., 3. in 4. točke prejšnjega odstavka.

Nadomestilo osebnega dohodka po prvem odstavku tega člena gre samo zavarovancu-delavcu, ki ima pravico do osebnega dohodka, povračila, nagrade ali pravico do nadomestila osebnega dohodka po predpisih o delovnih razmerjih.

53. člen

Nadomestilo osebnega dohodka gre zavarovancu za tiste dneve, oz. ure, za katere bi mu šli osebni dohodek, povračilo ali nagrade oziroma nadomestilo za osebni dohodek.

Zavarovancu, pri katerem nastopi začasna zadržanost od dela medtem, ko je na neplačanem dopustu, gre nadomestilo na račun skupnosti šele po preteku dopusta, če tudi takrat ni zmožen za delo.

54. člen

Zavarovanec ima pravico do nadomestila osebnega dohodka ob pogoju, da ima najmanj 3 mesece neprekinjenega zavarovanja oz. 6 mesecev zavarovanja s prekinitvami v zadnjih 12 mesecih pred nastopom primera, ki mu daje pravico do nadomestila osebnega dohodka.

V primeru iz 4., 5. in 7. točke 52. člena gre nadomestilo osebnega dohodka ne glede na dobo predhodnega zavarovanja.

Predhodno zavarovanje se ne zahteva za zavarovance, ki so bili neposredno, preden so postali zavarovanci, družinski člani zavarovancev in so kot takšni imeli pravico do zdravstvenega zavarovanja v katerikoli skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev.

55. člen

Nadomestilo osebnega dohodka gre upravičencu ves čas, dokler traja začasna zadržanost, če ni v tem statutu za posamezne primere drugače določeno.

Začasna nezmožnost za delo traja, dokler izbrani zdravnik ali pristojna komisija ugotovi, da se je delovna zmožnost povrnila, oziroma dokler pristojni organ z odločbo ne ugotovi, da je nastala invalidnost.

Ce traja zadržanost od dela zaradi začasne nezmožnosti za delo daljši čas, je treba delavca najkasneje po dveh letih nepretrgane zadržanosti poslati k pristojni komisiji, da oceni njegovo delovno zmožnost in invalidnost.

56. člen

Nadomestilo osebnega dohodka ob negovanju obolelega otroka do starosti treh let gre največ za trideset dni v posameznem primeru.

Zavarovanec ima pravico do nadomestila osebnega dohodka zaradi nege otroka le, če to nujno zahteva zdravstveno stanje otroka in če ni druge osebe v družini, ki bi bila primerna za nego.

57. člen

Nadomestilo osebnega dohodka zaradi nege družinskega člana od enaintridesetega dne dalje (tč. 6 čl. 52), odobri v izjemnih primerih Izvršilni odbor na podlagi mnenja zdravniške komisije. Nadomestilo je za posamezni primer možno odobriti največ za 90 dni.

58. člen

Ce izbrani zdravnik med zdravljenjem zavarovanca-delavca, ki dobi nadomestilo osebnega dohodka, ugotovi, da se je njegovo zdravstveno stanje izboljšalo in da bi bilo delo koristno za hitrejšo povrnitev polne delovne zmožnosti, lahko odredi, naj dela zavarovanec določen čas na ustreznem delovnem mestu s skrajšanim delovnim časom. Tako delo sme trajati najdlje eno leto.

Organizacija, pri kateri je zavarovanec-delavec v delovnem razmerju, mora v primeru iz prejšnjega odstavka zavarovancu preskrbeti delo s skrajšanim delovnim časom. Tega je lahko oproščena, če občinski upravni organ, ki je pristojen za delo ugotovi, da pri njej sploh ni ali za določen čas ni možnosti za delo s skrajšanim delovnim časom.

59. člen

Osebe iz 1. do 3. točke prvega odstavka 13. člena tega statuta imajo v primerih iz 1. točke prvega odstavka 52. člena tega statuta pravico do nadomestila osebnega dohodka tudi ob začasni nezmožnosti za delo, ki nastane v 30 dneh od prenehanja delovnega razmerja in če se v tem roku prijavijo pristojnemu zavodu za zaposlovanje in če imajo neposredno pred prenehanjem delovnega razmerja dobo predhodnega zavarovanja (54. člen).

60. člen

Zavarovanec nima pravice do nadomestila osebnega dohodka med začasno nezmožnostjo za delo:

1. če si nalašč povzroči nezmožnost za delo;

2. če se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo ali opravlja delo, za katero dobiva oziroma ne prejema osebni dohodek.

Določba 2. točke ne velja v primeru obolenja zasebnega obrtnika pri katerem so v delovnem razmerju drugi delavci, če delavnica delo nadaljuje.

Zavarovancu se ustavi izplačevanje denarnega nadomestila med začasno nezmožnostjo za delo:

1. če namenoma preprečuje ozdravljenje oz. usposobitev za delo;

2. če se brez opravičenega vzroka ne odzove vabilu na določeni zdravniški oziroma komisijski pregled.

Zavarovanec nima pravice do denarnega nadomestila od takrat, ko se ugotovi kakšna okoliščina iz prejšnjega odstavka tega člena pa vse dotlej, dokler traja posledica takega ravnanja, v drugih primerih pa za čas, ko je obstajala taka okoliščina.

61. člen

Osnova za nadomestilo osebnega dohodka je poprečni osebni dohodek, ki ga je zavarovanec dosegel za poln delovni čas v koledarskem letu pred letom, v katerem je nastal primer, zaradi katerega ima pravico do nadomestila. Ce je zavarovanec določen čas dobival nadomestilo osebnega dohodka, se v osnovo za ta čas upošteva znesek, od katerega se je odmerilo nadomestilo.

Ce zavarovanec ne dobiva osebni dohodek, ampak povračilo ali nagrado, se le-ta šteje za osebni dohodek.

Za zavarovanca, ki dela pri zasebnem delodajalcu, je osnova znesek, ki je bil v preteklem letu osnova za plačilo prispevka.

Za učence v gospodarstvu in učence poklicnih šol je osnova za nadomestilo znesek nagrade, ki so jo prejeli v preteklem letu.

Ce je zavarovancu ves ali del dohodka določen v odstotku — proviziji, se od celotnega dohodka v ustreznem času odbijejo vsi materialni stroški, ki jih ima tak zavarovanec pri opravljanju svojega dela.

Osnova za nadomestilo od prvega do petega odstavka tega člena se izračuna iz poprečnega

osebnega dohodka (urnega, dnevnega ali mesečnega), ki ga je zavarovavec prejel za preteklo leto in je njegov znesek dokončno ugotovljen pri delitvi po zaključnem računu organizacije za zadevno leto.

Zavarovancu, ki je v preteklem letu delal pri drugi organizaciji ali več organizacijah, se vzame kot osnova za nadomestilo poprečni znesek osebnega dohodka, ki ga je prejel za preteklo leto pri organizaciji, pri kateri je delal in je bil ugotovljen pri delitvi osebnih dohodkov po zaključnem računu, oziroma poprečni znesek seštevka prejetega osebnega dohodka, ugotovljenega pri delitvi po zaključnih računih vseh organizacij, pri katerih je delal v preteklem letu.

V primeru zadržanosti od dela, ki nastanejo od začetka leta do zaključnega računa za preteklo leto, se do ugotovitve osnove za nadomestilo izplačuje akontacija za nadomestilo osebnega dohodka. Za izračun te akontacije se vzame kot osnova za nadomestilo poprečni znesek akontacije osebnega dohodka, ki jih je zavarovavec prejel v preteklem letu.

62. člen

V osnovo se ne všteta tisti prejemki, ki pomenijo povračilo stroškov, ne glede na to, iz katerih sredstev jih organizacija izplačuje (terenski dodatki, dodatek za ločeno življenje in podobno) in ne prejemki, ki pomenijo izredne nagrade, nagrade za racionalizacijo, novatorstvo, za izvršitev posebnih nalog izven rednega oziroma glavnega dela in podobno), kot tudi ne drugi prejemki, ki nimajo značaja osebnega dohodka po osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov, ki jih delavec dobi za dopolnilno delo izven organizacije, s katero je v delovnem razmerju ali v svoji organizaciji.

63. člen

Če zavarovavec v preteklem letu ni dobil osebnega dohodka, se vzame za osnovo poprečni mesečni znesek osebnega dohodka, ki je bil preteklo leto dosežen na tem ali sličnem delovnem mestu.

Če zavarovavec ni dobil osebnega dohodka v preteklem letu in v organizaciji tudi ni obstojalo slično delovno mesto se vzame za osnovo poprečni mesečni znesek osebnega dohodka oziroma akontacija za tekoče leto do dneva, ko je nastopil zavarovani primer.

Če zavarovavec v tekočem letu še ni prejel osebnega dohodka ali akontacije, se vzame za osnovo dogovorjeni osebni dohodek oziroma dohodek, ki bi zavarovancu pripadal po predpisih o delitvi osebnega dohodka.

Obračun nadomestila osebnega dohodka po prejšnjih odstavkih je dokončen in se ne spreminja po naknadnem izplačilu ali zaključnem računu.

64. člen

Zavarovancu, ki je na bolezenskem dopustu več kakor eno leto, se preračuna osnova za nadomestilo, na ustrezajoči višji znesek, če se je v poslovnem letu, v katerem je zbolel, splošno povprečje osebnih dohodkov v delovni organizaciji, v kateri je zaposlen, v primerjavi s prejšnjim poslovnim letom povečalo najmanj za 5%. V tem primeru se mu prej izračunana osnova za nadomestilo poveča za toliko odstotkov, za kolikor se je po zaključnih računih za leto, v katerem je nastopil bolezenski dopust in za leto pred tem letom povečalo splošno povprečje osebnih dohodkov delavcev v tisti organizaciji. Od tako povečane osnove se mu nato znova odmeri pripadajoče nadomestilo osebnega dohodka.

Poprečni znesek nadomestila osebnega dohodka iz prvega odstavka tega člena gre zavarovancu od prvega dne po preteku enega leta nepretrganega bolezenskega dopusta, če je izpolnjen pogoj za povečanje. Če pa pogoj za povečanje ni izpolnjen, ker so se osebni dohodki delavcev v tisti organizaciji v splošnem povečali manj kakor za 5%, se po sprejetju zaključnega računa za naslednje leto ugotovi odstotno povečanje splošnega povečanja osebnih dohodkov delavcev v organizaciji tako, da se primerja zaključni račun iz tega leta z zaključnim računom iz leta pred letom, v katerem je zavarovavec zbolel; če je pogoj za povečanje izpolnjen, mu gre nato pove-

čano nadomestilo osebnega dohodka od prvega dne naslednjega meseca potem, ko je sprejet zaključni račun za to naslednje leto.

Za zavarovance zaposlene pri zasebnih delodajalcih in za zavarovance, katerim je v času prejemanja nadomestila osebnega dohodka prenehalo delovno razmerje, se nadomestilo osebnega dohodka v smislu 1. in 2. odstavka tega člena zviša za toliko odstotkov, kolikor se je zvišalo povprečje osebnih dohodkov na območju skupnosti.

65. člen

Nadomestilo osebnega dohodka v primerih zadržanosti od dela po 52. členu tega statuta, ko gre nadomestilo v breme skupnosti in za čas, ko gre v breme zasebnega delodajalca znaša:

a) — 80 % osnove, od prvega do šestdesetega dne;

— 90 % osnove, od enainšestdesetega dne zadržanosti od dela dalje, če zavarovavec izpolnjuje pogoj predhodnega zavarovanja po členu 54. tega statuta;

b) — 70 % osnove, od prvega do šestdesetega dne;

— 80 % osnove, od enainšestdesetega dne zadržanosti od dela, če zavarovavec ne izpolnjuje pogoj predhodnega zavarovanja.

Odstotke nadomestila za prvih 30 dni določijo organizacije združenega dela.

Nadomestilo osebnega dohodka, izračunano po prejšnjem odstavku, ne sme biti manjše od običajno veljavnega zneska minimalnega osebnega dohodka, kar pa ne velja za učence v gospodarstvu in učence poklicnih šol.

66. člen

Zavarovavec, ki dela medčasno delovno nezmožnostjo skrajšan delovni čas (člen 58. statuta), ima pravico do dela nadomestila osebnega dohodka, ki ustreza sorazmerju med časom kolikor ne dela in polnim delovnim časom. Če je ustrezni osebni dohodek, ki ga dobi v skrajšanem delovnem času manjši od ustreznega dela nadomestila, ki bi mu šlo, če ta čas ne bi delal, ima zavarovavec tudi do nadomestila te razlike pravico.

Zavarovavec, ki v obdobju skrajšanega delovnega časa izrabljuje letni dopust, ima pravico do ustreznega denarnega nadomestila iz prvega odstavka tega člena tudi med letnim dopustom.

67. člen

Zavarovancu, ki ima po čl. 52. tega statuta pravico do nadomestila osebnega dohodka medčasno nezmožnostjo za delo, se za tisti čas, ko je v stacionarnem zdravstvenem zavodu ali kakšnem drugem specializiranem zavodu, v katerem ima nastanitev in hrano, to nadomestilo zmanjša za 20 %, če nima družinskih članov, katere bi moral vzdrževati.

68. člen

Zavarovancu, ki je v času uživanja nadomestila osebnega dohodka odstranjen od dela v zvezi s kazenskimi ali disciplinskimi postopki, ali je dan v pripor ali preiskovalni zapor, se osnova za nadomestilo zniža za toliko, za kolikor bi se mu znižal osebni dohodek v tem času.

69. člen

Zavarovancu, ki postane v tridesetih dneh po končanem bolezenskem dopustu znova časno nezmožen za delo zaradi iste bolezni, se ta bolezenski dopust računa kot nadaljevanje prejšnjega in sicer glede osnove in glede odstotka za odmero višine nadomestila.

70. člen

Zavarovavec, zaposlen v tujini v gospodinjstvu jugoslovanskega državljana kot hišna pomoč, je upravičen do nadomestila v breme skupnosti za čas delanezmožnosti zaradi bolezni, ki traja preko 30 dni.

Zavarovanci, ki so se po posebnem sporazumu zaposlili v tujini, obdržali pa svojstvo osebe, ki je v delovnem razmerju v Jugoslaviji, imajo pravico do nadomestila osebnega dohodka na račun skupnosti, dokler so v tujini, če jim ni za ta čas

po sporazumu zagotovljeno nadomestilo od tujega delodajalca.

Zavarovanci, ki so stopili v delovno razmerje v tujini po mednarodni pogodbi, ali pri tujem delodajalcu, pa so zavarovani po tem zakonu, imajo, kadar ne morejo delati, pravico do nadomestila osebnega dohodka na račun skupnosti samo, dokler so v Jugoslaviji.

Kadar imajo zavarovanci iz tega člena pravico do nadomestila osebnega dohodka, se vzame kot osnova za nadomestilo osnova, ki je podlaga za obračunavanje in plačevanje prispevka za zdravstveno zavarovanje v Jugoslaviji.

7. Nadomestilo osebnega dohodka med porodniškim dopustom

71. člen

Zavarovanka ima pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini 100 % od osnove:

1. med porodniškim dopustom, ki je kot najmanjši določen v zakonu;

2. med delom s skrajšanim delovnim časom, ko ima zaradi nege in hranjenja otroka po posebnih predpisih pravico delati skrajšan delovni čas do 8. meseca starosti otroka.

Zavarovanka, pri kateri nastopi v varstveni dobi iz 2. točke prvega odstavka začasna zadržanost, ima za ta čas poleg pravice do nadomestila po prejšnjem odstavku tudi pravico do nadomestila osebnega dohodka, ki ustreza skrajšanemu delovnemu času.

Zavarovanka ima pravico do nadomestila osebnega dohodka po 2. tč. prvega odstavka tudi, če v varstveni dobi izrabljuje letni dopust.

Za čas bivanja v stacionarnem zavodu se nadomestilo osebnega dohodka ne zmanjšuje.

72. člen

Zavarovanka ima pravico do nadomestila osebnega dohodka med porodniškim dopustom tudi po prenehanju delovnega razmerja oziroma druge dejavnosti, če pada začetek varstvene dobe po predpisih o delovnih razmerjih zaradi nosečnosti in poroda:

1. v čas po razrešitvi, toda pred pretekom časa, kolikor mora oz. kolikor ima po splošnem aktu delovne organizacije delavec pravico ostati na delu po sporočitvi svojega namena, da bo izstopil iz delovne skupnosti oziroma po sklepu, da mu preneha delo v delovni organizaciji;

2. v tridesetdnevni rok od prenehanja delovnega razmerja oziroma druge dejavnosti, če se v tem roku priglasi pristojnemu zavodu za zaposlovanje.

Zavarovanka je po prejšnjem odstavku upravičena do nadomestila osebnega dohodka, če izpolnjuje pogoj predhodnega zavarovanja (čl. 54. zakona).

73. člen

Zavarovanka, zaposlena v tujini v gospodinjstvu jugoslovanskega državljana kot hišna pomoč, je upravičena do nadomestila osebnega dohodka za čas trajanja porodniškega dopusta v breme skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Zavarovanka, ki se po posebnem sporazumu zaposli v tujini, ki pa je zadržala svojstvo osebe v delovnem razmerju v Jugoslaviji, ima pravico do nadomestila osebnega dohodka na račun skupnosti tudi za tisti čas, ko je v tujini, če ji ni za ta čas po sporazumu zagotovljeno nadomestilo od tujega delodajalca.

Zavarovanka, ki je stopila v delovno razmerje v tujini po mednarodni pogodbi in pri tujem delodajalcu, ki pa je po tem zakonu zavarovana, ima med porodniškim dopustom pravico do nadomestila osebnega dohodka na račun skupnosti samo, dokler je v Jugoslaviji.

Kadar ima zavarovanka iz tega člena pravico do nadomestila osebnega dohodka, se vzame kot osnova za nadomestilo osnova, ki je podlaga za obračunavanje in plačevanje prispevkov za zdravstveno zavarovanje v Jugoslaviji.

8. Povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenega varstva

74. člen

Pravico do povračila potnih stroškov imajo zavarovane osebe:

1. kadar jih pristojni zdravnik, zdravstveni zavod, pristojna komisija ali organizacija oziroma služba, ki opravlja izvajanje zdravstvenega zavarovanja, napoti ali pokliče v kraj izven njihovega stalnega prebivališča oziroma zaposlitve zaradi uveljavljanja zdravstvenega varstva;

2. kadar morajo zaradi uveljavljanja zdravstvenega varstva potovati iz kraja zaposlitve oziroma prebivališča v drug kraj k zdravniku ali v zdravstveni zavod, ker v kraju njihove zaposlitve oziroma stalnega prebivališča, ni zdravnika oziroma zdravstvenega zavoda.

Skupnost ne povrne potnih stroškov v višini poprečne cene za prvih 30 kilometrov v obe smeri. Če stroški znašajo več, se izplačilo zniža za omenjeni znesek. Z aktom o višini potnih pavšalov določi skupščina tudi znesek poprečne cene, katerega se odračuna od potnih stroškov. Akt o potnih pavšalih določa tudi višino za uporabo zasebnega prevoznega sredstva.

Omejitve prejšnjega odstavka ne veljajo, če zavarovana oseba mesečno opravi pet ali več potovanj po nalogu zdravstvene službe.

75. člen

Pravico do povračila potnih stroškov ima tudi spremljevalec zavarovane osebe, če je spremljevalec po mnenju izbranega zdravnika, zdravstvenega zavoda ali pristojne komisije nujno potreben zavarovani osebi, ko zavarovana oseba potuje na zdravljenje ali zdravniški pregled v drug kraj.

Za otroke do dopolnjenega petnajstega leta starosti se predpostavlja, da jim je potreben spremljevalec.

76. člen

Povračilo potnih stroškov obsega:

1. povračilo prevoznih stroškov;

2. pavšalno povračilo za stroške prehrane in nastanitve med potovanjem in prebivanjem v drugem kraju.

77. člen

Povračilo prevoznih stroškov se priznava za najkrajšo razdaljo in po osnovni tarifi za redna prevozna sredstva javnega prometa.

Glede na nujnost primera, zdravstveno stanje, zavarovane osebe in dolžino poti sme pristojni zdravnik, zdravstveni zavod oziroma pristojna komisija določiti tudi drugačen način prevoza.

Prevoz z reševalnim vozilom se lahko dovoli samo v primerih, ko prevoz z drugačnim vozilom ni mogoč glede na nujnost in zdravstveno stanje zavarovane osebe.

Če se zavarovana oseba ponesreči ali zbolí v gorah oziroma v kraju, kjer ni možen prevoz z reševalnim avtomobilom ali drugim prevoznim sredstvom, je upravičena do prenosa do mesta, od kjer je možen prevoz z reševalnim vozilom.

S pravilnikom o uporabi pravic lahko skupščina podrobneje določi pogoje glede reševalnih prevozov.

78. člen

Kot prevozni stroški se povrnejo dejanski stroški prevoza.

Višino pavšalnega povračila za stroške prehrane in nastanitve v drugem kraju določa skupščina skupnosti in upošteva pri tem, koliko časa je zavarovana oseba morala prebiti na potovanju, lahko pa tudi starost zavarovane osebe.

79. člen

Povračilo prevoznih stroškov gre na račun skupnosti tudi takrat, kadar je bila zavarovana oseba prepeljana iz zdravstvenega zavoda v kraj stalnega prebivališča oziroma je bila premeščena iz enega v drug zdravstveni zavod, prevoz pa je bil potreben glede na zdravstveno stanje zavarovane osebe.

Prevoz zavarovane osebe, ko zbolí v času bivanja v tujini, se opravi na račun skupnosti do stalnega prebivališča ali do zdravstvenega doma v domovini samo takrat, kadar je glede na zdrav-

stveno stanje zavarovane osebe potreben prevoz s posebnim vozilom.

9. Povračila in denarne dajatve ob smrti zavarovane osebe

80. člen

Zavarovanci imajo ob smrti družinskega člana pravico do pogrebneine.

Družinski člani imajo ob smrti zavarovanca pravico do pogrebneine in posmrtnine.

81. člen

Pravico do pogrebneine ima vsak, kdor oskrbi pogreb umrlega zavarovanca ali njegovega družinskega člana.

Pogrebneina gre ob smrti zavarovanca ali zavarovancevega družinskega člana tudi, če je ta umrl v 30 dneh od prenehanja zavarovanja.

Znesek pogrebneine določa skupščina s sklepom.

Pogrebneina za zavarovano osebo, ki umre med prebivanjem v tujini, se prizna v višini dejanskih pogrebnih stroškov v državi, v kateri je zavarovana oseba umrla.

82. člen

Ob smrti zavarovanca (člen 13. statuta) imajo zavarovani družinski člani, ki jih je zavarovavec do svoje smrti preživljal, pravico do enkratne posmrtnine v višini osnove za nadomestilo osebnega dohodka.

Ob smrti starostnega ali invalidskega upokojenca, znaša posmrtnina enomesečni znesek pokojnine z vsemi dodatki.

10. Pravice delavcev iz zdravstvenega zavarovanja za primer nesreče pri delu in poklicnega obolenja

83. člen

Iz zavarovanja za primer nesreče pri delu in poklicnega obolenja je zavarovancem zagotovljeno še:

1. zdravstveno varstvo in izvajanje ukrepov, da se odvrtačo in preprečujejo obolenja za poklicno boleznijo in nesreče pri delu;

2. vse vrste medicinske pomoči in ortopedskih sredstev, da ozdravijo in se rehabilitirajo od posledic nesreče pri delu in obolenja za poklicno boleznijo ter se vzpostavi njihova delovna zmožnost;

3. nadomestilo osebnega dohodka za ves čas, ko traja zadržanost od dela, ki jo je povzročila nesreča pri delu oziroma obolenje za poklicno boleznijo in do potnih stroškov v zvezi z zdravstvenim varstvom in rehabilitacijo.

Pravice iz zdravstvenega zavarovanja za nesrečo pri delu in obolenje za poklicno boleznijo so zagotovljene neodvisno od predhodnega zavarovanja.

84. člen

Med ukrepe za preprečevanje in odvrtačenje obolenj za poklicno boleznijo in nesrečo pri delu se štejejo zlasti ukrepi, ki jih zagotovi skupnost zdravstvenega zavarovanja v okviru programa dejavnosti. V programu dejavnosti skupnost konkretno določa ukrepe za odvrtačenje in preprečevanje obolenj za poklicno boleznijo in nesrečo pri delu.

Da bi se preprečevale in odvrtačale nesreče pri delu in obolenja za poklicno boleznijo sodeluje skupnost z delovnimi organizacijami in se z njimi dogovarja o potrebnih preventivnih ukrepih. Skupnost zagotavlja za to sodelovanje tudi finančna sredstva.

85. člen

Za primer nesreče pri delu ali obolenje za poklicno boleznijo so zavarovancem v celoti na račun skupnosti zagotovljene vse oblike zdravstvenega varstva po tem statutu.

86. člen

Nadomestilo osebnega dohodka gre ob začasni zadržanosti od dela zaradi nesreče pri delu ali

obolenja za poklicno boleznijo na račun skupnosti od 31. dnevačasne zadržanosti.

Nadomestilo osebnega dohodka med začasno zadržanostjo od dela, ki jo je povzročila nesreča pri delu ali obolenje za poklicno boleznijo, znaša, kadar gre v breme skupnosti ali zasebnega delodajalca, vedno 100 % od osnove.

87. člen

Ob nesreči pri delu in obolenju za poklicno boleznijo imajo zavarovane osebe tudi pravico do:

1. povračila potnih stroškov

2. povračila in denarnih dajatev ob smrti zavarovane osebe.

Za povračilo potnih stroškov in povračila ter denarne dajatve ob zavarovancevi smrti po prejšnjem odstavku se uporabljajo določbe 3. in 4. poglavja tretjega dela tega statuta.

11. Uveljavljanje pravic

88. člen

Pravice iz zdravstvenega zavarovanja uveljavljajo v breme skupnosti osebe, ki jim je priznana svojstvo zavarovane osebe v smislu določb tega statuta.

89. člen

Svojstvo zavarovane osebe se dokazuje z zdravstveno izkaznico katere obliko predpiše skupnost s sklepom.

Upravičenci do zdravstvenega varstva, ki niso zavarovane osebe (čl. 27—30. in čl. 42 RZZZ) dokazujejo pravico do zdravstvenega varstva s posebno izkaznico.

90. člen

Svojstvo zavarovane osebe ugotavlja skupnost na podlagi prijave v zavarovanje, vložene po predpisih o evidenci zdravstvenega zavarovanja. Svojstvo zavarovane osebe prizna skupnost z izdajo zdravstvene izkaznice.

Če skupnost osebi, za katero je vložena prijava v zavarovanje, odreče svojstvo zavarovane osebe, ji o tem izda pismeno odločbo čimprej, najkasneje pa v dveh mesecih po vložitvi prijave.

Če skupnost v roku iz prejšnjega odstavka ne izda odločbe, s katero odreče svojstvo zavarovane osebe, se šteje, da je osebi priznana svojstvo zavarovane osebe, dokler o tem ni izdana dokončna odločba.

Zoper dokončno odločbo, s katero skupnost odreče priznanje svojstva zavarovane osebe, lahko prizadeti zaradi varstva pravice do zdravstvenega zavarovanja vložijo tožbo pri pristojnem občinskem sodišču. Skupnost mora v pravni postopku v dokončni odločbi izrecno opozoriti na pravico do vložitve tožbe.

91. člen

Prijavo v zavarovanje mora vložiti za delavca v Jugoslaviji njegova delovna organizacija oziroma delodajalec, za druge zavarovance organ, ki je zavezan za plačevanje prispevka za njihovo zavarovanje in zavarovavec sam, če mora sam plačevati prispevek. Prijava se mora vložiti v 8 dneh po pridobitvi svojstva zavarovane osebe, ki jim je svojstvo zavarovanca prenehalo, oziroma prijaviti spremembe, ki so nastale v okolnostih, ki vplivajo na pravice zavarovanca. Zavarovavec oziroma organizacija mora prijaviti tudi zavarovane družinskega člana. Zavarovavec lahko vložijo prijavo o svojem zavarovanju tudi sam.

Če zavezanec prispevka oziroma zasebni delodajalec opusti svojo dolžnost predlaganja prijave v zavarovalno razmerje, se po izvedenem ugotovitvenem postopku vzpostavi zavarovanje po uradni dolžnosti.

92. člen

Za delavca, ki stopa prvič v delovno razmerje ali je spremenil poklic ali se zaposli po več kot 6-mesečni prekinitvi delovnega razmerja ali je bil več kot 1 leto na bolniškem dopustu, se mora prijavi za zavarovanje priložiti izvid opravljene ga zdravniškega pregleda in strokovno mnenje

zdravnika, da je delavec zdravstveno sposoben za svoje delo. Mnenje da zdravnik, ki je pristojen za ocenjevanje začasne nezmožnosti za delo glede na kraj zaposlitve oziroma prebivališča delavca. Pregled se opravi v obsegu, ki ga določi republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo.

93. člen

Za druge zavarovane osebe, se morajo prijavi za zavarovanje priložiti dokazila o svojstvu, na podlagi katerega so zavarovane.

94. člen

Način uporabe pravic določi skupnost s posebnim pravilnikom skladno s členom 27 statuta in pogodbami, katere sklepa skupnost z zdravstvenimi organizacijami.

Zavarovana oseba, ki zdravstvenega varstva ne uporablja na način, kot je v statutu, plača vse stroške in zahteva povračilo od skupnosti.

O tistih delih pogodbe, ki urejajo pogoje in način uveljavljanja zdravstvenega varstva, morajo biti zavarovane osebe obveščene.

95. člen

Pravice, ki se uveljavljajo ob predpisanih pogojih in na predpisani način iz prejšnjega člena, se ne morejo omejiti, zmanjšati ali odvzeti. Pravica preneha, ko prenehajo pogoji, ki jih določa zakon, statut ali splošni akt za nastanek pravice in v primerih, ki jih določa statut ali splošni akt te skupnosti.

Če mora zavarovavec plačevati za svoje zdravstveno zavarovanje in za zdravstveno zavarovanje svojih družinskih članov prispevek, je pogoj za uživanje pravic po tem statutu redno plačevanje prispevka; pri tem se uživanje pravic ne more začeti, če zapadli prispevek ni plačan najkasneje do konca naslednjega meseca po mesecu, v katerem je zapadel v plačilo. Zadržane pravice oživijo z dnem, ko so poravnani vsi zapadli, še neplačani prispevki.

96. člen

Pravica iz zdravstvenega zavarovanja se lahko uveljavlja, ko so izpolnjeni pogoji, ki jih predpisuje zakon, statut ali splošni akt skupnosti (svojevrstno zavarovane osebe, predhodna doba zavarovanja, nastanek zavarovanega primera, čakalna doba, plačilo prispevka za zdravstveno zavarovanje s strani zavarovane osebe — samoplačnika in podobno).

97. člen

Pravice do denarnih prejemkov in denarnih povračil stroškov se lahko uveljavljajo do izteka zastaralne dobe.

Dospelost posameznih pravic določa ta statut.

98. člen

O pravici, ki jo uveljavlja zavarovana oseba, se ne izda odločba, razen če zavarovana oseba to zahteva ali če se njena zahteva delno oziroma v celoti zavrne. Odločba se izda po predpisih o splošnem upravnem postopku. Zoper odločbo lahko vložijo prizadeta oseba v 15 dneh pritožbo na komisijo skupnosti. Odločba komisije je dokončna. Zoper dokončno odločbo komisije prizadeti lahko vložijo tožbo pri občinskem sodišču v kraju njene zaposlitve ali stalnega prebivališča.

99. člen

Strokovna mnenja o zdravstvenem stanju, začasni nezmožnosti za delo, poteku nosečnosti, potrebi po bolnišničnem zdravljenju, zdravlilih, potnih in prevoznih stroških, ortopedskih pripomočkih itd. daje izbrani zdravnik v zdravstvenem zavodu.

S pogodbo o izvajanju zdravstvenega varstva skupnost pooblasti oziroma se dogovori z zdravstvenim zavodom o pristojnosti posameznih zdravnikov in poslovanju med skupnostjo, zdravstvenim zavodom in zavarovanimi osebami v smislu prvega odstavka tega člena.

Če se delovna organizacija pogodbeno dogovori z zdravstvenim domom za določeno ambulanto ali zdravnika, ki bo pristojen presojeti

zadržanost od dela zaradi bolezni, poroda, nege družinskega člana ali spremstva, bo pristojnost dogovorjenega zdravnika upoštevala tudi skupnost. To velja le v primeru, če je pogodbeno določeni zdravnik ali ambulanta v sestavi krajevnega zdravstvenega doma.

100. člen

Zaradi ugotavljanja dejstev v zvezi ugovorov zavarovanih oseb proti zdravnikom, presojo delne nezmožnosti, presojo zahtev za izplačilo potnih stroškov in priznanjem ortopedskih pripomočkov pred iztekom trajnostne dobe, ustanovi skupnost zdravniško komisijo in komisijo zdravniških izvedencev.

Zdravniško komisijo in komisijo zdravniških izvedencev imenuje Izvršilni odbor skupnosti.

O delu in postopku teh komisij sprejme skupščina skupnosti poseben pravilnik.

101. člen

Zoper ugotovitev ali oceno posameznega zdravnika lahko vložijo zavarovana oseba ugovor v 48 urah na zdravniško komisijo.

Zoper ugotovitev ali oceno zdravniške komisije v stvareh, v katerih ne daje ugotovitev posamezni zdravnik, lahko zavarovana oseba ugovarja v treh dneh na komisijo zdravniških izvedencev. Komisija zdravniških izvedencev tudi lahko na predlog skupnosti oz. Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje revidira ugotovitve zdravniške komisije; njene ugotovitve veljajo v takšnih primerih od dneva, ko so bile izdane.

Zoper ugotovitve posameznega zdravnika o nezmožnosti zavarovanja za delo lahko ugovarja tudi delovna organizacija in direktor KZSZ oziroma od njega pooblašteni delavci.

102. člen

Zdravstveno varstvo je zagotovljeno zavarovancu od dneva, ko nastopi delo oziroma ko na drug način dobi svojstvo zavarovanca, ali od poznejšega dneva, ko je izpolnjen pogoj predhodnega zavarovanja, pa do preteka tridesetega dne od dneva, ko neha biti zavarovavec.

Kot dan nastopa dela se šteje tudi dan, ko zavarovavec odide na pot, da nastopi delo oziroma dolžnost po sklepu o sprejemu na delo.

Zavarovavec, pri katerem nastane zaradi bolezni ali poškodbe med trajanjem zavarovanja (prvi odstavek tega člena) začasna nezmožnost za delo, se zdravi tudi po prenehanju zavarovanja, in sicer vse dotlej, dokler traja nezmožnost za delo zaradi te bolezni oziroma poškodbe.

Zdravstveno varstvo po tem statutu je zagotovljeno zavarovani osebi tudi tisti čas, ko je v zavodu za varstvo in zdravljenje, kamor je bila oddana zaradi izvršitve varnostnega ukrepa in sicer vse dotlej, dokler ima lastnost zavarovane osebe po tem zakonu.

Če prestaja zavarovavec kazen zapora ali strogega zapora, mu je zagotovljeno zdravstveno varstvo po drugih predpisih, ne pa po tem statutu.

103. člen

V zdravstvenem varstvu so zagotovljene zavarovanim osebam vse njegove oblike, ki jih določa ta statut, po načelih sodobnih medicinskih znanosti, po medicinski doktrini ter po načelih kodeksa etike zdravstvenih delavcev.

Pri uveljavljanju zdravstvenega varstva po tem statutu imajo zavarovane osebe prosto izbiro zdravnika in zdravstvenega zavoda.

Če ZD ne omogoči proste izbire, se zavarovavec lahko pritoži pri skupnosti.

104. člen

Zavarovana oseba lahko ugovarja zoper način zdravljenja oziroma kršitvi etičnih načel pri pristojnem organu zdravstvene organizacije (člen 17. zakona o zdravstvu) ali pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Zavarovana oseba se mora med zdravljenjem držati navodil zdravnika, hišnega reda in drugih pravil zdravstvenega zavoda. Če se zaradi kršitve teh navodil in pravil po njeni krivdi zdravljenje ne more nadaljevati, trpi sama dodatne stroške,

ki so nastali po njeni krivdi. O tem odloči skupnost z odločbo na podlagi strokovnega mnenja zdravniške komisije.

105. člen

Izbrani zdravnik v kraju zaposlitve ali prebivališča zavarovane osebe, na katerega se je le-ta obrnila, je dolžan spremljati zdravljenje te osebe v vseh njegovih fazah. Izbranega zdravnika sme zavarovana oseba menjati v istem koledarskem letu samo iz važnih razlogov, ki jih upošteva izbrani zdravnik ali predstojnik zdravstvenega zavoda.

106. člen

Zdravstveno varstvo pri zdravnikih specialstih in v stacionarnih zdravstvenih zavodih se uveljavlja na podlagi napolnjenega splošnega zdravnika, s katerim le-ta ugotovi, da je takšno zdravljenje potrebno. Zavarovane osebe se lahko neposredno obračajo na specialiste: zobne terapevte, venerologe, okulistice zaradi predpisa očal in na zdravnike v dispanzerjih in zdravstvenih zavodih ali njihovih enotah na območju skupnosti, ki delajo na dispanzerski način. Zdravstveno varstvo v dispanzerjih lahko uveljavljajo zavarovane osebe samo v okviru letnega programa.

Zdravnik specialist iz prvega odstavka sme napotiti zavarovano osebo k drugemu specialistu ali v stacionarni zdravstveni zavod.

107. člen

V nujnih primerih se sme obrniti zavarovana oseba na zdravniško pomoč na vsak zdravstveni zavod in na vsakega zdravnika. Le-ta mora na zahtevo skupnosti predložiti le-tej dokumentacijo o dani zdravstveni pomoči.

108. člen

Pravico do zobotehničnih pripomočkov in zoboprotetičnih del uveljavljajo zavarovane osebe v zdravstvenih zavodih.

Pravico do ortopedskih ortotičnih in drugih pripomočkov ter sanitarnih priprav uveljavljajo zavarovane osebe na podlagi recepta zdravnika in ob pogojih, ki jih določa skupnost s pravilnikom o pravici zavarovanih oseb do teh pripomočkov.

109. člen

Pravico do zdravljenja v bolnicah in drugih stacionarnih zavodih uveljavljajo zavarovane osebe, ko je zdravnik z napotnico ugotovil, da jim je potrebno takšno zdravljenje.

110. člen

Osebe, ki so zavarovane pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev v Kranju, uveljavljajo zdravstveno varstvo po določbah tega statuta, četudi uveljavijo zdravstveno varstvo pri zdravstvenem zavodu izven območja te skupnosti.

111. člen

Bolezensko odsotnost zaradi nege družinskega člana odredi zavarovani osebi ob pogojih tega statuta zdravnik, ki je pooblaščen za odrejanje bolezenskega dopusta, razen, če ni v tem statutu drugače določeno. Pri tem mora upoštevati možnosti za nego obolelega družinskega člana v zavarovane družini po drugem članu na podlagi podatkov, ki jih s pismeno izjavo potrdi zavarovavec.

112. člen

Odobreni bolezenski dopust vseh vrst se vpiše v zdravstveno izkaznico.

Zavarovancu gre nadomestilo osebnega dohodka od dneva odsotnosti, ki ga je odredil izbrani zdravnik. Nadomestilo osebnega dohodka za čas pred tem dnem lahko uveljavi zavarovavec, če ni mogel priti do izbranega zdravnika zaradi narave obolenja, oddaljenosti in drugih tehničnih razlogov. V takšnih primerih lahko izbrani zdravnik odobri bolezensko odsotnost za največ 3 dni pred dnevom, ko se je zavarovavec zgledil pri njem. Daljšo bolezensko odsotnost pred tem dnevom lahko odobri zdravniška komisija na podlagi osebnega pregleda zavarovanca in zdravstvene dokumentacije.

Izbrani zdravnik mora po 30 dneh bolniškega dopusta poslati zavarovanca na pregled k zdravniški komisiji, ki oceni njegovo nezmožnost za delo in določi dan ponovnega pregleda.

113. člen

Zavarovanec, ki mu je dovoljena bolezenska odsotnost, se mora zdraviti v kraju dosedanjega bivališča. Izbrani zdravnik sme dovoliti spremembo bivališča do 30 dni brez pravice do povračila potnih stroškov; v takšnem primeru mora poskrbeti za zdravljenje zavarovanca v kraju njegovega novega bivališča. Spremembo bivališča za čas nad 30 dni lahko odredi zdravniška komisija. Če odredi spremembo bivališča zaradi bolj uspešnega zdravljenja in hitrejše usposobitve za delo, se morajo zavarovancu povrniti tudi potni stroški. Zdravniška komisija določi dan in kraj ponovnega pregleda zavarovanca, izbrani zdravnik pa mora poskrbeti za ustrezno zdravljenje zavarovanca v kraju novega bivališča.

114. člen

Zoper odredbo zdravnika pri ugotavljanjučasne zadržanosti od dela lahko zavarovanec ugovarja v 48 urah na zdravniško komisijo. Mnenje komisije je v tem primeru dokončno.

Zoper ocenitev zdravniške komisije po 30 dneh bolniškega dopusta lahko ugovarja zavarovanec v 48 urah na komisijo zdravnikov izvedencev.

Če zdravniška komisija zavrne ugovor, je zavarovanec upravičen do nadomestila osebnega dohodka le do dneva, s katerim je izbrani zdravnik delanezmožnost zaključil. Zavarovanec v takem primeru tudi ni upravičen do povračila potnih stroškov. Enako določilo velja, če ugovor zavarovanca zavrne komisija zdravniških izvedencev.

115. člen

Zavarovanec, ki mu je pristojni zdravnik ali komisija odredila bolezenski dopust, uveljavlja pravico do nadomestila osebnega dohodka pri skupnosti za čas, ko gre nadomestilo v njeno breme.

Nadomestilo osebnega dohodka se uveljavi z izvidom izbranega zdravnika ali z mnenjem pristojne komisije.

116. člen

Pravica do povračila potnih stroškov v primerih, ki jih določa ta statut, se uveljavlja pri skupnosti z napotnico izbranega zdravnika, če je bila zavarovana oseba poslana v drug kraj oz. z izkazilom, da je v drugem kraju iskala zdravstveno pomoč. Natančnejše pogoje za uveljavljanje teh povračil določi skupnost s splošnim aktom, s katerim določi višino povračil.

117. člen

Pravica do pogrebne in posmrtnine se uveljavlja s potrdilom o smrti zavarovane osebe. Skupnost lahko zahteva tudi dokaz, da te dajatve ni uveljavila upravičena oseba.

118. člen

Nadomestilo osebnega dohodka zapade v izplačilo z dnem, s katerim zapade v izplačilo osebni dohodek in mora biti izplačano v 8 dneh od tega dne. Če zavarovanec ni zaposlen, zapade nadomestilo osebnega dohodka s pretekom zadnjega dne v mesecu za posamezni obrok oziroma s pretekom zadnjega dne, če je treba izplačati nadomestilo za manj kot en mesec.

119. člen

Za uveljavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja po meddržavnih sporazumih, ki jih je sklenila Jugoslavija, se uporabljajo določbe, ki veljajo za domače zavarovance skupnosti, kolikor v teh sporazumih ni določeno drugače.

120. člen

Zavarovane osebe, ki so v tujini na delu ali na zasebnem potovanju, lahko uživajo pravice do zdravstvenega varstva, če je bilo pred odhodom v tujino z zdravniškim pregledom ugotovljeno, da nimajo bolezni, ki bi zahtevala zdravniški po-

seg ali stalno nadzorstvo. Če pregled ni bil opravljen, se povrnejo stroški zdravstvenega varstva, če ugotovi zdravniška komisija, da je bolezensko stanje, ki je zahtevalo zdravniško pomoč, nastalo po odhodu v tujino. Skupnost sme zahtevati tudi mnenje zdravniške komisije o nujnosti zdravljenja v tujini. Stroški pregleda ne bremenijo skupnosti.

IV. del

FINANCIRANJE

121. člen

Sredstva za uveljavljanje zdravstvenega varstva in drugih pravic iz zdravstvenega zavarovanja ter pravic v primeru nesreče pri delu in obolenja za poklicno boleznijo se zagotavljajo s prispevkom zavarovancev, delovnih in drugih organizacij ter drugih z zakonom določenih zavezanec, z udeležbo družbeno političnih skupnosti in z drugimi dohodki.

122. člen

Stopnje prispevka so enotne in proporcionalne. Pri tem se upošteva ali so osebe zavarovane za vse, ali samo za posamezne zavarovane primere, v okviru teh rizikov pa še, ali so zavarovane samo za zdravstveno varstvo ali tudi za nadomestilo osebnega dohodka in druge denarne pravice.

123. člen

Pri določanju stopnje prispevka in prispevkov v pavšalnem znesku skupščina skupnosti upošteva tudi ali imajo po zavarovancu pravico do zdravstvenega zavarovanja tudi družinski člani oziroma ali so zavarovani samo družinski člani.

124. člen

Prispevkji za zdravstveno zavarovanje so:

1. prispevek za zdravstveno zavarovanje
2. posebni prispevek.

Prispevek za zdravstveno zavarovanje se predpiše posebej:

1. za nesrečo pri delu in za obolenje za poklicno boleznijo;
2. za ostale oblike zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja;
3. za ostale z zakonom in s tem statutom predvidene primere, ko se prispevek predpiše nekaterim kategorijam oseb.

125. člen

Zavarovanci, ki so v delovnem razmerju in delajo najmanj polovico polnega delovnega časa, člani predstavniških teles in njihovih organov s stalno funkcijo ter izvoljene osebe v družbenih, združnih in samoupravnih organizacijah, zbornicah, združenjih in podobno, če jim je to edini ali glavni poklic in če prejemajo za to delo stalno mesečno povračilo in člani obrtnih in ribiških zadrug, plačujejo prispevek za zdravstveno zavarovanje iz svojih kosmatih osebnih dohodkov.

Osnova za obračunavanje prispevka pri zavarovancih, ki prejemajo osebni dohodek iz delovnega razmerja, je njihov kosmati osebni dohodek. Osnova za obračunavanje prispevka za članke predstavniških teles in njihovih organov s stalno funkcijo ter za izvoljene osebe v družbenih, združnih in samoupravnih organizacijah, zbornicah, združenjih in podobno, če jim je to edini ali glavni poklic in če prejemajo za to delo stalno mesečno povračilo, je to stalno mesečno povračilo. Osnova za obračunavanje prispevka za članke obrtnih in ribiških zadrug je delež (dohodek), ki ga dobijo za delo v zadrugi.

Stopnjo prispevka določa za vsako leto posebej skupščina skupnosti s sklepom.

126. člen

Za zavarovance, ki so začasno izven delovnega razmerja, dokler so redno prijavljeni pri zavodu za zaposlovanje, plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje pristojni zavod za zaposlovanje.

Osnova za obračun prispevka za zavarovance iz 1. odstavka tega člena, je poprečni osebni dohodek, ki je osnova za odmero denarnega nadomestila na območju zavoda tistim zavarovancem, ki prejemajo denarno nadomestilo med začasno brezposelnostjo.

Stopnjo prispevka določa za vsako leto posebej skupščina skupnosti s sklepom.

127. člen

Za zavarovance—upokojenca in uživalce pravic do poklicne rehabilitacije in zaposlitve plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v katerega breme se izplačuje pokojnina oziroma oskrbnina. Jugoslovanski državljani, ki dobivajo pokojnino ali invalidnino od tujega nosilca zavarovanja, plačujejo prispevek za zdravstveno zavarovanje sami.

Osnova za obračunavanje prispevka za zavarovance iz 1. odstavka tega člena je pokojnina, oskrbnina oziroma invalidnina.

Stopnjo prispevka določa za vsako leto posebej skupščina skupnosti s sklepom.

128. člen

Za osebe na prostovoljni praksi (volonterji), ki ne dobivajo osebnega dohodka, če delajo poln delovni čas, plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje iz svojih sredstev organizacija, pri kateri taka oseba dela.

Višino prispevka za osebe iz 1. odstavka tega člena določi skupščina skupnosti v pavšalnem znesku za vsako leto posebej s sklepom.

129. člen

Za učence v gospodarstvu in za učence poklicnih šol, ki imajo poleg šolskega pouka tudi praktični pouk pri delovni organizaciji, v šoli, ali pri zasebnem delodajalcu, plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje organizacija, šola ali zasebni delodajalec, ki izplačuje vajencu oziroma učencu nagrado oziroma štipendijo. Če vajenec ne prejema niti nagrade niti štipendije, plačuje zanj prispevek šola.

Višino prispevka za zavarovance iz 1. odstavka tega člena določi v pavšalnem znesku skupščina skupnosti za vsako leto posebej s sklepom.

130. člen

V tujini zaposleni delavci plačujejo sami prispevek za zdravstveno zavarovanje svojih družinskih članov, ki živijo v Jugoslaviji in ki jim ni zagotovljeno zdravstveno varstvo od tujega nosilca zavarovanja ter za sebe, če so zdravstveno zavarovani v tej skupnosti.

Višino prispevka za zavarovance iz 1. odstavka tega člena določi v pavšalnem znesku za vsako leto posebej skupščina skupnosti s sklepom.

131. člen

Prispevek za zdravstveno zavarovanje delavcev za nesrečo pri delu in za obolenje za poklicno boleznijo določa skupnost po enotni tarifi za kritje zavarovanih nevarnosti. Kadar je nevarnost za nesrečo pri delu ali za obolenje za poklicno boleznijo v organizaciji ali pri zasebnem delodajalcu zaradi opustitve higienskih in varnostnih ukrepov povečana, skupnost določi višjo tarifo za takšno organizacijo, oziroma zasebnega delodajalca. Višja tarifa za zdravstveno zavarovanje za nesrečo pri delu ali za obolenje za poklicno boleznijo za posamezno organizacijo oziroma zasebnega delodajalca ne more biti za več kot 50 odstotkov višja od redne tarife.

Osnova za določitev višje tarife po prejšnjem odstavku je posebna evidenca o stroških v zvezi z nesrečami pri delu in obolenji za poklicno boleznijo.

132. člen

Prispevek za nesrečo pri delu in za obolenje za poklicno boleznijo obračunavajo in plačujejo iz dohodka oz. iz lastnih sredstev:

1. delovne in druge organizacije, državni organi in zasebni delodajalci za svoje delavce, za učence v gospodarstvu in za učence poklicnih šol, ki nimajo sklenjene učne pogodbe;

2. šole za učence v gospodarstvu in za učence poklicnih šol, ki nimajo sklenjenih učnih pogodb in za učence drugih šol, ki so zavarovani, kadar opravljajo praktično delo v zvezi s poukom;

3. Zavod za zaposlovanje za osebe na strokovni usposobitvi ali prekvalifikaciji, ki jo organizira zavod;

4. organizator predvojaške vzgoje, javnih del in mladinskih delovnih akcij oziroma drugih javnih akcij za osebe, ki so na takšni vzgoji ali delih;

5. ostali zavezanci, ki jih določajo predpisi.

133. člen

Sredstva za kritje zdravstvenega zavarovanja zagotavljajo osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost, same s prispevki, ki se odmerjajo od osnov, ki jih določa skupnost s splošnim aktom. Skupnost lahko določi del prispevka v pavšalnem znesku tudi na zavarovančevega družinskega člana.

Glede prispevka zavarovane osebe k stroškom zdravstvenega varstva in glede drugih zadev financiranja ter za pozavarovanje, se smiselno uporabljajo ustrezne določbe tega statuta.

134. člen

Stopnje prispevkov, in prispevke v pavšalnih zneskih določa skupnost v taki višini, da sredstva, ki se z njimi dosegajo, krijejo obveznosti skupnosti iz zavarovanih pravic in zagotavljajo ustvarjanje rezerv, pozavarovanje težjih rizikov, stroške v zvezi z izvajanjem zavarovanja in del sredstev, ki jih skupnost prispeva k razvoju zdravstvene službe.

135. člen

Skupnost ima rezervni sklad za finančno stabilnost v poslovanju in za likvidnost v izpolnjevanju obveznosti do zavarovanih oseb ter do zdravstvenih delovnih organizacij in drugih organizacij, katerim zaupa izvajanje zdravstvenega zavarovanja.

Sredstva rezervnega sklada se lahko uporabljajo tudi za obratna sredstva in za kritje primanjkljaja po zaključnem računu.

Ce se sredstva rezervnega sklada uporabijo za kritje primanjkljaja po zaključnem računu, se mora v ta namen uporabljeni znesek do višine obvezne rezerve vrniti v naslednjem finančnem letu.

Za kritje z zaključnim računom ugotovljenega primanjkljaja oziroma za vrnitev iz obvezne rezerve uporabljenega zneska predpiše skupnost poseben prispevek. Poseben prispevek, ki se predpiše od kosmatih osebnih dohodkov iz delovnega razmerja, se ne všteta v skupno osnovo za obračunavanje prispevkov od kosmatih osebnih dohodkov.

136. člen

Obvezna rezerva mora znašati najmanj enomesečni poprečni znesek planiranih izdatkov sklada v tekočem letu.

Obvezna višina rezervnega sklada mora biti zagotovljena v petih letih od uveljavitve tega statuta.

Način in višino izločanja sredstev v rezervni sklad določa skupščina skupnosti s finančnim načrtom ali s posebnim sklepom za vsako leto posebej.

137. člen

Za zavarovance iz 4. člena tega statuta obračunavajo in odvajajo prispevke delovne in druge organizacije ter zasebni delodajalci, ki jim izplačujejo osebne dohodke.

Zavezanci, ki jim ni treba voditi svojega poslovanja preko službe družbenega knjigovodstva oziroma banke, lahko plačujejo prispevke neposredno na blagajnah zavoda in njegovih izpostav.

138. člen

Prispevek zapade v plačilo:

1. za zavarovance, za katere organizacije obračunavajo prispevke po 16. členu tega statuta — na dan, ko se dvignejo sredstva za osebne dohodke,

2. za sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja z dnem izplačila pokojnine, oskrbnine oz. invalidnine,

3. za druge zavezance — zadnjega dne v mesecu za nazaj.

139. člen

Izplačevalci osebnega dohodka, iz katerega se obračunava in plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje delavcev kot tudi osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost, ki ne obračunavajo, ne vplačajo ali ne vplačajo pravočasno prispevka za zdravstveno zavarovanje, morajo poleg prispevka plačati še kazenske obresti po stopnji 0,1 % na dan od zneska neplačanega ali nepravočasno vplačanega prispevka.

140. člen

Zavezancu, ki ne plača v predpisanem roku zapadlih prispevkov ali ne plača vseh prispevkov izda skupnost plačilni nalog, da mora v osmih dneh od vročitve plačilnega naloga plačati zapadle prispevke s kazenskimi obrestmi.

Ce je v osmih dneh vložen ugovor, skupnost ne more izdati novega plačilnega naloga, temveč lahko uveljavlja svojo terjatev samo s tožbo pri pristojnem sodišču.

Plačilni nalog, zoper katerega zavezanec ni pravočasno ugovarjal, postane izvršljiv.

141. člen

Na zahtevo skupnosti mora služba družbenega knjigovodstva oziroma banka na podlagi izvršljivega plačilnega naloga skupnosti ali sodišča oziroma na podlagi izvršljive odločbe sodišča izterjati neplačane prispevke tako, da prenese ustrezni znesek z računa zavezanca na račun skupnosti.

Ce prispevkov ni mogoče izterjati na način iz prejšnjega odstavka, jih mora na zahtevo skupnosti izterjati občinski organ davčne službe po postopku, ki ga določajo predpisi o prisilni izterjavi prispevkov in davkov občanov, oziroma sodišče po določenih izvršilnega postopka.

142. člen

Terjatev prispevka zastara v petih letih, računano od konca leta, v katerem je prispevek zapadel v plačilo.

143. člen

Vsi dohodki skupnosti se stekajo v sklad zdravstvenega zavarovanja preko enotnega žiro računa skupnosti pri službi družbenega knjigovodstva, pri zavodu pa se vodijo ločeno na posebnih računih in sicer:

1. dohodki za zagotavljanje pravic ob nesrečah pri delu in obolenjih zaradi poklicne bolezni,

2. dohodki za zagotavljanje pravic iz ostalih oblik zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja,

3. dohodki za zagotavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja za nekatere kategorije zavarovanih oseb.

Skupščina skupnosti lahko odloči, da se kateri od navedenih vrst dohodkov vodijo na skupnem računu.

144. člen

Sredstva za zdravstveno varstvo oseb, ki jim je po zakonu zagotovljeno zdravstveno varstvo v obsegu, ki ga zagotavlja zakon in ta statut zavarovanim osebam, ki pa same niso zavarovane, se zbirajo s prispevki, ki jih plačujejo v zakonu določeni zavezanci.

Prispevek za zdravstveno varstvo oseb iz 1. odst. 82. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva določi skupščina v pavšalnem znesku, upoštevajoč obseg zagotovljenega varstva.

145. člen

Sredstva iz prejšnjega člena se vodijo ločeno od drugih sredstev skupnosti, iz njih pa se plačujejo stroški zdravstvenega varstva oseb, navedenih v prejšnjem členu in pa ustrezni del stroškov za izvajanje službe.

146. člen

Skupnost obvezno pozavaruje zdravstvene rizike, ki so določeni z zakonom in rizike, za katere se vse skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev v SR Sloveniji sporazumno dogovorijo.

147. člen

Skupni dohodki skupnosti so:

1. prispevek za zdravstveno zavarovanje za:

— nesrečo pri delu in obolenje za poklicno boleznijo,

— predpisane obvezne oblike zdravstvenega varstva,

— v tem statutu določene pravice iz zdravstvenega zavarovanja,

— ostale z zakonom in s tem statutom predvidene primere, ko je predpisan prispevek,

2. dohodki skupnosti po mednarodnih sporazumih,

3. delež družbeno političnih skupnosti v stroških za obvezne oblike zdravstvenega varstva,

4. povračila za skupnosti povzročeno škodo,

5. povračila iz pozavarovanja,

6. drugi dohodki.

148. člen

Iz skupnih dohodkov, ugotovljenih po prejšnjem členu tega statuta, se v rezervni sklad izloča del, ki ga vsako leto določi skupščina skupnosti s finančnim načrtom oziroma s posebnim sklepom. Preostali del skupnih dohodkov tvori čisti dohodek.

149. člen

Iz čistega dohodka se krijejo izdatki za zavarovane osebe in sicer:

1. za zdravstveno varstvo, za

— nesrečo pri delu in obolenje za poklicno boleznijo,

— predpisane obvezne oblike zdravstvenega varstva,

— v tem statutu določene pravice iz zdravstvenega zavarovanja,

— ostale v zakonu in s tem statutom določene primere iz zdravstvenega varstva,

— zdravstveno varstvo po mednarodnih sporazumih,

2. za denarna nadomestila osebnega dohodka in druge denarne datjave, ki jih predvidevata zakon in ta statut,

3. za obveznosti iz 78. člena zakona (zdravstveno varstvo rednih študentov),

4. ostale obveznosti in izdatki skupnosti:

— pozavarovanje,

— stroški zavoda za izvajanje zavarovanja,

— študijsko in znanstveno raziskovalna dela za napredek zdravstvenega zavarovanja,

— stroški denarnega in plačilnega prometa,

— poštni stroški,

— obveznosti do zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja,

— stroške samouprave skupnosti,

— obresti in provizija,

— ostali izdatki (komisije i. pd.).

150. člen

S finančnim načrtom, ki ga sprejme skupščina skupnosti vsako leto takrat, ko določi stopnje prispevkov in njihovo višino, se predvidijo:

- skupni dohodki skupnosti,
- odstotek od skupnosti dohodkov za izločanje v rezervni sklad,
- čisti dohodek skupnosti,
- skupni izdatki skupnosti.

Z zaključnim računom, ki ga sprejme skupščina skupnosti vsako leto v določenem roku se za preteklo leto ugotovijo kazalci iz prvega odstavka tega člena.

Presežek čistega dohodka nad skupnimi izdatki po zaključnem računu se lahko v celoti ali delno izloči v rezervni sklad ali pa prenese med skupne dohodke sklada v naslednje leto. O tem odloči za vsako leto posebej skupščina skupnosti, ko sprejme zaključni račun za preteklo leto.

Presežek skupnih izdatkov nad čistim dohodkom (primanjkljaj) se krije iz rezervnega sklada skupnosti.

151. člen

Skupščina skupnosti lahko podpiše s posebnim pravilnikom podrobnejši način evidentiranja svojih dohodkov in izdatkov ter način vodenja poslovnih knjig v okviru dogovorov vseh skupnosti v SR Sloveniji ali predpisov, ki bodo izdani od višjih organov.

V. del

SODELOVANJE SKUPNOSTI Z DRUŽBENO POLITIČNIMI SKUPNOSTMI, SKUPNOSTMI ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA, ZDRAVSTVENIMI ZAVODI IN NJIHOVIMI ZDRUŽENJI, OBČINSKIMI SINDIKALNIMI SVETI TER DRUGIMI ORGANIZACIJAMI

172. člen

Skupnost deluje po svojih organih z družbeno-političnimi skupnostmi, zdravstvenimi zavodi in njihovimi združenji ter delovnimi in drugimi organizacijami pri programiranju in pospeševanju zdravstvenega varstva in njegove materialne osnove.

Skupnost sodeluje tudi pri izvajanju preventivnih ukrepov in akcij (zrak, voda, živila, higienske razmere v delovni, stanovanjski in šolski sredini, varstva pri delu in dr.), za katere so nosilci programov, sredstev in organiziranja organi in organizacije iz prvega odstavka tega člena.

173. člen

Skupnost deluje z drugimi skupnostmi zdravstvenega zavarovanja in se dogovarja o združevanju za izvajanje skupnih ukrepov in akcij, ki so širšega skupnega pomena na področju zdravstvenega zavarovanja.

Skupnost je soustanovitelj zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

S sporazumom se določijo pravice in dolžnosti skupnega organa oziroma zveze, delovno področje, financiranje in obveznosti skupnosti do skupnega organa oziroma zveze.

174. člen

Za sodelovanje po prejšnjih dveh členih tega statuta se sklene samoupravni dogovor v primernih oblikah.

V samoupravnem dogovoru se določi tudi način in postopek za reševanje spornih vprašanj, ki nastopijo v zvezi z izvajanjem dogovora.

175. člen

Družbeno politične skupnosti, skupnost zdravstvenega zavarovanja, zdravstvene delovne organizacije in njihova združenja, delovne organizacije, občinski sindikalni sveti in druge zainteresirane organizacije sodelujejo pri programiranju, načrtovanju in pospeševanju zdravstvenega varstva in njegove materialne osnove, pri ustvarjanju kar najbolj ugodnih možnosti za uveljavljanje zdravstvenega varstva in za kar najbolj smotno uporabo sredstev, ki so na voljo za zdravstveno zavarovanje ter pri razvijanju samoupravnih odnosov na tem področju.

V 1. odstavku tega člena našeti dejavniki sprejdi po načelih družbenega dogovarjanja tudi program zdravstvenega varstva za območje skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev. Program se sprejme načeloma za vsako leto posebej.

176. člen

Skupščine občin, občinski sindikalni sveti, gospodarske in zdravstvene delovne organizacije z območja skupnosti ter skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev po načelih družbenega dogovarjanja v skladu z določili 2. odstavka 70. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva izoblikujejo temeljna izhodišča za določitev stopenj prispevka za zdravstveno zavarovanje za naslednje leto.

177. člen

Izvršilni odbor skupščine skupnosti pripravi predlog za izoblikovanje temeljnih izhodišč za določitev stopenj prispevka.

Predlog mora sloneti na ovrednotenem programu zdravstvenega varstva in na predhodno izračunanih stopnjah prispevka, ki naj bi ob upoštevanju predvidenega gibanja osebnih dohodkov in izdatkov za zdravstveno varstvo izven skupnosti zadoščale za kritje vseh predvidenih izdatkov.

Pri sprejemanju programa zdravstvenega varstva in pri oblikovanju temeljnih izhodišč za določitev stopenj prispevka v skladu s 176. členom tega statuta sodelujejo enakopravno po načelih družbenega dogovarjanja:

1. skupščine občin z območja skupnosti;
2. občinski sindikalni sveti;
3. zdravstvene delovne organizacije z območja skupnosti;
4. delovne organizacije in sicer:
 - po ena delovna organizacija iz vsake industrijske gospodarske panoge s sedežem na območju skupnosti, ki jo določi za vsako leto posebej ustrezní organ skupščine občine;
 - po ena delovna organizacija iz kmetijske in gozdarske dejavnosti, s področja gradbeništva, prometa, gostinstva in trgovine, iz obrtne ter stanovanjske in komunalne dejavnosti s sedežem na območju skupnosti, ki jo določi za vsako leto posebej ustrezní organ skupščine občine;
 - po ena delovna organizacija s področja družbenih služb, ki jo vsako leto določi ustrezní organ skupščine občine;
5. skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev.

Temeljna izhodišča, izoblikovana na dogovoru med navedenimi dejavniki, so osnova za sklep skupščine o višini stopenj prispevka, ki je obvezen za vse območje skupnosti za ustrezno leto.

Družbeno dogovarjanje v smislu določil prejšnjega in tega člena statuta mora biti opravljeno pravočasno, da skupščina skupnosti lahko sprejme sklep o višini stopenj prispevka za zdravstveno zavarovanje pred koncem leta za naslednje leto. O sprejetih stališčih se vodi zapisnik, ki se mora dostaviti skupščini v obravnavo.

178. člen

Pri izvajanju zdravstvenega zavarovanja sodeluje skupnost z zdravstvenimi zavodi in njihovimi združenji, s katerimi sklepa pogodbe.

Podlaga za sklepanje pogodb so dogovorjeni programi in načrti o uresničevanju zdravstvenega varstva oseb ter razpoložljiva sredstva skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

S temi pogodbami se določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z izvajanjem zdravstvenega varstva in opravljanjem zdravstvenih storitev, cene zdravstvenih storitev oziroma dogovorjenega programa, lahko pa se natančneje določi tudi obseg zagotavljanja zdravstvenega varstva.

Sporna vprašanja, ki nastanejo med skupnostjo in zdravstvenim zavodom ali združenjem v zvezi z izvajanjem sklenjene pogodbe, se rešujejo na način in v postopku kot se določi v sklenjeni pogodbi.

179. člen

Skupnost sklepa pogodbe z zdravstvenimi zavodi praviloma za eno leto ali za daljše obdobje, kar mora biti razvidno iz pogodb.

Ce se skupnost in zdravstveni zavodi pri sklepanju pogodb ne moreta sporazumeti, predložita sporno vprašanje v razsodbo arbitražni komisiji.

180. člen

Družbeno-politična skupnost, ki vpelje in zagotavlja zdravstveno varstvo za osebe, ki niso zajete s tem statutom, lahko sklene sporazum s skupnostjo, da opravlja v sporazumu določene naloge za zagotavljanje zdravstvenega varstva za take osebe.

S sporazumom se določijo medsebojne pravice in obveznosti ter zlasti finančne obveznosti družbeno-političnih skupnosti za kritje stroškov, ki jih ima skupnost pri opravljanju teh nalog.

Sporazum se sklene najmanj za eno leto, veljavnost sporazuma in njegovo prenehanje pa se uredi s sporazumom.

V sporazumu se določi tudi postopek in način reševanja vprašanj v zvezi z izvajanjem sporazuma.

Denarne terjatve, izvirajoče iz sporazuma, uveljavljajo podpisniki s tožbo pri pristojnem sodišču, če ni s sporazumom določeno razsodišče.

VI. del

ORGANIZACIJA SKUPNOSTI

1. Splošne določbe o organizaciji

152. člen

Skupnost zdravstvenega zavarovanja je samoupravna organizacija zavarovancev, v kateri si zavarovanci določajo in zagotavljajo pravice iz zdravstvenega zavarovanja in pravice iz zavarovanja za nesrečo pri delu in obolenje za poklicno boleznijo.

153. člen

Skupnost je pravna oseba. Sedež skupnosti je v Kranju.

154. člen

Skupnost ima svoj pečat in štampiljko.

Pečat je okrogle oblike. V krogu ima napis: Skupnost zdravstvenega zavarovanja v Kranju. Sedež je naveden v sredini.

Štampiljka je pravokotne oblike z enakim napisom kot na pečatu.

155. člen

Splošni akti skupščine so: statut, pravilniki, sklepi in programi.

Splošni akti začnejo veljati 8 dni po objavi, če ni v posameznem aktu drugače določeno.

Statut, pravilniki in sklepi se objavljajo v Ur. listu SRS.

2. Organi skupnosti

156. člen

Najvišji organ skupnosti je skupščina, ki jo sestavljajo predstavniki zavarovancev.

Izvršilni organ skupščine je Izvršilni odbor. Za odločanje o pritožbah zavarovancev ima skupščina komisijo za reševanje pritožb.

Za reševanje posameznih nalog lahko skupščina imenuje tudi posebne komisije, katerim določi tudi pristojnosti.

Zaradi čimbolj neposrednega sodelovanja zavarovancev v skupnosti se ustanovljajo sveti zavarovancev.

a) Skupščina skupnosti

157. člen

Skupščina skupnosti opravlja predvsem te zadeve:

1. sprejema po predhodni obravnavi z zavarovanci statut in pravilnike, predvidene v statutu;

2. določa program dejavnosti zdravstvenega zavarovanja in ukrepe za izboljšanje varstva zavarovancev, določa politiko uporabe skladov, daje zavodu, ki zanjo izvaja zdravstveno zavarovanje smernice za delo, z namenom, da se pravilno uveljavljajo pravice zavarovanih oseb, da se racionalno posluje s sredstvi skupnosti;

3. obravnava zagotovitev sredstev za izvajanje zdravstvenega zavarovanja in določa višino oziroma stopnjo prispevkov;

4. sklepa o finančnem načrtu in zaključnem računu skladov skupnosti;

5. odloča o kritju primanjkljajev, ki nastanejo v poslovanju skladov ter o ukrepih, ki jih je potrebno izvesti v zvezi s tem;

6. obravnava letno poročilo zavoda o opravljanju strokovnih, finančnih in administrativnih zadev pri izvajanju zdravstvenega zavarovanja na območju skupnosti;

7. sodeluje z drugimi skupnostmi, organi in organizacijami v stvareh, ki so skupnega pomena in sklepa z njimi samoupravne dogovore;

8. odloča o sklenitvi pogodb z družbeno političnimi skupnostmi, zdravstvenimi zavodi ali njihovimi združenji;

9. odloča o stvareh v zvezi s sodelovanjem organizacij pri izvajanju zdravstvenega zavarovanja ter o osnovah in ukrepih za sklepanje pogodb, s katerimi se določijo pravice in dolžnosti skupnosti in organizacij pri tem sodelovanju;

10. izvoli izvršilni odbor in imenuje komisije skupščine za opravljanje določenih nalog;

11. sodeluje v postopku za imenovanje direktorja zavoda s tem, da imenuje v pristojno komisijo štiri člane;

12. daje soglasje k predlogu za imenovanje direktorja zavoda;

13. opravlja druge zadeve, za katere je pristojna skupnost po zakonu in tem statutu, če ni izrecno za opravljanje teh zadev določen drug organ skupnosti.

Skupščina skupnosti lahko pooblasti izvršilni odbor, da v njenem imenu odloči o sklenitvi pogodb z zdravstvenimi zavodi ali njihovimi združenji v zvezi z izvajanjem zdravstvenega varstva.

158. člen

Skupščina določi poslovnik za svoje delo, za delo izvršilnega odbora in drugih organov skupščine.

159. člen

Skupščina skupnosti šteje 60 članov.

Pravico biti voljen za člana skupščine skupnosti ima vsak zavarovavec te skupnosti, ki ima splošno volilno pravico po zakonu o volilnih imenikih.

Skupščino skupnosti sestavljajo člani, ki jih izvolijo:

delavski sveti v gospodarskih organizacijah in ustrezni organi v drugih delovnih organizacijah; poklicne organizacije zavarovancev, društva upokojencev in delovnih invalidov.

Izvolitev skupščine skupnosti se opravi po pravilniku o volitvah članov skupščine, ki določa: volilne enote, kandidiranje, ponovne in nadomestne volitve, sestavo in delo volilne komisije in odborov, način objave izida volitev, možnost ugovora zoper nepravilnosti, roke in druge zadeve v zvezi z volitvami.

160. člen

Mandat članov skupščine traja štiri leta.

Član skupščine je lahko izvoljen največ dve zaporedni mandatni dobi.

161. člen

Članu skupščine skupnosti preneha mandat pred potekom mandatne dobe v naslednjih primerih:

1. s smrtjo
2. z izgubo svojstva zavarovanca v tej skupnosti
3. z izgubo splošne volilne pravice
4. če je s pravnomočno sodbo sodišča obsojen na zaporno kazen daljšo od treh mesecev
5. če se sam odpove mandatu in skupščina skupnosti odpoved sprejme
6. z odpoklicem.

Če preneha mandat članu skupščine več kot eno leto pred potekom mandatne dobe se morajo opraviti nadomestne volitve v enem letu po prenehanju mandata.

162. člen

Članu skupščine preneha mandat z odpoklicem:

1. če s svojim delom krši statut in druge splošne akte skupnosti
2. če neupravičeno odkloni izvrševanje sklepov samoupravnih organov ali ravna proti njim
3. če neupravičeno daljši čas ne sodeluje na sejah skupščine skupnosti ali njenih organov.

O odpoklicu odločajo zavarovanci oziroma njihovi predstavniki, ki so člana skupščine izvolili.

b) Izvršilni odbor in komisije

163. člen

Izvršilni odbor ima 9 članov, ki jih izvoli skupščina izmed svojih članov.

Mandat članov izvršilnega odbora traja štiri leta.

164. člen

Volitev članov izvršilnega odbora se opravi z javnim glasovanjem, razen, če skupščina ne odloči drugače.

Pravico predlagati kandidata za člana izvršilnega odbora ima vsak član skupščine. Izvoljen je kandidat, ki dobi največ glasov.

Predsednika izvršilnega odbora in njegovega namestnika izvolijo člani izmed sebe.

Skupščina lahko zamenja izvršilni odbor v celoti, če ta prekorači dana pooblastila, ali posamezne člane tudi med trajanjem mandata ob pogojih iz 161. člena.

Izvršilni odbor se dopolni v takih primerih na prvi prihodnji seji skupščine.

165. člen

Izvršilni odbor skupščine skupnosti opravlja zlasti te zadeve:

1. skrbi za pravočasno in pravilno izvrševanje sklepov skupščine;
2. predlaga skupščini program dejavnosti, finančni načrt in zaključni račun sklada;
3. predlaga skupščini osnove za sklepanje pogodb z zdravstvenimi zavodi, njihovimi združenji in drugimi organizacijami, ki sodelujejo pri izvajanju zdravstvenega zavarovanja;
4. predlaga skupščini spremembo statuta in druge splošne akte, ki jih sprejema skupščina;
5. skrbi za pravilno uveljavljanje pravic zavarovanih oseb;

6. skrbi skladno s sklepi in smernicami skupščine za izvrševanje finančnega načrta ter za namensko in racionalno vlaganje ter uporabo sredstev skladov in njihovih rezerv;

7. obravnava načrt in program za delo zavoda, ki izvaja za skupnost zdravstveno zavarovanje;

8. skrbi za sklicevanje sej skupščine ter za sklicevanje in delo njenih komisij;

9. imenuje zdravniško komisijo in komisijo zdravniških izvedencev;

10. udeležuje se razgovorov pri samoupravnih dogovorih;

11. zahteva strokovni nadzor nad delom zdravstvenih zavodov po določbah zakona o zdravstvu;

12. daje uradna tolmačenja določb statuta in drugih aktov skupnosti;

13. opravlja druge zadeve v skladu s statutom in splošnimi akti ter sklepi skupščine.

166. člen

Komisija za reševanje pritožb:

1. rešuje pritožbe zavarovanih oseb zoper odločbe, ki jih o pravicah iz zdravstvenega zavarovanja izdaja zavod na I. stopnji;

2. obravnava splošne pritožbe in pripombe zavarovanih oseb, skupnosti in organizacij v zvezi s pravicami zdravstvenega zavarovanja in o teh pripombah in pritožbah obvešča skupščino skupnosti ter ji predlaga ustrezne ukrepe.

167. člen

Komisija za reševanje pritožb ima tri člane in enako število namestnikov, odloča vedno v senatu treh članov.

Imenuje jo skupščina izmed zavarovancev skupnosti. Mandat članov komisije traja štiri leta. Predsednik mora biti član skupščine.

Sestavo senata in predsednika senata določa skupščina s sklepom o imenovanju članov komisije. Odločbe komisije za pritožbe podpisuje predsednik komisije.

Komisija mora o svojem delu poročati skupščini.

c) Sveti zavarovancev

168. člen

Svete zavarovancev sestavljajo delegati vsakokratnega volilnega telesa po volilnih enotah za eno mandatno dobo.

V delovnih organizacijah, kjer je volilno telo delavski svet, ima ta status sveta zavarovancev. Seje svetov zavarovancev skliče skupščina na podlagi člana skupščine te volilne enote ali na predlog 1/3 članov sveta.

Na sejah svetov morajo obvezno sodelovati člani skupščine, ki predstavljajo zavarovance v območja sveta zavarovancev.

169. člen

Preden sprejme skupščina skupnosti statut, pravilnike, program dejavnosti in sklepe o določitvi prispevkov, mora dobiti mnenje svetov zavarovancev.

Sveti zavarovancev tudi:

1. razpravljajo o vprašanih zdravstvenega varstva in potrebnih sredstev za njegovo izvajanje;
 2. obravnavajo letno poročilo skupnosti;
 3. dajejo iniciativo s področja delovanja skupnosti;
 4. se izjavijo o predlogu statuta in predlagajo njegovo spremembo.
- Izvršilni odbor obvezno razpravlja o mnenjih in predlogih svetov zavarovancev in obvesti predlagatelje o svojih stališčih.

3. Referendum

170. člen

Skupščina skupnosti lahko za posamezna vprašanja iz svoje pristojnosti razpiše referendum.

Referendum se mora obvezno razpisati, kadar se odloča o združitvi ali razdružitvi skupnosti.

Referendum se mora razpisati tudi, kadar za odločitev o kakšnem vprašanju to zahteva polo-

vica članov skupščine na seji, kjer je navzočih 2/3 vseh članov skupščine.

Referendum o razdružitvi se lahko razpiše tudi samo za območje ene ali več občin.

171. člen

Referendum se opravi po volilnih enotah s tajnim glasovanjem - listki, kjer se na vprašanje odgovori z »da« ali »ne«.

Referendum je veljaven, če glasuje najmanj 2/3 zavarovancev.

Predlog je sprejet, če se je zanj izjavila več kot 1/2 vseh zavarovancev.

Odločitev sprejeta z referendumom je obvezna in velja najmanj leto dni.

Postopek za izvedbo referenduma se odloči s poslovníkom skupščine.

VII. del

OPRAVLJANJE STROKOVNIH, FINANČNIH IN ADMINISTRATIVNIH ZADEV

181. člen

Strokovne, finančne in administrativne zadeve v zvezi z izvajanjem zdravstvenega zavarovanja

opravlja za skupnost Komunalni zavod za socialno zavarovanje Kranj.

Medsebojna razmerja med skupnostjo in zavodom v socialnem zavarovanju se uredijo s posebnim sporazumom.

182. člen

S sporazumom iz prejšnjega člena se določijo zlasti:

1. temeljne naloge, ki jih zavod opravlja za skupnost in ki morajo biti zajete v delovnem načrtu zavoda;

2. pogoji za izvrševanje teh nalog;

3. način določanja povračila za delo zavoda;

4. druga medsebojna razmerja in nadzor.

Za medsebojna razmerja, ki niso urejena s sporazumom, se uporablja temeljni zakon o zavodih in na njegovi podlagi izdani predpisi.

183. člen

O pravicah zavarovancev, ki jih zagotavlja ta statut in drugi splošni akti odloča za skupnost na prvi stopnji Komunalni zavod za socialno zavarovanje, ki za zavod opravlja strokovne, administrativne in finančne zadeve.

Odločbe podpisuje direktor zavoda.

184. člen

Izvršilni odbor skupščine lahko pooblasti direktorja zavoda, da zastopa skupnost v premoženjskih in drugih pravnih razmerjih, ki izvirajo iz dejavnosti zavoda v zvezi z ravnanjem s sredstvi skladov skupnosti.

VIII. del

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

185. člen

Z dnem, ko začne veljati ta statut, prevzame skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj vse pravice in obveznosti sedanje komunalne skupnosti socialnega zavarovanja.

Dokler ne bodo izdani novi predpisi, določeni s tem statutom, se uporabljajo sedaj veljavni predpisi, če niso v nasprotju z zakonom in s tem statutom.

186. člen

Za mladino do 18. leta starosti, ki ob začetku uporabe tega statuta kljub zmožnosti za delo ni zaposlena ali v učnem razmerju, začne teči rok 60 dneh iz 22. člena od 1. 1. 1971.

187. člen

Preden skupščina sprejme statut, mora dati predlog statuta v izjavo zavarovancem.

Ko skupščina razpravlja o sprejetju statuta, mora obravnavati in sklepati o pripombah, ki so jih dali k predlogu statuta zavarovanci, delovne in sindikalne organizacije ter družbeno politične skupnosti.

Enak postopek velja tudi za spremembo statuta.

188. člen

Ta statut začne veljati 8. dan po objavi v Uradnem listu SRS, uporablja pa se od 1. 1. 1971 dalje.

Številka: 190-617/70-02/19

Kranj, dne 4. decembra 1970

**SKUPŠČINA SKUPNOSTI
ZDRAVSTVENEGA
ZAVAROVANJA DELAVCEV
KRANJ**
Predsednik
JANKO BAJDE, i. r.

Na podlagi 117., 126. in 140. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Ur. list SRS št. 26/70) in na podlagi 94. člena statuta skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj je skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj, na seji dne 4. 12. 1970 sprejela

PRAVILNIK

O UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA DELAVCEV KRANJ

I. SPLOSNE DOLOČBE

1. člen

Skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj določa s tem pravilnikom način, kako zavarovane osebe na račun sklada zdravstvenega zavarovanja te skupnosti uveljavljajo zdravstveno varstvo (v nadaljevanju: skupnost).

Določbe tega pravilnika veljajo za vse zavarovane osebe te skupnosti, četudi imajo stalno prebivališče izven območja skupnosti in za druge upravičence, ki jim ta skupnost zagotavlja zdravstveno varstvo v breme posebnih ločenih sredstev.

2. člen

Zavarovane osebe lahko uveljavljajo pravice do zdravstvenega varstva v zdravstvenih organizacijah, katerim je to svojstvo priznано po določbah republiškega zakona o zdravstvu (Ur. l. SRS št. 26/70).

Razen obveznega samopriskvka zavarovanih oseb k stroškom posameznih oblik zdravstvenih storitev, plača skupnost vse stroške zdravstvenega varstva z uveljavljanjem pravic po določbah statuta skupnosti in tega pravilnika.

3. člen

Če zavarovana oseba plača zdravstveno storitev sama, ker ni uveljavila pravic do zdravstvenega varstva v skladu z določbami statuta te skupnosti in tega pravilnika, vloži zahtevo za ustrezno povračilo stroškov Komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje Kranj oziroma pri njegovih izpostavah.

II. UVELJAVLJANJE ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

a) Splošno in specialistično zdravljenje, izbira zdravstvenega zavoda in zdravnika.

4. člen

Splošno, dispanzersko in specialistično zdravstveno varstvo po določbah statuta lahko uveljavljajo osebe, zavarovane pri skupnosti Kranj, pri vseh zdravstvenih zavodih na območju skupnosti t. j. na območju občin Jesenice, Kranj, Radovljica, Sk. Loka in Trzič.

Zavarovane osebe, ki stanujejo izven območja skupnosti Kranj, lahko uveljavljajo te pravice tudi pri zdravstvenih zavodih v območju svojega stalnega bivališča.

Zavarovane osebe, katere se začasno nahajajo izven območja zaposlitve ali stalnega bivališča (letni dopust, potovanja), lahko uveljavljajo pravico do zdravstvenega varstva pri zdravstveni ustanovi, kjer se takrat nahajajo.

5. člen

V zdravstvenih zavodih, navedenih v prejšnjem členu, lahko zavarovana oseba prosto izbere zdravnika splošne prakse ter zobnega terapevta.

Brez napotnice zdravnika splošne prakse lahko zavarovana oseba uveljavi zdravniško pomoč tudi v ambulantah, ki delajo na dispanzerski način (za otroke, žene, venerične bolezni, proti TBC in pri okulistu v zvezi s predpisom očal).

6. člen

Zdravnika, katerega je zavarovana oseba izbrala v smislu čl. 103 statuta in 1. odstavka prejšnjega člena, ne more v teku koledarskega leta menjati brez opravičljivega vzroka. Ta določba ne velja samo v primeru, če je bil obisk drugega zdravnika zaradi nujnosti opravljen na domu zavarovane osebe.

Za opravičljiv razlog, ko je dovoljeno menjati izbranega zdravnika pred določenim rokom se šteje: sprememba kraja zaposlitve ali stanovanja zavarovane osebe, sprememba delovnega časa zdravnika ali zavarovane osebe in nesoglasje z zdravnikom.

V primeru spora z izbranim zdravnikom se mora zavarovana oseba glede menjave obrniti na predstojnika zdravstvenega zavoda. Proti odločitvi predstojnika lahko zavarovana oseba vloži ugovor v roku 48 ur pri zdravniški komisiji skupnosti.

7. člen

Zdravstveno varstvo pri zdravnikih — specialistih, ki niso navedeni v čl. 5 tega pravilnika, lahko uveljavi zavarovana oseba samo z napotnico izbranega zdravnika splošne prakse ali z napotnico specialista, h kateremu se lahko obrne naravnost.

Ob izdaji napotnice po prejšnjem odstavku ima zavarovana oseba pravico prosto izbirati zdravnika specialista, h kateremu naj bo napotena, vendar lahko izbira le med specialisti zdravstvenih zavodov na območju skupnosti Kranj. K specialistu izven omenjenega območja je zavarovana oseba lahko napotena le v primeru, če zadevne specialistične ambulante ni v območju skupnosti Kranj.

Napotnica velja za posamezni pregled in dodatne preglede, ki so po mnenju zdravnika-specialista nujni za popolno diagnostično obdelavo.

Zavarovana oseba, ki sama zahteva konziliarni specialistični pregled, kateri po mnenju izbranega zdravnika ni potreben, je sama plačnik specialističnega pregleda.

8. člen

Navodila za zdravljenje zavarovanim osebam, ki so bile poslani specialistu, daje izbrani zdravnik.

Zavarovanec se mora izbranemu zdravniku javljati na pregled po njegovem naročilu.

9. člen

Zdravniško pomoč na svojem domu lahko zavarovane osebe zahtevajo:

a) v primeru nujnosti, ki jo presodi zdravnik
b) v primeru zdravljenja, kadar je to mogoče v domači oskrbi in kadar zavarovana oseba ni sposobna prihajati v zdravstveno ustanovo.

Zdravniško pomoč na domu lahko nudi zdravnik, zdravnik-specialist ali pa drugi strokovno usposobljeni zdravstveni delavec, po odredbah izbranega zdravnika ali zdravnika specialista.

10. člen

V primeru nujne prve pomoči je zavarovana oseba za sebe ali družinskega člana upravičena zahtevati le obisk dežurnega zdravnika najbližjega zdravstvenega zavoda ali krajevne ambulante.

Če je po prvem nujnem obisku potrebno nadaljno zdravljenje, lahko zavarovana oseba zahteva, da jo zdravi izbrani zdravnik.

Zavarovana oseba, ki je zahtevala obisk zdravnika na domu in ta ni bil nujen, je dolžna povrniti stroške obiska. Če je bil poziv za obisk opravičljiv ali ne, presodi zdravnik, ki je obisk napravil. V spornem primeru da svoje mnenje zdravniška komisija.

11. člen

Zdravljenje na domu za sebe ali družinskega člana je zavarovana oseba upravičena zahtevati v primeru, če zdravljenje ni možno v ambulanti in ni potrebno zdravljenje v stacionarnem zavodu.

Obseg in vrsto storitev na domu zavarovane osebe določa pogodba med skupnostjo in zadevno zdravstveno ustanovo.

Sklad skupnosti poravnava stroške zdravljenja in nege na domu le v primeru, če to pomoč nudijo zdravniki ali drugi zdravstveni delavci pristojnega zdravstvenega zavoda.

Če zavarovana oseba želi, da jo na domu zdravi zdravnik iz oddaljene zdravstvene ustanove, je dolžna nositi razliko stroškov.

12. člen

Pravico do dopusta zaradi nege obolenega ožjega družinskega člana je zavarovana oseba upravičena zahtevati le tedaj, če izbrani zdravnik presodi, da za nego bolnika ni mogoče dobiti ustreznega varstva.

b) Zdravstveno varstvo v bolnišnicah:

13. člen

Zdravljenje v bolnišničnih zdravstvenih ustanovah lahko zavarovana oseba uveljavi le z napotnico izbranega zdravnika, katerega je izbrala v smislu 5. člena tega pravilnika in to v primerih, če zdravljenje ni mogoče v ambulanti ali na domu bolnika. V nujnem primeru lahko izda napotnico vsak zdravnik, v primeru nezgode in v zelo nujnih primerih pa se zavarovana oseba napoti v stacionarni zdravstveni zavod tudi brez napotnice.

Zavarovane osebe se prvenstveno lahko zdravijo v bolnišnicah na območju skupnosti zdravstvenega zavarovanja "slavcev Kranj". V bolnišnici izven območja te skupnosti je zavarovana oseba lahko poslana le, če v bolnišnicah na ob-

močju skupnosti ni prostora, oziroma če te bolnišnice za določeno vrsto ali način zdravljenja strokovno niso usposobljene.

Skladno z določbo v 5. členu lahko zavarovane osebe v primeru nujnosti uveljavljajo zdravniško pomoč v kateremkoli stacionarnem zdravstvenem zavodu, kadar se začasno nahajajo izven območja skupnosti Kranj po službenih ali zasebnih opravkih.

c) Zdravljenje v naravnih zdraviliščih

14. člen

Zdravljenje v naravnih zdraviliščih je dopustno le kot nadaljevanje ali nadomestilo zdravljenja v bolnišnicah.

Zavarovane osebe so lahko napotene samo v tista naravna zdravilišča na območju SRS, za katera je Sekretariat za zdravstvo ugotovil, da izpolnjujejo pogoje za zdravljenje bolnikov.

O napotitvi v naravno zdravilišče odloči konzilij bolnišnice, kadar gre za neposredno nadaljevanje zdravljenja v bolnišnici, zdravniška komisija na predlog izbranega zdravnika pa v primeru, če gre za nadomestno zdravljenje.

Po treh tednih zdravljenja v naravnem zdravilišču mora le-to, kolikor je zdravljenje še potrebno, pravočasno zahtevati odobritev nadaljnjega od zdravniške komisije.

Nadaljevano ali nadomestno zdravljenje v zdraviliščih na območju drugih republik, lahko odobri samo zdravniška komisija po predhodni ugotovitvi, da zdravilišče izpolnjuje pogoje za zdravljenje bolnikov.

Za časa bivanja v naravnem zdravilišču zavarovana oseba ni upravičena do spremstva na račun skupnosti.

15. člen

Če je zdravljenje potrebno, pa se po določbah statuta ne more odobriti plačilo zdraviliškega zdravljenja v celoti, lahko zdravniška komisija odobri koriščenje zdravstvenih storitev na račun skupnosti.

16. člen

Zavarovana oseba nastopi nadomestno zdravljenje v zdravilišču po prejemu poziva.

Če zavarovana oseba zdravljenja ne more nastopiti v pozivnem roku, mora zdravilišču sporočiti zadržek vsaj 3 dni pred navedenim rokom. O zadržku mora obvestiti tudi zdravnika, ki je zdravljenje predlagal. O ponovnem nastopu odloči zdravniška komisija.

d) Zdravila in sanitetni material

17. člen

Zavarovanim osebam predpisuje zdravila in sanitetni material na recepte v breme sklada skupnosti le izbrani zdravnik — posameznik (5. člen), zdravnik specialist in dežurni zdravnik, kadar zavarovano osebo zdravi.

Ostali zdravniki na območju skupnosti npr. upokojeni zdravniki, zdravniki, ki delajo izključno v preventivi ali drugih ustanovah, lahko predpisujejo zdravila na recepte v breme sklada skupnosti le po posebnem pooblastilu izvršilnega odbora skupščine skupnosti.

Na teh receptih mora biti vedno oznaka "uslugas".

18. člen

Na recept izdan po prejšnjem členu, lahko zavarovane osebe dobijo zdravila v katerikoli lekarni na območju SFRJ.

Pri nabavi zdravil so zavarovane osebe dolžne plačevati svoj delež k stroškom za vsako prejeto zdravilo v višini, ki je določena s sklepom skupnosti.

19. člen

Zavarovana oseba je upravičena prvenstveno do domačih zdravil, če so ta zdravila na zalogi ter so enake sestave in učinka, kakor uvožena zdravila.

Če ima lekarna na zalogi razne vrste zdravil, ki so enake kakovosti in učinka, lahko zavarovana oseba na njeno željo dobi dražja zdravila, mora pa poleg obveznega dela stroškov plačati še razliko v ceni med dražjim in cenejšim zdravilom.

20. člen

Če zavarovana oseba ne more nabaviti v lekarni svojega območja ali v območju SFRJ zdravil, za katera je dano dovoljenje, da so v prometu v Jugoslaviji, lahko taka zdravila nabavi v inozemstvu. V tem primeru skupnost zavarovani osebi povrne stroške za to zdravilo po nabavni ceni v inozemstvu, preračunano v jug. valuto po uradnem tečaju. Tudi v tem primeru je zavarovana oseba dolžna plačati obvezni del stroškov k posameznemu zdravilu.

21. člen

Zavarovana oseba ima pravico do povračila stroškov za neregistrirana zdravila, nabavljena doma ali v tujini le v izjemnih primerih, če so bila vsa uporabljena zdravila brezuspešna.

Pred povračilom stroškov mora zavarovana oseba priskrbeti priporočilo oddelka bolnišnice, ki je pooblaščen za preizkušanje novih zdravil in mnenje zdravniške komisije.

e) Zobozdravstveno varstvo:

22. člen

Zobozdravstvene in zobotehnične storitve uveljavljajo zavarovane osebe pri zdravstvenem zavodu ali zobni ambulanti v območju skupnosti Kranj, smiselno določilom 5. člena tega pravilnika.

23. člen

Zobozdravstveno pomoč oziroma zobotehnične storitve lahko zavarovana oseba uveljavi le po strogem vrstnem redu vpisa v zobni ambulanti.

Prednost sprejema v zobni ambulanti lahko zavarovana oseba zahteva le v nujnih primerih, n. pr. če trpi bolečine, v slučaju poškodbe, če je sanacija zobovja nujna zaradi izvrševanja poklica in če je postavljena medicinska indikacija od izbranega zdravnika.

Upravičenost zahteve za prednost sprejema presodi predstojnik zobne ambulante.

24. člen

Zobotehnična in protetična dela se izdelajo iz predpisanega standardnega materiala in po indikacijah, kakor to določa Pravilnik skupnosti.

Če zavarovana oseba želi, da se ji zobotehnična in protetična dela napravijo iz boljšega materiala ali da se ji napravijo določena dela, ki niso predvidena po omenjenem pravilniku, plača sama razliko v ceni materiala in stroške storitve, ki po omenjenem pravilniku niso dovoljene.

Zavarovani osebi, ki sama prinese plemenito kovino, povrne zdravstveni zavod, pri katerem se je zdravila, vrednost standardnega materiala po ceni, po kateri ga plačuje skupnost v času opravljene storitve. Povračilo se obračuna po dejanski teži izdelka s pribitkom 10 % kala, vendar skupno največ 1,80 grama za izdelano prevleko ali člen v mostu.

25. člen

Zavarovana oseba lahko zahteva, da se ji izdelajo nove ali popravijo stare proteze in protetična dela tudi pred potekom predpisane trajnostne dobe, če je do okvare ali nerabnosti prišlo zaradi anatomske-fizioloških sprememb ali zaradi netrežnosti materiala kakor tudi zaradi opravičljivih razlogov, n. pr. nezgode pri delu.

Če je prišlo do okvare ali nerabnosti proteze po nepazljivosti zavarovane osebe, se ji izdela proteza ali izvrši novo protetično delo pred potekom trajnostne dobe na njene stroške in po določenih cenah, upoštevajoč amortizirano vrednost glede na čas dejanske uporabe in trajnostno dobo protetičnega sredstva.

Ce se proteza ali protetično delo izdelava ali popravi pred potekom trajnostne dobe na stroške skupnosti ali na stroške zavarovane osebe, presodi predstojnik zobne ambulante, v spornem primeru pa odloči skupnost na podlagi mnenja zdravniške komisije.

f) Protetična in ortotična sredstva in sanitarne naprave:

26. člen

Zavarovane osebe imajo pravico do protetičnih in ortotičnih sredstev, sanitarnih priprav in drugih pripomočkov v obsegu in pod pogoji, kakor so določeni v:

— pravilniku o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in o rokih trajanja za protetična in ortotična sredstva ter sanitarne priprave;

— pravilniku o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in rokih trajanja slušnih pripomočkov in pripomočkov za omogočanje glasnega govora;

— pravilniku o vrstah, indikacijah, standardih za materiale in rokih trajanja očesnih pripomočkov.

Pred nabavo vsakega od sredstev je zavarovana oseba dolžna predložiti recept Komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje oz. njegovi izpostavi v potrditev in izdajo naročilnice.

27. člen

Pri težjih invalidnih ugotavlja prvo in nadaljno potrebo za vse vrste protetičnih in ortotičnih pripomočkov ustreznih zdravstveni zavod, ki tudi kontrolira izvedbo narejenega pripomočka.

Zavarovana oseba, kateri predpiše pripomoček zdravnik — specialist, je dolžna s pripomočkom iti k istemu zdravniku, da kontrolira ustreznost narejenega pripomočka.

Za slušne aparate potrjuje ustreznost zdravstveni zavod oziroma zdravnik — specialist, ki ga je predpisal.

28. člen

Nabavo protetičnih in ortotičnih sredstev ter sanitarnih priprav, ki niso naštetja v veljavnih predpisih, in zamenjavo dotrajanih slušnih aparatov in drugih pripomočkov, odobrava na predlog zdravnika oziroma zdravnika-specialista po prosti presoji izvršilni odbor.

29. člen

Stroški za nabavo ortopedskih in drugih pripomočkov gredo v breme sklada za zdravstveno zavarovanje le, če so izdelani iz materialov in po standardih, ki so predpisani s pravilniki skupnosti.

Zavarovana oseba lahko zahteva izdelavo ortopedskih pripomočkov in sanitarnih naprav tudi iz boljšega materiala ali po višjem standardu, vendar mora sama doplačati razliko v ceni.

30. člen

Zavarovana oseba je dolžna in mora skrbno ravnati ter pazljivo uporabljati ortopedske pripomočke in sanitarne naprave.

Ce postane ortopedski pripomoček ali sanitarna naprava neuporabna po njeni krivdi pred potekom trajnostne dobe, določene s pravilnikom, nima pravice do popravila ali nabave novega pripomočka na račun sklada zdravstvenega zavarovanja.

Pred potekom trajnostne dobe, določene za posamezne vrste ortopedskih pripomočkov ali sanitarnih naprav, ima zavarovana oseba pravico, da dobi nove ali se ji popravijo stari, če so postali neuporabni zaradi anatomskih ali funkcionalnih sprememb ali zaradi netrpčnosti materiala.

Pristojni zdravnik — specialist ali ustreznih zdravstveni zavod ugotovi, če se pripomočki izdelajo ali popravijo pred potekom trajnostne dobe na račun sklada skupnosti zdravstvenega zavarovanja ali na stroške zavarovane osebe.

V primeru spora da svoje mnenje zdravniška komisija. Na podlagi tega se izstavi odločba.

g) Uveljavljanje pravic, če ni v skladu z določbami tega pravilnika.

31. člen

Sklad skupnosti zdravstvenega zavarovanja plača vse stroške zdravljenja tudi, če je zavarovana oseba uveljavila pravico do zdravstvenega varstva, neupoštevajoč določbe tega pravilnika zaradi nujnosti ali drugih opravičljivih razlogov. Nujnost oz. upravičenost presoja zdravniška komisija.

Ce se zavarovana oseba obrne za zdravniško pomoč na zdravstveno ustanovo, ki ni na območju skupnosti in na katero se v smislu 4. člena tega pravilnika ne more obrniti, mora stroške pregleda ali storitve plačati sama. Pri KZSZ ali njegovi izpostavi pa po predložitvi ustreznega potrdila lahko zahteva povračilo stroškov, kolikor bi znašali, če bi bilo zdravstveno varstvo uporabljeno v zdravstveni ustanovi, ki je najbližja stanovanju zavarovane osebe, ali v obratni ambulanti gospodarske organizacije, kjer je zavarovana oseba zaposlena.

Prav tako mora zavarovana oseba, ki se je z napotnico obrnila k specialistu izven območja KZSZ, kljub temu, da ustreznih specialistov obstaja na tem območju, plačati stroške pregleda ali storitve, lahko pa zahteva, da ji KZSZ oziroma izpostava povrne stroške do višine, kolikor bi znašali, če bi šla k specialistu na tem območju.

Ce se zavarovana oseba brez napotnice zdravnika splošne prakse obrne na zdravnika — specialista, razen v primerih, dovoljenih v 5. členu tega pravilnika, mora sama plačati stroške pregleda ali storitve. Od KZSZ oziroma njegove izpostave lahko zahteva povračilo stroškov le v primeru, če bo od izbranega zdravnika splošne prakse predložila potrdilo, da sta bila pregled ali storitev specialista nujno potrebna. Sklad skupnosti zdravstvenega zavarovanja bo povrnil stroške na podlagi predloženega potrdila o vplačilu, vendar največ v višini, kolikor znašajo stroški enakega pregleda ali storitve pri najbližjem zdravniku enake specialnosti.

Zavarovana oseba, ki zahteva zdravljenje v stacionarnem zavodu izven določb tega pravilnika, mora sama plačati morebitno razliko stroškov med ceno izbranega stacionarnega zavoda in ceno zavoda, določenega v 13. členu tega pravilnika.

Na napotnici mora biti označena želja zavarovane osebe za zdravljenje v izbranem zavodu, kakor tudi, da sama plača razliko v ceni. Račun plača zavarovana oseba neposredno zdravstvenemu zavodu; pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja pa zahteva povračilo stroškov v višini, kakor če bi bilo zdravljenje uveljavljeno po določbi čl. 13 tega pravilnika.

32. člen

Ce zavarovana oseba pred potekom enega leta samovoljno menja izbranega zdravnika, mora pri novoizbranem zdravniku sama plačati stroške pregledov in storitev. Na podlagi potrdila zdravstvene ustanove bo KZSZ ali izpostava povrnila stroške zdravljenja po predhodnem mnenju predstojnika zdravstvene ustanove ali zdravniške komisije.

III. PRESOJANJE ZMOŽNOSTI ZA DELO

33. člen

Zavarovane osebe imajo pravico do dopusta zaradi bolezni ali poškodbe, skrajšanega delovnega časa, poroda in drugih primerov praviloma pri izbranem zdravniku splošne prakse v smislu 5. in 6. člena tega pravilnika.

Ce se delovna organizacija s krajevnim zdravstvenim domom dogovori, da je za presojo deložnost pristojen samo določen zdravnik, uveljavljajo zavarovanci, zaposleni v zadevni organizaciji pravico do dopusta zaradi bolezni pri tem zdravniku.

34. člen

Zavarovancem, katere gospodarska organizacija začasno pošlje na delo v kraj izven svojega sedeža, lahko v primeru nezmožnosti za delo za-

radi bolezni, poškodbe ali poroda, odredi dopust tudi zdravnik zdravstvenega doma, ki je krajevno pristojen za začasno delovno mesto.

35. člen

Zavarovane osebe uveljavljajo začetek nezmožnosti za delo z zdravstveno izkaznico, v katero zdravnik vpiše začetek nezmožnosti za delo. Zavarovane osebe ne morejo za delo od tistega dne, ko zdravnik pri pregledu nezmožnost za delo ugotovi.

Zaposleni zavarovane osebe imajo pravico do zdravniške pomoči praviloma izven svojega delovnega časa. Pravice, ki izvirajo iz zadržanosti od dela, lahko uveljavljajo zavarovane osebe v nasprotnem primeru le, če izbrani zdravnik potrdi, da je zavarovane osebe upravičeno iskal zdravniško pomoč v delovnem času.

Dežurni zdravnik, ki ob hišnem obisku ugotovi pri zaposlenem zavarovancu začasno nezmožnost za delo, napoti zavarovane osebe s svojim izvidom in mnenjem k njegovemu izbranemu zdravniku zaradi odobritve staleža delanezmožnosti.

Ce se zavarovane osebe zaradi svojega zdravstvenega stanja ne more zglasiti pri izbranem zdravniku in slednjega o zavarovane osebe stanju tudi družinski člani ne morejo obvestiti, mora izbranemu zdravniku izvid in mnenje, o bolnem zavarovancu sporočiti dežurni zdravnik.

36. člen

Zavarovane osebe, ki le začasno stanuje v kraju zaposlitve, je v času trajanja nezmožnosti za delo dolžan ostati in se zdraviti v kraju stanovanja.

Ce izbrani zdravnik meni, da je za zavarovane osebe koristna oskrba na njegovem stalnem domu in ni neogibno potrebno zdravljenje v stacionarnem zavodu, predlaga zdravniški komisiji, da mu odobri zdravljenje v drugem kraju.

Kolikor je po mnenju komisije potreben takemu zavarovancu zdravstveni nadzor, se mora zavarovane osebe prijaviti krajevno najbližji zdravstveni ustanovi.

37. člen

Zavarovane osebe, ki zbolijo v času, ko se nahajajo izven kraja zaposlitve (čl. 4. tega pravilnika) se za odobritev pravice do dopusta zaradi bolezni lahko obrne na zdravnika krajevnega zdravstvenega doma. O nastopu bolniškega dopusta mora v roku 3 dni obvestiti svojega izbranega zdravnika v kraju zaposlitve. Po vrnitvi v kraj zaposlitve mora izbranemu zdravniku predložiti dokumentacijo o poteku bolezni.

IV. POVRAČILA IN PODPORA

a) potni in prevozni stroški

38. člen

Povračilo potnih stroškov, ki jih utrpel zavarovane osebe pri uveljavljanju pravic do zdravstvenega varstva, se prizna praviloma za najkrajšo relacijo in po najnižji tarifi za redna prevozna sredstva javnega prometa, to je po redni ceni v avtobusnem prometu ali po ceni za prevoz v II. razredu na potniških in motornih vlakih ali turističnem razredu na ladajah.

Izjemoma od določbe prejšnjega odstavka lahko odobri KZSZ ali njegova izpostava prevoz z brzovlakom ali uporabo višjega razreda na potniškem vlaku, če to predlaga zdravnik ali zdravstvena ustanova glede na dolžino potovanja. Ne glede na zdravstveno stanje zavarovane osebe je dovoljena uporaba brzovlaka, če je namembna postaja oddaljena nad 200 km.

Odobritev uporabe brzega vlaka ali višjega razreda v potniškem vlaku velja tudi za spremljevalca zavarovane osebe.

39. člen

Povračilo stroškov za prehrano in nastanitev zavarovanih oseb med potjo in bivanjem v drugem kraju, se izplačuje v obliki stalnih zneskov (dnevnic).

Za vsakih 24 ur neprekinjenega potovanja ali odsotnosti od stalnega bivališča in ostanek časa, ki je daljši kakor 16 ur ter za potovanja, ki trajajo najmanj 16 ur, se plačuje dnevnic v polnem znesku.

Za potovanja, ki trajajo več kot 8, toda manj kot 16 ur, se izplačuje polovica dnevnice.

Zavarovane osebe do sedmih let starosti so upravičene do povračila stroškov za prehrano in nastanitve v polovičnem znesku.

Višino dnevnic določa skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj s posebnim sklepom.

40. člen

Če zavarovana oseba pri uveljavljanju zdravstvenega varstva prosto izbere za zdravljenje zdravnika, ali zdravstveno ustanovo, ki ni najbližja kraju zaposlitve ali stanovanja (5. in 6. člen tega pravilnika), ali če izbere bolnični zavod, ki ni naveden v 13. členu tega pravilnika, se ji povrnejo le potni stroški, ki bi nastali, če bi uveljavljala zdravstveno varstvo pri najbližjem zdravniku ali zdravstveni ustanovi ali stacionarnem zavodu po določbah 4. člena tega pravilnika.

41. člen

Če je zavarovancu po določbah 36. člena tega pravilnika dovoljeno za čas trajanja delanezmožnosti spremeniti bivališče, ker je pristojna zdravniška komisija mnenja, da je to glede na njegovo zdravstveno stanje in okrevanje nujno, je upravičen do povračila potnih stroškov na način in ob pogojih iz 38. člena tega pravilnika.

Zavarovane osebe, ki med trajanjem delanezmožnosti sam spremenijo bivališče, ali ga spremenijo z dovoljenjem pristojne zdravniške komisije, četudi to glede na njegovo zdravstveno stanje in okrevanje ni potrebno, je upravičen do povračila potnih stroškov največ v znesku, kolikor bi znašali, če bi zavarovane ostal v kraju zaposlitve.

42. člen

V nujnih primerih imajo zavarovane osebe pravico do prevoza v zdravstveni zavod z reševalnim avtomobilom. Za nujni primer se šteje:

a) če je treba prepeljati v zdravstveni zavod osebo, ki je zbolela za nalezljivo boleznijo;

b) če je treba prepeljati osebo, ki je zbolela za duševno boleznijo in ni zmožna potovati z rednim prometnim sredstvom;

c) če je treba prepeljati v zdravstveno ustanovo osebo, ki se je življenjsko nevarno poškodovala, ali so nujni zdravniški posegi v zdravstveni ustanovi;

d) če je treba prepeljati v zdravstveno ustanovo osebo, ki je težko pokretna (mavčeve obveze itd.), tako da ni zmožna potovati z rednim prometnim sredstvom.

Za življenjsko nevarne poškodbe in nujne zdravniške posege se štejejo vsi tisti primeri, pri katerih je po načelih zdravniške vede nujna takojšnja zdravniška intervencija in če bi opustitev take intervencije pomenila neposredno nevarnost za življenje zavarovane osebe, ali če bi opustitev intervencije pomenila trajno poslabšanje zdravstvenega stanja.

V primerih iz točke d) tega člena imajo zavarovane osebe pravico do prevoza iz zdravstvene ustanove na dom.

Nujnost prevoza v primerih iz 1. in 3. odstavka tega člena ugotavlja zdravnik, ali zdravnik stacionarnega zavoda, ki je zavarovano osebo zdravil.

43. člen

V primeru, ko ni na razpolago reševalnega avtomobila, lahko zavarovana oseba ob pogojih v primerih iz prejšnjega člena uporabi tudi drugo prevozno sredstvo n. pr. vprežni voz ali zasebni avtomobil.

Sklad skupnosti zdravstvenega zavarovanja bo v takem primeru povrnil prevozne stroške le na podlagi predloženega računa. Računu mora biti priloženo zdravniško potrdilo.

Skupščina skupnosti s posebnim sklepom določi najvišji znesek za prevožen kilometer, katerega povrne v primeru uporabe zasebnega prevoznega sredstva.

44. člen

Za potovanje se potni stroški izplačajo po opravljenem potovanju po predloženem obračunu.

Potni stroški se izplačajo pri blagajni KZSZ ali izpostavi, po pošti ali pri organizaciji, ki je za to pooblaščen.

b) Pogrebne in posmrtnine:

45. člen

Povračilo pogrebnih stroškov ob smrti zavarovane osebe se izplača v pavšalnem znesku, ki ga določi skupščina skupnosti zavarovancev s svojim sklepom.

Pogrebne se izplačujejo po predložitvi izpiska iz matične knjige umrlih in zdravstvene izkaznice umrlega.

Osebi, izven ožjega družinskega kroga umrle zavarovane osebe, se izplača pogrebna, če s predložitvijo plačanih računov dokaže, da je oskrbela pogreb.

Pogrebna zapade v izplačilo z dnem smrti zavarovane osebe ali z dnem, ko je uradno ugotovljena smrt.

46. člen

Posmrtnina se izplača, če je v družini umrlega zavarovanca ali upokojenca ostal vsaj en družinski član, ki je v trenutku smrti imel pravico do zdravstvenega varstva po umrlem.

Zahtevek za izplačilo posmrtnine vloži družina ali njen zastopnik.

V. SKUPNE IN KONČNE DOLOČBE

47. člen

Zdravstveno varstvo po določbah tega pravilnika lahko zavarovana oseba uveljavi samo s pravilno potrjeno zdravstveno izkaznico ali potrdilom o pravici do zdravstvenega varstva. Potrditev obstoja delovnega razmerja v zdravstveni izkaznici in potrdilo o pravici do zdravstvenega varstva, ne smeta biti starejša kakor 30 dni.

Samo v nujnih in neodložljivih primerih lahko zavarovana oseba zahteva zdravniško pomoč brez potrjene zdravstvene izkaznice, vendar pa mora svojo pravico dokazati naknadno.

Na zahtevo zdravnika ali drugega zdravstvenega delavca je zavarovana oseba dolžna predložiti osebno izkaznico, potrdilo o predhodni zaposlitvi ali druga potrdila, ki dokazujejo upravičenost do določene vrste zdravstvenega varstva.

V zdravstvene izkaznice zavarovanih oseb se obvezno vpiše ime pristojnega zdravnika in ambulante.

48. člen

Med zdravljenjem se morajo zavarovane osebe držati zdravnikovih navodil, v redu prihajati na određene preglede in zdravstvene storitve ter pravilno uporabljati zdravila in pripomočke.

Zavarovane osebe nimajo pravice zdravniku vsiljevati svoje volje glede vrste in načina zdravljenja ali predpisov vrste in količine zdravil.

49. člen

Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik, preneha veljati prejšnji pravilnik o načinu uveljavljanja pravic do zdravstvenega varstva (Uradni vestnik Gorenjske št. 21/67, Ur. list SRS št. 2/68 in Ur. list SRS št. 31/69).

50. člen

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

Številka: 02-7/70-02/19

Kranj, dne 4. decembra 1970

SKUPŠČINA SKUPNOSTI
ZDRAVSTVENEGA
ZAVAROVANJA DELAVCEV
K R A N J

Predsednik
Janko Bajde l. r.

Na podlagi 105., 107. in 140. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS št. 26/1970) je sprejela skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Kranj na zasedanju dne 3. 12. 1970

STATUT

SKUPNOSTI

ZDRAVSTVENEGA

ZAVAROVANJA KMETOV

KRANJ

I. del

SPLOSNE DOLOČBE

1. člen

Skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Kranj so ustanovili kmetje z območja občin Jesenice, Kranj, Radovljica, Skofja Loka, Tržič da bi kot zavarovanci v smislu zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva po načelih vzajemnosti in solidarnosti z združevanjem sredstev zagotovili sebi in članom gospodinjstev zdravstveno varstvo in druge pravice za primer bolezni, poškodbe in poroda (pravice iz zdravstvenega zavarovanja).

Skupnost so ustanovili kmetje po svojih predstavnikih, izbranih za člane skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja kmetov Kranj na seji dne 1. 10. 1970 s sklepom številka 19-2/70-02/19.

2. člen

V skupnosti so zavarovane osebe, ki se štejejo po tem statutu za zavarovance-kmete, če se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo in imajo stalno prebivališče na območju občin iz prejšnjega člena in člani njihovih gospodinjstev.

3. člen

V tej skupnosti je zagotovljeno tudi zdravstveno varstvo osebam, ki niso zavarovane po določbah tega statuta, a jim zagotavlja zakon zdravstveno varstvo v enakem obsegu kot kmetom, če na tem območju stalno prebivajo, kot uveljavljajo kot preživnino ali se ukvarjajo kot družinski člani ali gospodinjstvi člani s kmetijsko dejavnostjo na kmetijskem zemljišču lastnika zavarovanja po drugih predpisih.

4. člen

Skupnost zagotavlja tudi drugim osebam tiste oblike zdravstvenega varstva, ki jih zagotavlja zakon kot obvezne za vse občane, če stalno prebivajo na območju katere izmed občin iz 1. člena in če ji je to nalogo poverila tista občina s sporazumom, s katerim se je uredilo tudi povračilo stroškov.

5. člen

V skupnostih določajo zavarovanci v mejah zakona samostojno zase in za člane svojega gospodinjstva pravice iz zdravstvenega zavarovanja, njihov obseg in raven ter sredstva za njihovo uveljavljanje ter pri tem samoupravno urejajo medsebojna razmerja in razmerja z drugimi organi in organizacijami, ki delujejo za uresničevanje zdravstvenega zavarovanja.

6. člen

V skupnostih so zavarovanim osebam vselej zagotovljene pravice, ki jih tudi za kmete kot obvezne določajo zakon ali mednarodne pogodbe, ki jih je ratificirala Jugoslavija.

7. člen

Pravice in njihov obseg, ki jih določijo zavarovanci zase in za člane svojih gospodinjstev, veljajo tudi za osebe, ki jim zagotavlja zakon zdravstveno varstvo v enakem obsegu kot kmetom in ki jim varstvo zagotavlja ta skupnost.

8. člen

Uživanje pravic zagotovi skupnost zavarovanim osebam in osebam iz 3. člena s pogodbami z ustreznimi zdravstvenimi zavodi; pogodbe sklepa kot poslovna razmerja med enakopravnimi in samostojnimi organizacijami, ki jim je poverjeno uresničevanje zdravstvenega varstva zavarovanih oseb.

9. člen

Zaradi kar najbolj smotrne uporabe sredstev za zdravstveno zavarovanje, načrtovanja in pospeševanja zdravstvenega varstva in njegove materialne podlage ter ustvarjanja najbolj ugodnih pogojev za njegovo uveljavljanje sodeluje skupnost tudi z družbeno-političnimi skupnostmi, zdravstvenimi delovnimi organizacijami in njih združenji ter delovnimi in drugimi organizacijami. V tem sodelovanju sprejema z družbenim dogovarjanjem skupne programe zdravstvenega varstva, upošteva potrebe in svoje materialne možnosti in sklepa potrebne samoupravne sporazume. Dogovori in sporazumi obvezujejo skupnost, ko jih sprejme organ, ki ga določa ta statut.

10. člen

Zaradi izboljševanja in pospeševanja zdravstvenega zavarovanja ter najbolj smotrne in uspešne uporabe sredstev sodeluje skupnost po načelih družbenega dogovarjanja tudi z drugimi skupnostmi zdravstvenega zavarovanja s sprejetjem skupnih smernic in združevanjem sredstev za skupne ukrepe in akcije.

Skupnost je z drugimi skupnostmi zdravstvenega zavarovanja v SR Sloveniji soustanoviteljica zveze skupnosti. Svoje obveznosti do zveze skupnosti določa sporazumno z drugimi skupnostmi zdravstvenega zavarovanja.

11. člen

Zavarovane in druge upravičene osebe uveljavljajo svoje pravice po tem statutu tako, kot določa ta statut, splošni akt skupnosti in pogodbe z zdravstvenim zavodom. Po določilih pogodbe o uveljavljanju pravic morajo biti obveščene zavarovane osebe.

Ce uveljavlja upravičena oseba zdravstveno varstvo mimo teh določb, se ji povrnejo stroški ob pogojih in v višini, kot določa ta statut.

Pri uveljavljanju pravic je zavarovanim in drugim osebam upravičnim do zdravstvenega varstva zagotovljeno pravno in sodno varstvo po določbah tega statuta.

12. člen

Sredstva za zagotavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja ustvarja skupnost s prispevki zavarovancev in drugih zavezancev, udeležbo družbeno-političnih skupnosti in drugimi dohodki, kot to določa zakon. Višino prispevkov določa v mejah zakona organ skupnosti, ki ga določa ta statut. Pri tem mora skrbeti, da bodo sredstva zadostovala za zagotovitev pravic zavarovanim in drugim osebam, upravičnim do zdravstvenega varstva pri skupnosti, za zagotovitev potrebne rezerve, pozavarovanje, izvajanje službe in za del sredstev, ki ga organi skupnosti namenijo za razvoj zdravstvene službe.

13. člen

Skupnost izdaja splošne akte in odloča o pravicah in obveznostih zavarovancev po organih, ki jih določa ta statut.

Zaradi zagotovitve najbolj smotrne porabe sredstev in najbolj neposredne udeležbe pri odločanju ima vsak zavarovanec skupnosti pravice:

- voliti in biti voljen ali imenovan v organe skupnosti ob pogojih, ki jih določa statut;
- predlagati referendum v primerih in po postopku, ki ga določa ta statut;
- izraziti svoje mnenje na referendumu po določbah tega statuta;
- sodelovati v svojem zboru zavarovancev;
- sodelovati v razpravah in izjavah zavarovancev v primerih, ki jih določa ta statut;
- postavljati vprašanja in dajati predloge organom skupnosti.

Organi skupnosti so dolžni obravnavati vprašanja in predloge, ki jim jih zastavljajo zavarovanci. Sklepi in stališča o takšnih vprašanjih in predlogih morajo biti dostopni zavarovancem.

14. člen

Članstvo zavarovanca v skupnosti preneha v primerih, ko preneha dejavnost in pogoji, na podlagi katerih je zavarovan ali ko postane član druge skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Upravičenost do zdravstvenega varstva preneha osebam iz 3. člena z dnem ko preneha okolnost, na podlagi katere jim zakon zagotavlja zdravstveno varstvo.

Statut določa pravice, ki jih oseba iz prvega in drugega odstavka zadrži ko preneha biti zavarovana ali upravičena do zdravstvenega varstva pri tej skupnosti.

II. del

1. Zavarovanci

15. člen

Za kmete-zavarovance se štejejo:

1. osebe, ki opravljajo kmetijsko dejavnost kot svoj edini ali glavni poklic (v smislu 20. člena), če niso zdravstveno zavarovane na drugi podlagi in člani njihovega gospodinjstva, ki jim ni po drugih predpisih zagotovljeno zdravstveno varstvo.

16. člen

Šteje se, da opravlja kmetijsko dejavnost kot svoj edini ali glavni poklic oseba (nosilec zavarovanja):

— ki se kot lastnik, solastnik, zakupnik ali uživalec kmetijskega zemljišča ukvarja s kakršnokoli kmetijsko dejavnostjo in je zavezanec prispevka ne glede na to, ali je oproščena tega prispevka in ne glede na to, ali ima še kakšne druge dohodke,

— ki je na podlagi proizvodnega sodelovanja deloma ali v celoti svoje kmetijsko zemljišče združila z obdelovalnim zemljiščem kmetijske gospodarske organizacije in je po uspehih svojega dela in za oddano zemljišče udeležena v dohodku kmetijske gospodarske organizacije, pa ni z njo v delovnem odnosu,

— ki se v pridobitne namene kot posameznik poklicno ukvarja z lovom, ribolovom ali s kakšno drugo kmetijsko dejavnostjo in je zavezanec prispevka od kmetijstva.

17. člen

Ce opravljajo osebe iz 16. prejšnjega člena tudi drugo samostojno poklicno dejavnost, so zavarovane kot kmetje, če so dohodki iz kmetijske dejavnosti pretežni del njihovih dohodkov.

2. Zavarovani gospodinjstvi člani

18. člen

Kot člani gospodinjstev zavarovancev so zavarovani:

1. ožji družinski člani — zakonec in otroci (zakonski, nezakonski, posvojenci, pastorki in otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec vzel k sebi), ki jih je zavarovanec dolžan preživljati,

2. širši družinski člani — starši in stari starši, očim in mačcha, posvojitelj in njegov zakonec, bratje, sestre in vnuki zavarovanca, ki jih zavarovanec dejansko preživlja,

3. ostali člani gospodinjstva zavarovanca — bratje in sestre, zavarovančevi otroci, strici in tete, tasti in tašče ter vsaki in svakinje, ki opravljajo kmetijsko dejavnost na zavarovančevem gospodarstvu kot edini ali glavni poklic in se ne štejejo za družinske člane po prvi in drugi točki.

Otroci iz 1. točke in bratje, sestre in vnuki iz 2. točke prejšnjega odstavka so zavarovani do dopolnjenega 15. leta starosti, če pa se šolajo, pa do konca rednega šolanja, najdalj pa do dopolnjenega 26. leta.

Ce so ti otroci prekinili šolanje zaradi bolezni, so zavarovani tudi med takšno prekinitvijo; če pa nadaljujejo šolanje pred 26. letom, se zavarovanje podaljša po tej starosti za tolikšno dobo, kolikor so prekinili šolanje.

Ce postanejo otroci iz 1. točke in bratje in sestre ter vnuki iz 2. točke prejšnjega odstavka pred dopolnjenjo predpisano starostjo nezmožni za samostojno življenje in delo v smislu predpisov o invalidskem zavarovanju, so zavarovani tudi med takšno nezmožnostjo, če jih preživlja zavarovanec.

19. člen

Na podlagi čl. 31 republiškega zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva, je zdravstveno varstvo v obsegu, ki je določen z zakonom in statutom skupnosti zagotovljeno tudi tem-le osebam:

1. preužitkarjem in njihovim zakoncem, ki jim je kmečki preužitek glavni vir za preživljanje, če niso v ožjem sorodstvu z zavarovancem;

2. uvažcem stalnih preživnin, ki jih prejema od občinskih skupščin oziroma od delovnih organizacij in njihovim ožjim družinskim članom;

3. članom družinske in gospodinske skupnosti lastnika kmetijskega zemljišča, zavarovanca po 14. ali 17. členu republiškega zakona, ki se na zavarovančevem zemljišču ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo kot z edinim ali glavnim poklicem, niso pa z njim v delovnem razmerju in tudi ne spadajo med družinske člane zavarovanca po 20. členu republiškega zakona.

3. Pridobitev in prenehanje lastnosti zavarovane osebe

20. člen

Lastnost zavarovane osebe se pridobi z dnem, ko nastanejo okolnosti, ki so pogoj za njeno zavarovanje in preneha z dnem, ko nastanejo spremembe, s katerimi preneha kateri izmed teh pogojev. Lastnost zavarovane osebe se dokazuje z zdravstveno izkaznico te skupnosti.

21. člen

Lastnost zavarovane osebe prizna skupnost na podlagi prijave, ki jo mora vložiti zavarovanec v 8 dneh po pridobitvi te lastnosti. V roku 8 dni mora zavarovanec prijaviti skupnosti tudi prenehanje in spremembo lastnosti zavarovane osebe zase in za člane svojega gospodinjstva.

22. člen

Ce skupnost komu odreče lastnost zavarovane osebe, mora izdati o tem odločbo v dveh mesecih od dneva prijave v zavarovanje. Odločba, izdana po tem roku, ima pravne posledice samo za naprej.

23. člen

Lastnost zavarovane osebe se obdrži tudi med nezmožnostjo za delo zaradi bolezni, če je nezmožnost nastala med zavarovanjem, dokler je takšna oseba zavezanec prispevka za zdravstveno zavarovanje ali član gospodinjstva zavarovanca.

24. člen

Osebam, ki jim zakon zagotavlja zdravstveno varstvo v enakem obsegu kot kmetom, je to varstvo zagotovljeno v skupnostih od dneva, ko začne opravljati kmetijsko dejavnost. Ce jim je zdravstveno varstvo zagotovljeno kot uvažcem preužitka ali preživnine pa z dnem, ko začno pridobivati preužitek ali preživnino.

Zdravstveno varstvo je zagotovljeno v skupnosti tudi zakoncu preužitkarja in ožjim družinskim članom, uvažca preživnine.

III. del

Pravice iz zdravstvenega zavarovanja

25. člen

Osebam, zavarovanim v tej skupnosti, je zagotovljeno zdravstveno varstvo za primer bolezni, poškodbe in poroda.

26. člen

Zdravstveno varstvo je zagotovljeno zavarovanim osebam, ali v celoti v breme skupnosti, ali pa morajo zavarovane osebe pri uporabi posameznih oblik same prispevati del stroškov.

27. člen

Skupnost kmetov določi v skladu z zakonom o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva s tem statutom, katere oblike zdravstvenega varstva gredo v celoti v breme sklada in h katerim oblikam zdravstvenega varstva morajo zavarovane osebe same prispevati del stroškov.

28. člen

Vsem zavarovanim osebam pri tej skupnosti grede v celoti v breme skupnosti te-le oblike zdravstvenega varstva, ki jih zagotavlja kot obvezne vsem občanom zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva:

1. odkrivanje, preprečevanje, zatiranje in zdravljenje tuberkuloze, veneričnih bolezni in drugih nalezljivih bolezni, za katere velja po zakonu obveznost prijave,

2. nega in zdravljenje tistih duševnih bolnikov, ki utegnejo zaradi narave ali stanja svoje bolezni spraviti v nevarnost svoje življenje in življenje drugih ljudi ali poškodovati materialne dobrine okolice,

3. zdravstveno varstvo žensk v zvezi z nosečnostjo, porodom, materinstvom in kontracepcijo,

4. polno zdravstveno varstvo novorojenčkov, dojenčkov, predšolskih in šolskih otrok do 15. leta starosti,

5. zdravstveno varstvo šolske mladine do dopolnjenega 18. leta starosti in rednih študentov do 26. leta starosti,

6. aktivnost za zgodnje odkrivanje malignih obolenj in sladkorne bolezni ter njihovo zdravljenje,

7. aktivnost za organizirano zdravstveno vzgojo prebivalstva.

Zdravstveno varstvo iz prejšnjega odstavka je zagotovljeno zavarovanim osebam v obsegu in po merilih, ki jih določa zakon in v skladu z družbenimi dogovori sprejeti program skupnosti.

29. člen

V celoti grede zavarovanim osebam v breme skupnosti tudi te-le oblike zdravstvenega varstva, kolikor niso zagotovljene po zakonu kot obvezne:

1. nujni prevoz duševnih bolnikov, ki so nevarni za okolico in hudo poškodovanih ali obolenih oseb, za katere je nujen poseg v bolnici,

2. ambulantno in bolnično zdravljenje učencev srednjih šol do končanega 19. leta starosti,

3. kri in krvna plazma za transfuzije, kadar je ta življenjsko nujna za zdravljenje.

30. člen

Deloma grede zavarovanim osebam v breme skupnosti tudi te-le oblike zdravstvenega varstva, kolikor niso zagotovljene v celoti na račun skupnosti že po prejšnjih dveh členih:

1. zdravniški (ambulantni) pregledi (splošni, specialni in na bolnikovem domu), če to nujno zahteva zdravstveno stanje,

2. zdravljenje v zdravstvenih zavodih (splošnih in specialnih bolnišnicah), če to nujno zahteva zdravstveno stanje,

3. zdravniško nego in pomoč porodnicam v zdravstvenih zavodih in na domu (pred porodom, med porodom in po porodu),

4. zdravila in pomožni material, če je potreben za zdravljenje,

5. proteze in nujni ortopedski pripomočki,

6. prevozi z RP.

Skupščina bo vsako leto v pogodbah z zdravstvenimi zavodi določila količinski obseg pregledov, storitev in ostalih zdravstvenih dejavnosti, navedenih v prvem odstavku tega člena.

31. člen

Skupščina skupnosti s svojim sklepom določa katera del stroškov k posameznim oblikam zdravstvenega varstva iz prejšnjega člena mora prispevati zavarovana oseba. Del stroškov, ki ga mora prispevati zavarovana oseba, ne sme biti večji od 50 odstotkov.

32. člen

Ostale oblike zdravstvenega varstva, ki niso v celoti ali delno zagotovljene v statutu zavarovanim osebam, ne grede v breme skupnosti.

33. člen

Zavarovanim osebam so zagotovljena tista zdravila, pomožni in sanitetni material, ki se dobijo samo na zdravniški recept.

V primerih, ko je zavarovani osebi zagotovljeno zdravljenje v celoti v breme skupnosti, se kot zdravljenje šteje tudi oskrba z zdravili.

Skupščina lahko določi seznam zdravil, ki so zavarovanim osebam zagotovljena na račun skupnosti ali po seznamu zdravil, ki z zdravstvenim zavarovanjem niso zagotovljena, ker se lahko nadomestijo z enakovrednimi in drugimi zdravili ali pa imajo predvsem prehrabeni ali kozmetični značaj. Seznam zdravil je sestavni del statuta.

Skupščina skupnosti določi način predpisovanja, izdajanja in plačevanja zdravil ter pomožnega in sanitetnega materiala.

Skupščina pri tem lahko določi, da velja za to skupnost ustrezní splošni akt skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev.

34. člen

Kmetje-zavarovanci, ki so bili udeleženci španske državljanske vojne in tisti, ki so bili udeleženci narodnoosvobodilne vojne, pa imajo čas udeležbe ali čas aktivnega in organiziranega dela v narodnoosvobodilnem boju priznan v dvojnem trajanju najmanj od 1. januarja 1945 do 15. maja 1945 ter njihovi ožji družinski člani imajo poleg pravic, ki jim pripadajo kot zavarovancem-kmetom pri skupnosti, v breme SR Slovenije, še pravico do zdravstvenega varstva v enakem obsegu, ki je zagotovljen zavarovancem-delavcem in njihovim ožjim družinskim članom v skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev na območju te skupnosti.

Kmetom-zavarovancem-borcem narodnoosvobodilne vojne pred 9. septembrom 1943 oziroma 13. oktobra 1943 in španskim borcem je v skupnosti zagotovljeno poleg zdravstvenega varstva iz prvega odstavka v breme republike podaljšano ali nadomestno bolnišnično zdravljenje v naravnem zdravilišču.

Stroški za obseg zdravstvenega varstva po prejšnjih odstavkih tega člena nad obsegom, ki je zagotovljen drugim zavarovancem-kmetom in njihovim družinskim članom, se povrnejo skupnosti iz proračuna SR Slovenije.

35. člen

Zavarovane osebe uveljavljajo oblike zdravstvenega varstva, do katerih imajo pravico po tem statutu, v zdravstvenem zavodu in pri zdravniku javne zdravstvene službe, ki si ga prosto izberejo. Skupnost plača stroške, ki grede v njeno breme, neposredno zdravstvenemu zavodu, s katerim je sklenila pogodbo in zavodu, v katerega je zavarovano osebo napotil njen organ. Če je zavarovana oseba uporabila zdravstveno varstvo v drugem zdravstvenem zavodu, ji skupnost povrne stroške do zneska, kolikor bi morala plačati za enake vrste zdravstvenega varstva zdravstvenemu zavodu, s katerim ima sklenjeno pogodbo.

36. člen

Med bivanjem v tujini se sme zavarovani osebi odobriti povračilo stroškov za nujno zdravstveno pomoč v prvih treh mesecih bivanja v tujini in za nujno zdravljenje v bolnici, ki se je začelo v tem roku. Zavarovani osebi pa se vselej povrnejo stroški v domači valuti za zdravstveno pomoč v tujini do zneska, kolikor bi po tem statutu bremenili skupnost stroški za podobno zdravljenje v domovini.

Skupnost sme, upoštevajoč svoja sredstva, napotiti zavarovano osebo na pregled ali zdravljenje v tujino, če strokovni kolegij ustrezne klinike ugotovi, da uspešno zdravljenje v državi ni mogoče, v tujini pa je utemeljeno pričakovati uspeh; v tem primeru plača skupnost celotne stroške takšnega zdravstvenega varstva v tujini. Za zdravljenje v tujini prizna skupnost samo dinarska sredstva, devize pa le, če posebni pred-

pisi o deviznem poslovanju to omogočajo. Skupščina lahko odobri izjemoma tudi zdravljenje brez predhodnega pristanka, vendar samo v dinarskih sredstvih in največ v višini, kolikor bi zdravljenje stalo, če bi ga uveljavljali v ustrezní zdravstveni ustanovi v SRS.

V primerih iz prejšnjih dveh odstavkov mora zavarovana oseba prispevati k stroškom enak znesek, kot bi ga morala prispevati za isto obliko zdravstvenega varstva v domovini.

37. člen

Zavarovana oseba plača sama dodatno stroške, ki jih povzroči s tem, da se neupravičeno ne podredi navodilom zdravnika ali določbam hišnega reda v zdravstvenem zavodu, v katerem se zdravi.

38. člen

Določbe tega dela statuta se ustrezno uporabljajo tudi za osebe iz 3. člena.

VI. del

Uveljavljanje pravic

39. člen

Zdravstveno varstvo lahko uveljavljajo v breme skupnosti zavarovane osebe s potrjeno zdravstveno izkaznico.

40. člen

Zdravstveno izkaznico potrdi skupnost vsako leto do 30. aprila, če ugotovi, da so plačani vsi prispevki zapadli do konca preteklega leta.

Skupščina skupnosti lahko dovoli obročno plačevanje zapadlih prispevkov za prejšnja leta in izjemno potrditev zdravstvene izkaznice.

Obrazec izkaznice določi s sklepom skupnost po sporazumu z Zavodom SRS za zdravstveno varstvo.

41. člen

Oseba, ki je zajeta v zdravstveno zavarovanje kmetov pri tej skupnosti, mora vložiti v 8 dneh prijavo v zavarovanje, na način, ki ga določajo predpisi o evidencah v socialnem zavarovanju; v istem roku mora prijaviti tudi zavarovanje svojih gospodinjskih članov. V 8 dneh mora prijaviti tudi spremembe lastnosti zavarovane osebe in prenehanje zavarovanja.

42. člen

Skupnost lahko ob prijavi v zavarovanje zahteva tudi izkaz o podlagi zavarovanja.

43. člen

Lastnost zavarovane osebe ugotavlja skupnost na podlagi prijave v zavarovanje, vložene po predpisih o evidenci zdravstvenega zavarovanja. Lastnost zavarovane osebe prizna skupnost z izdajo zdravstvene izkaznice.

Ce skupnost osebi, za katero je vložena prijava v zavarovanje, odreče lastnost zavarovane osebe, ji o tem izda pismeno odločbo čimprej, najkasneje pa v dveh mesecih po vložitvi prijave.

Ce skupnost v roku iz prejšnjega odstavka ne izda odločbe, s katero odreče lastnost zavarovane osebe, se šteje, da je osebi priznana lastnost zavarovane osebe, dokler o tem ni izdana dokončna odločba.

Zoper dokončno odločbo, s katero skupnost odreče priznanje lastnosti zavarovane osebe, lahko prizadeti zaradi varstva pravice do zdravstvenega zavarovanja vložijo tožbo pri pristojnem občinskem sodišču. Skupnost mora v pravnem pouku v dokončni odločbi izrecno opozoriti na pravico do vložitve tožbe.

44. člen

Zdravstveno varstvo se mora nuditi zavarovanim osebam v zdravstvenih zavodih na sodobni način in z uporabo sodobnih medicinskih metod in sredstev. Zavarovana oseba lahko ugovarja zoper način zdravljenja in oblikovanja v zdravstvenem zavodu pri predstojniku zdravstvenega zavoda ali pri zdravniški komisiji skupnosti. Skupnost lahko zahteva za zavarovano osebo od zdravstvenega zavoda varstvo po tem statutu in predpisih o zdravstvu in zdravstvenem zavarovanju.

45. člen

Zavarovane osebe uveljavljajo zdravstveno varstvo praviloma pri zdravnikih splošne prakse na območju skupnosti. Zdravstveno varstvo pri zdravnikih specialistih in v stacionarnih zdravstvenih zavodih uveljavljajo zavarovane osebe z napotnico zdravnika splošne prakse, ki je ugotovil potrebo po takšnem zdravljenju ali pregledu. Zavarovane osebe se lahko obračajo neposredno na zobne terapevte, ginekologe, pediatre, venerologe, okuliste zaradi predpisa očal in na zdravnike v dispanzerjih in v zdravstvenih zavodih ali njihovih enotah, ki delajo na dispanzerski način.

Zdravstveni delavci iz prejšnjega odstavka smejo napotiti zavarovano osebo k drugemu specialistu ali v stacionarni zdravstveni zavod.

46. člen

Če zavarovana oseba uveljavlja zdravstveno varstvo mimo določb 52. člena trpi skupnost stroške do višine stroškov, ki bi jih plačala, če bi uveljavila zdravstveno pomoč po predpisih ako potrdi izbrani zdravnik splošne prakse, da je bil pregled oziroma zdravljenje pri specialistu ali v stacionarnem zavodu potrebno.

47. člen

O zahtevah zavarovane osebe, ki jim skupnost ne ugodí izda na njeno zahtevo KZSZ pismeno odločbo. Zoper odločbo lahko zavarovana oseba vloží pritožbo v 15 dneh po njenem prejemu pri skupščini skupnosti. Po dokončni odločbi lahko uveljavlja svojo zahtevo s tožbo pri pristojnem občinskem sodišču.

48. člen

Odločbo lahko zahteva vsaka zavarovana oseba in oseba, ki ji ta statut zagotavlja zdravstveno varstvo in sicer zase ali za družinskega oziroma gospodinjkega člana.

Postopka se lahko udeležuje tudi druga fizična ali pravna oseba, o katere pravici ali pravni koristi se odloča v postopku.

49. člen

Kolikor v statutu ni določen za uveljavljanje pravic poseben postopek, se smiselno uporabljajo predpisi o splošnem upravnem postopku. Stranka lahko zahteva odpravo ali spremembo dokončne odločbe v obnovi postopka ali s posebnim pravnim sredstvom v roku, v katerem lahko uveljavlja zahtevo pri občinskem sodišču. Določbe o uveljavljanju zdravstvenega varstva, ki veljajo za zavarovane osebe, se uporabljajo smiselno tudi za druge upravičence do zdravstvenega varstva, ki ga zagotavlja skupnost.

V. del

Financiranje zdravstvenega zavarovanja

50. člen

Sredstva za uveljavljanje pravic oziroma za kritje stroškov zdravstvenega zavarovanja se zagotavljajo:

1. s prispevkom, ki ga plačujejo zavarovanci sami;

2. s prispevkom, ki ga plačujejo delovne in druge organizacije in zasebni delodajalci iz lastnih sredstev od zaslužkov za občasna dela zunaj delovnega razmerja, ki jih opravljajo osebe, zavarovane v zdravstvenem zavarovanju kmetov;

3. s prispevkom družbeno-političnih skupnosti za socialno ogrožene zavarovance na podlagi posebnega zakona;

4. z drugimi dohodki.

51. člen

V osnovo za odmero prispevka po 1. točki prejšnjega člena se poleg katastrskega dohodka in dohodka iz gozda lahko všteta tudi drugi dohodki kmetijskega gospodarstva.

Stopnjo prispevka določí skupščina skupnosti za vsako leto posebej s sklepom.

52. člen

Osnova za odmero prispevka po 2. točki prejšnjega člena je kosmati dohodek zavarovanca.

Stopnje določí skupščina skupnosti za vsako leto posebej s sklepom.

53. člen

Stopnje prispevka so enotne in proporcionalne. Skupščina skupnosti lahko določí del prispevka v pavšalnem znesku tudi na člana zavarovančevega gospodinjstva.

54. člen

Zavarovanci plačujejo prispevek iz 1. točke 1. člena tega statuta tudi od tistih dohodkov, ki so oproščeni prispevka oziroma davka po predpisih o prispevkih in davkih občanov.

55. člen

Višina oziroma stopnje prispevkov se določajo praviloma tako, da se z zbranimi sredstvi krijejo predvideni izdatki za obveznosti iz zavarovanih pravic, zagotavlja ustvarjanje predpisanih rezerv, pozavarujejo večje nevarnosti, zagotovi izvajanje zavarovanja in določí del sredstev tudi za razvoj zdravstvene službe.

56. člen

Sredstva za zdravstveno varstvo oseb, ki so izenačene v pravicah z obvezno zavarovanimi osebami v kmečkem zavarovanju, se plačujejo v pavšalnem znesku. Prispevek določí skupščina skupnosti za vsako leto posebej s sklepom.

57. člen

Skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Kranj prispeva v sklad za zdravstveno varstvo študentov pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev v Ljubljani, ki skrbi za zdravstveno varstvo študentov vseh visok. zavodov v SR Sloveniji za vsakega študenta, ki bi v skupnosti imel pravico do zdravstvenega varstva kot družinski član zavarovanca povprečne stroške, ki odpadejo letno na zavarovano osebo v skupnosti.

Skupnost prispeva mesečno skladu 1/12 tako izračunanega zneska upošteva povprečne stroške preteklega leta, dokončno pa obračuna na koncu leta.

58. člen

Prispevke za zdravstveno zavarovanje kmetov odmerjajo, pobirajo in izterjujejo davčne uprave občin na območju skupnosti na podlagi posebnega dogovora s skupščino skupnosti.

59. člen

Zavezanec prispevka, ki ne plača v predpisanim roku zapadlih prispevkov ali ne plača vseh prispevkov, mora plačati kazenske zamudne obresti po obrestni meri, ki je s predpisi določena za nepravočasno plačane prispevke.

60. člen

Terjatev prispevka zastara v petih letih, računano od konca leta, v katerem je prispevek zapadel v plačilo.

61. člen

Dohodki in izdatki sklada zdravstvenega zavarovanja kmetov se določajo s finančnim načrtom dohodkov in izdatkov sklada in sicer posebej za zavarovane osebe in posebej za izenačene osebe po 31. členu republiškega zakona.

Za obe skupini oseb iz prejšnjega odstavka se vodijo ločeno stroški za obvezne oblike zdravstvenega varstva in ločeno za druge pravice iz zdravstvenega zavarovanja, ki jih določa skupnost v tem statutu.

62. člen

Za finančno stabilnost v poslovanju in za likvidnost v izpolnjevanju obveznosti do zdravstvenih zavodov in drugih organizacij ima skupnost rezervni sklad.

Obvezna rezerva mora znašati najmanj enomesečni poprečni znesek predvidenih izdatkov v tekočem letu.

Obvezno višino rezervnega sklada iz prejšnjega odstavka zagotovi skupnost v roku petih let od začetka uveljavitve tega statuta.

Način in višino izločanja v rezervni sklad določí skupnost s posebnim sklepom, ko določí stopnje prispevkov.

63. člen

Sredstva rezervnega sklada se smejo med letom uporabljati kot obratna sredstva za izpolnjevanje tekočih obveznosti sklada zdravstvenega zavarovanja. Iz sredstev rezervnega sklada se krije tudi primanjkljaj za preteklo leto, vendar se mora porabljeni znesek nadoknaditi do zneska obvezne rezerve iz dohodka v naslednjem letu.

64. člen

Skupnost pozavaruje zdravstvene rizike, ki so določeni z zakonom in rizike, za katere se vse skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji sporazumno dogovorijo.

Sredstva sklada za pozavarovanje, ki se vodi pri republiški zvezi skupnosti, se razporejajo s finančnim načrtom v okviru sredstev, zbranih s premijami, ki jih plačujejo skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov iz svojih dohodkov.

65. člen

S finančnim načrtom, ki ga sprejme skupščina skupnosti vsako leto takrat, ko določí stopnje prispevkov in prispevke v pavšalnem znesku, se predvidijo:

- skupni dohodki skupnosti;
- odstotek skupnih dohodkov, ki se izločajo v rezervni sklad;
- čisti dohodek skupnosti;
- skupni izdatki skupnosti.

Z zaključnim računom, ki ga sprejme skupščina skupnosti vsako leto v določenem roku se za preteklo leto ugotovijo elementi iz 1. odst. tega člena.

Presežek čistega dohodka nad skupnimi izdatki pri zaključnem računu se lahko izloči v celoti ali delno v rezervni sklad ali pa se prenese med skupne dohodke sklada za naslednje leto. O tem odloči za vsako leto posebej skupščina skupnosti, ko sprejme zaključni račun za preteklo leto.

Presežek skupnih izdatkov nad čistim dohodkom (primanjkljaj) se krije iz rezervnega sklada skupnosti.

VI. del

Organizacija skupnosti

1. Splošne določbe o organizaciji

66. člen

Skupnost je samoupravna organizacija zavarovancev, v kateri si zavarovanci kmetje določajo in zagotavljajo pravice iz zdravstvenega zavarovanja.

67. člen

Splošni akti skupnosti so: statut, pravilniki, sklepi skupščine in programi.

Statut, pravilniki in sklepi začnejo veljati osmi dan po objavi, kolikor ni v posameznem aktu izrecno drugače odločeno.

Statut, pravilniki in sklepi, ki zadevajo pravice oziroma obveznosti zavarovanih oseb skupnosti se objavljajo v Ur. listu SRS.

68. člen

Skupnost je pravna oseba. Sedež skupnosti je v Kranju.

69. člen

Skupnost ima svoj pečat in stampiljko. Pečat je okrogle oblike. V krogu ima napis: skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov v Kranju. Sedež je naveden v sredini.

Stampiljka je pravokotne oblike z enakim napisom kot na pečatu.

2. Skupščina skupnosti

70. člen

Najvišji organ skupnosti je skupščina, ki jo tvorijo predstavniki zavarovancev.

Skupščina šteje 15 članov. Mandat članov skupščine skupnosti traja štiri leta. Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen za člana skupščine.

71. člen

Skupščina skupnosti opravlja naslednje zadeve:

1. sprejema po predhodni obravnavi z zavarovanci statut in druge splošne akte;

2. določa program dejavnosti zdravstvenega zavarovanja in ukrepa za izboljšanje varstva zavarovanih oseb, politiko uporabe skladov, daje komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje smernice za delo, da se pravilno uveljavljajo pravice zavarovanih oseb, racionalno posluje s skladi skupnosti, ekonomično uporabljajo sredstva in rentabilno nalagajo razpoložljiva sredstva;

3. obravnava zagotovitev sredstev za izvajanje zdravstvenega zavarovanja in določa višino oziroma stopnje prispevkov;

4. sklepa o finančnem načrtu in o zaključnem računu skladov skupnosti;

5. odloča o kritju primanjkljajev, ki nastanejo v poslovanju skladov in o ukrepih v zvezi s tem;

6. daje soglasje k imenovanju direktorja zavoda;

7. odloča o sklenitvi pogodb z družbeno-političnimi skupnostmi, zdravstvenimi zavodi in njihovimi združenji;

8. odloča o pritožbah zavarovancev in drugih upravičenih oseb zoper odločbe skupnosti, ki jih na prvi stopnji izdaja komunalni zavod za socialno zavarovanje;

9. obravnava pripombe in pritožbe zavarovanih oseb, ki jim skupnost zagotavlja zdravstveno varstvo, v zvezi s pravicami iz zdravstvenega zavarovanja;

10. sodeluje z drugimi skupnostmi, organi in organizacijami v stvareh, ki so skupnega pomena in sklepa z njimi samoupravne dogovore;

11. obravnava letna poročila zavoda o opravljanju finančnih, strokovnih in administrativnih zadev za skupnost;

12. opravlja druge zadeve, za katere je pristojna po zakonu ali tem statutu;

13. po potrebi imenuje komisije za opravljanje določenih zadev in jim določi pristojnost;

14. sprejme poslovnik za svoje delo;

15. sodeluje v družbenem dogovoru;

16. tolmači smisel in določbe tega statuta.

3. Volitve skupščine in volilni postopek

72. člen

Skupščino sestavljajo člani, ki jih izvolijo zavarovanci — nosilci zavarovanja po volilnih enotah po postopku, določenem s tem statutom.

Pravico voliti in biti voljen ima vsak zavarovane — nosilec zavarovanja te skupnosti, ki ima splošno volilno pravico po zakonu o volilnih imenikih.

73. člen

Vsak član se voli približno na toliko zavarovancev, kolikor znaša skupno število zavarovancev-nosilcev zavarovanja na območju skupnosti, deljeno s številom članov skupščine.

Število volilnih upravičencev se ugotovi po podatkih v času volitev.

74. člen

a) Volilne enote in volilne komisije

Volitve članov skupščine vodi volilna komisija, ki jo sestavljajo predsednik in štiri člani in njihovi namestniki. Imenuje jih skupščina.

75. člen

Volilna komisija:

- izvršuje tehnične priprave za volitve;
- določi volilne enote;
- ugotavlja izid volitev;
- izdaja izvoljenim članom potrdilo o izvolitvi;
- opravlja druge zadeve, ki jih določa ta statut.

Strokovno-tehnično in pisarniško delo za volilno komisijo opravlja KZSZ Kranj.

76. člen

Volilna komisija razdeli območje vsake občine z območja Komunalne skupnosti kmetov na toliko volilnih enot, kolikor članov skupščine je treba izvoliti v občini in sicer tako, da je v vsaki enoti približno enako število zavarovancev.

V vsaki občini je najmanj ena volilna enota. V vsaki volilni enoti se voli po en član skupščine.

77. člen

b) Kandidiranje in volitve

Kandidiranje in volitve članov skupščine se opravijo na zborih kmetov-zavarovancev.

Zbor kmetov zavarovancev skliče volilna komisija za vsako volilno enoto.

Sklic zbora kmetov-zavarovancev se razglasi na način, ki je običajen v kraju, kjer se opravi zbor.

78. člen

Zbor kmetov-zavarovancev se lahko opravi, če je navzočih najmanj desetina vseh zavarovancev z območja ene volilne enote.

Če na zboru ni toliko zavarovancev kot je to določeno v prejšnjem odstavku, se lahko čez pol ure od časa, ki je bil določen za začetek zbora, opravi zbor ne glede na število navzočih zavarovancev.

Na zboru zavarovancev imajo pravico predlagati kandidata in voliti člane skupščine samo zavarovanci, ki prebivajo na območju volilne enote, za katero je zbor sklican.

79. člen

Delo zbora zavarovancev vodi predsednik zbora, ki ga navzoči zavarovanci izvolijo izmed sebe.

Zapisnikarja na zboru zavarovancev preskrbi volilna komisija.

80. člen

Kandidate za člane skupščine lahko predlaga skupina najmanj petih zavarovancev. Vsaka skupina lahko predlaga enega kandidata.

Po končanem predlaganju kandidatov objavi predsednik zbora imena kandidatov po vrstnem redu, kot so bili kandidati predlagani.

81. člen

Po končanem kandidiranju zbor zavarovancev voli člana izmed predlaganih kandidatov.

Volitve se opravijo javno z dviganjem rok. Zbor lahko sklene, da se voli tajno z glasovnicami.

O predlaganih kandidatih se glasuje po vrsti kot so bili predlagani. Vsak zavarovaneec lahko glasuje le za enega kandidata. Izvoljen je tisti kandidat, ki je dobil večino glasov navzočih zavarovancev. Če je dobilo dvoje ali več kandidatov enako največje število glasov, se volitve ponovijo samo med temi kandidati.

82. člen

O delu zbora se piše zapisnik. Zapisnik obsega podatke o tem, kje in kdaj je bil zbor, ugotovitev ali je bil zbor sklepčen, kandidate, ki so bili predlagani na zboru, koliko glasov je dobil vsak kandidat, in kdo je bil izvoljen za člana skupščine.

Zapisnik podpiše predsednik zbora in zapisnikar; zapisnik izroči predsednik zbora volilni komisiji.

83. člen

c) Ponovne in nadomestne volitve

Če občinska skupščina razveljavi volitve v volilni enoti, se morajo ponovne volitve opraviti v 15 dneh od dneva razveljavitve.

84. člen

Nadomestne volitve se opravijo, če preneha mandat člana skupščine več kot eno leto pred potekom mandatne dobe. Volitve razpiše skupščina, izvedejo se po postopku, določenem za redne volitve.

Mandat člana izvoljenega na nadomestnih volitvah traja do poteka mandatne dobe člana, na katerega mestu je bil izvoljen.

85. člen

Članu skupščine preneha mandat pred potekom mandatne dobe:

1. s smrtjo,
2. z izgubo lastnosti zavarovanca v tej skupnosti,

3. z izgubo splošne volilne pravice,
4. če je s pravnomočno odločbo sodišča obsojen na zaporno kazen, daljšo od 3 mesecev,
5. če se sam odpove mandatu in skupščina skupnosti tako odpoved sprejme,
6. z odpoklicem.

Ce preneha mandat več kot 1 leto pred potekom mandatne dobe, se morajo opraviti nadomestne volitve v roku 30 dni po prenehanju mandata.

86. člen

Član skupščine je lahko odpoklican:

1. če s svojim delom krši statut in druge splošne akte skupnosti,
2. če neupravičeno odkloni izvrševanje sklepov samoupravnih organov ali ravna proti njim,
3. če neupravičeno daljši čas ne sodeluje na sejah skupščine ali njenih organov.

O odpoklicu odločajo zavarovanci po postopku, ki je določen v pravilniku o volitvah članov skupščine skupnosti.

87. člen

d) Verifikacija mandatov

Prvo sejo skupščine skliče dosedanji predsednik oziroma njegov namestnik v roku 30 dni po volitvah.

Sejo začne in vodi do izvolitve novih skupščinskih organov dosedanji predsednik oziroma njegov namestnik.

Skupščina določi zapisnikarja, izmed svojih članov pa izvoli dva overovatelja.

88. člen

Na prvi seji izvoli skupščina tričlansko verifikacijsko komisijo, ki se takoj sestane, pregleda potrdila ter preizkusi pravilnost izvolitve novih članov skupščine in skupščini poroča o ugotovitvah.

89. člen

Skupščina odloči o verifikaciji mandatov s sklepom. Če predlaga verifikacijska komisija, naj skupščina ne verificira posameznega mandata, se o tem glasuje o vsakem članu posebej. Član skupščine, katerega mandat je sporen, ne more glasovati o potrditvi svojega mandata.

Ce ugotovi skupščina, da je bila izvolitev nekoga člana nepravilna in je zato verifikacijo odklonila, pozove volilno komisijo, da opravi ponovne volitve.

Verifikacija mandatov naknadno izvoljenih članov skupščine se opravi po istem postopku kot na prvi seji.

90. člen

e) Volitve predsednika in njegovega namestnika

Po izvršeni verifikaciji mandatov članov skupščine se izvolita predsednik skupščine in njegov namestnik.

Predlog za izvolitev lahko poda vsak član skupščine ali pa posebna kandidacijska komisija, ki jo imenuje skupščina.

Volitve predsednika skupščine se opravijo praviloma javno, lahko pa tudi tajno, če tako sklene skupščina. Izvoljen je tisti kandidat, ki dobi večino glasov od navzočih članov skupščine.

Ce se voli z glasovnicami, se vanjo vpišejo imena po abecednem redu.

3. Zbori zavarovancev

91. člen

Skupščina skupnosti lahko skliče za območje posameznih občin oziroma krajevnih skupnosti zbor zavarovancev.

92. člen

Zbori zavarovancev opravljajo zlasti te zadeve:

1. razpravljajo o vprašanih zdravstvenega zavarovanja in o potrebnih sredstvih za njegovo izvajanje,
2. razpravljajo o osnutkih splošnih aktov skupnosti,
3. obravnavajo letno poročilo skupnosti,

4. dajejo predloge s področja delovanja skupnosti.

Skupščina mora obravnavati mnenja in predloge zborov zavarovancev.

4. Neposredno sodelovanje zavarovancev v skupnosti

93. člen

Preden sprejme skupščina skupnosti statut ali pravilnik, mora dobiti mnenje zavarovancev.

Mnenje in predloge zavarovancev dobi skupščina:

1. na posvetovanjih z zavarovanci na zborih zavarovancev,
2. z objavo glavnih značilnosti predvidenega akta v krajevnem tisku z vabilom za dostavo mnenja in predlogov,
3. z anketiranjem zavarovancev.

94. člen

Skupščina skupnosti lahko za posamezna vprašanja iz svoje pristojnosti razpiše referendum.

Referendum se mora obvezno razpisati, če se odloča o razdružitvi oziroma izločitvi posameznega območja iz skupnosti.

Referendum o razdružitvi ali izločitvi se lahko razpiše tudi samo za območje posamezne občine.

95. člen

Referendum se opravi po volilnih enotah s tajnim glasovanjem — listki, kjer se na vprašanje odgovori z »za« ali »proti«.

Referendum je veljaven, če glasuje najmanj polovico zavarovancev — nosilcev zavarovanja.

Predlog je sprejet, če se je zanj izjavilo več kot polovica vseh zavarovancev skupnosti.

Odločitev, sprejeta na referendumu, je obvezna in velja najmanj leto dni.

5. Sodelovanje skupnosti z družbeno-političnimi skupnostmi, skupnostmi zdravstvenega zavarovanja, zdravstvenimi zavodi in njihovimi združenji ter drugimi organizacijami.

96. člen

Skupnost sodeluje z drugimi organizacijami in z družbeno-političnimi skupnostmi pri programiranju, načrtovanju in pospeševanju zdravstvenega varstva in pri preventivnih ukrepih in akcijah ter z drugimi skupnostmi zdravstvenega zavarovanja v zadevah skupnega pomena po načelih družbenega dogovarjanja in s sklepanjem samoupravnih sporazumov.

Pobudo za dogovarjanje da lahko vsak udeleženec s pismenim predlogom o sodelovanju in obveznostih sodelujočencev z ustrezno obrazložitvijo in dokumentacijo. Za skupnost daje takšno pobudo skupščina skupnosti. Dogovori in sporazumi obvezujejo skupnost, ko jih sprejme skupščina.

97. člen

Podlaga za pogodbe so dogovorjeni programi in načrti o uresničevanju in pospeševanju zdravstvenega varstva zavarovanih oseb in razpoložljiva sredstva skupnosti.

S temi pogodbami se določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z izvajanjem zdravstvenega varstva in opravljanjem zdravstvenih storitev oziroma dogovorjenega programa, lahko pa se natančneje določi tudi obseg zagotavljenega zdravstvenega varstva.

V pogodbi se določi, kako se nadzira izvrševanje pogodbe.

Sporna vprašanja, ki nastajajo med skupnostjo in zdravstvenim zavodom ali združenjem v zvezi z izvajanjem sklenjene pogodbe, se rešujejo na način in v postopku, ki se določi v pogodbi.

98. člen

Skupnost sklepa pogodbe z zdravstvenimi zavodi praviloma za eno leto, kolikor ni izrecno določeno v pogodbi daljše obdobje.

Ce se skupnost in zdravstveni zavod pri sklepanju pogodbe ne moreta sporazumeti, predložita sporno vprašanje v razsodbo arbitražni komisiji.

99. člen

Družbeno-politična skupnost, ki vpelje in zagotavlja zdravstveno varstvo za osebe, ki niso zajete s tem statutom, lahko poveri s sporazumom skupnosti opravljanje določenih nalog zagotavljanja zdravstvenega varstva takim osebam.

S sporazumom se določijo medsebojne pravice in obveznosti, zlasti pa finančne obveznosti družbeno-politične skupnosti za kritje stroškov, ki jih ima skupnost pri opravljanju teh nalog.

Sporazum se sklepa najmanj za leto dni, ali za določeno daljše obdobje. V sporazumu se morajo določiti pogoji, ob katerih lahko vsaka pogodbená stranka zahteva njegovo spremembo.

V sporazumu se določi tudi postopek in način reševanja spornih vprašanj v zvezi z izvajanjem sporazuma.

Denarne terjatve, izvirajoče iz sporazuma, uveljavljajo podpisniki s zahtevami pri pristojnem sodišču, če ni s sporazumom določeno razsodišče.

VII. del

Služba izvajanja zavarovanja

100. člen

Strokovne, finančne in administrativne zadeve v zvezi z izvajanjem zdravstvenega zavarovanja opravlja za skupnost Komunalni zavod za socialno zavarovanje Kranj.

Medsebojna razmerja med skupnostjo in zavodom za socialno zavarovanje se uredijo s posebnim sporazumom.

101. člen

S sporazumom iz prejšnjega člena se določijo zlasti:

1. temeljne naloge, ki jih zavod opravlja za skupnost in ki merajo biti zajete v delovnem načrtu zavoda,
2. pogoji za izvrševanje teh nalog,
3. način določanja povračila za delo zavoda,
4. druga medsebojna razmerja in nadzor.

Za medsebojna razmerja, ki niso urejena s sporazumom, se uporablja temeljni zakon o zavodih in na njegovi podlagi izdani predpisi.

Končne določbe

102. člen

Z dnem, ko začne veljati ta statut, prenehajo veljati statut komunalne skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Kranj in na njegovi podlagi izdani splošni akti.

Dokler ne bodo izdani novi predpisi, določeni s tem statutom, se uporabljajo sedaj veljavni predpisi, če niso v nasprotju z zakonom in s tem statutom.

103. člen

Zavarovanci skupnosti lahko pravice po tem statutu uveljavijo šele s 1. 1. 1971.

104. člen

Ta statut začne veljati 8. dan po objavi v Uradnem listu SRS — uporablja pa se od 1. januarja 1971 dalje.

Številka: 190-617/70-02/19
Kranj, dne 3. decembra 1970

**SKUPŠČINA SKUPNOSTI
ZDRAVSTVENEGA
ZAVAROVANJA KMETOV
KRANJ**

Predsednik
IVAN OMAN, l. r.